

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 30 · 13. desember
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 13. desember 2017 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

D a g s o r d e n (nr. 30):

1. Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Ombudsmannsnemnda for Forsvaret (Innst. 69 S (2017–2018))
2. Innstilling fra valgkomiteen om valgkomiteen om valg av medlemmer til Norges Banks representantskap (Innst. 70 S (2017–2018))
3. Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Kringkastingsrådet (Innst. 84 S (2017–2018))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Finansdepartementet (rammeområde 14) (Innst. 10 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))
5. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018 vedkommende Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet (rammeområdene 12 og 13) (Innst. 9 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))
6. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Olje- og energidepartementet (Innst. 74 S (2017–2018), jf. Prop. 14 S (2017–2018))
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Klima- og miljødepartementet (Innst. 73 S (2017–2018), jf. Prop. 18 S (2017–2018))
8. Referat

Presidenten: Representanten Eirik *Sivertsen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Ingrid *Heggø* fra og med 13. desember og inntil videre
 - fra Venstres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Ketil *Kjenseth* fra og med 13. desember og inntil videre
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
- Det anses vedtatt.

Fra første varerepresentant for Sogn og Fjordane fylke, Hilmar *Høl*, foreligger søknad om fritak for å møte i Stortinget, på grunn av sykdom.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.

2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Oppland fylke: Ingjerd Thon *Hagaseth*

For Sogn og Fjordane fylke: Helge Robert *Midtbø*

Presidenten: Helge Robert *Midtbø* er til stede og vil ta sete.

Representanten Lars *Haltbrekken* vil fremsette et representantforslag.

Lars *Haltbrekken* (SV) [10:02:22]: Jeg vil på vegne av stortingsrepresentantene Arne *Nævra*, Gina *Knutson Barstad*, *Åsmund Aukrust*, Ruth *Grung*, Per *Espen Stoknes* og meg selv sette fram et forslag om vern av Øystesevassdraget.

Presidenten: Representanten Petter *Eide* vil fremsette et representantforslag.

Petter *Eide* (SV) [10:02:57]: Jeg vil på vegne av undertegnede legge fram et representantforslag om å utvikle leie av fengselsplasser i utlandet og ikke i framtiden leie fengselsplasser i utlandet.

Presidenten: Representanten Karin *Andersen* vil fremsette et representantforslag.

Karin *Andersen* (SV) [10:03:21]: På vegne av stortingsrepresentantene Petter *Eide*, Bjørnar *Moxnes* og meg selv vil jeg sette fram forslag om ikke inntil videre å benytte Dublin-avtalen for å returnere asylsøkere til Hellas.

Presidenten: Representanten Kjersti *Toppe* vil fremsette et representantforslag.

Kjersti *Toppe* (Sp) [10:03:54]: Eg skal på vegner av stortingsrepresentantane Geir *Adelsten Iversen*, Per *Olaf Lundteigen* og meg sjølv setja fram forslag om å leggja ned dagens Beslutningsforum for nye metodar og å sikra openheit om legemiddelprisar i Noreg.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:04:20]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Ombudsmannsnemnda for Forsvaret (Innst. 69 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 2 [10:04:33]

Innstilling fra valgkomiteen om valgkomiteen om valg av medlemmer til Norges Banks representantskap (Innst. 70 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:04:46]

Innstilling fra valgkomiteen om valg av medlemmer og varamedlemmer til Kringkastingsrådet (Innst. 84 S (2017–2018))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [10:04:58]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018, kapitler under Finansdepartementet (rammeområde 14) (Innst. 10S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))

Dag Terje Andersen (A) [10:05:25] (komiteens leder): Budsjettbehandlingen til kontroll- og konstitusjonskomiteen er kanskje ikke den mest omfattende, og innstillingen er enda mindre omfattende i år enn den var i fjor, da kontroll- og konstitusjonskomiteen la fram forslag om bevilgninger til kongehuset og Stortingets eget budsjett. Det vi i år legger fram innstilling om, gjelder Stortingets ombudsmann for forvaltningen, Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste og Riksrevisjonen. De som har gått grundig inn i de budsjettene, kan kanskje ha stusset over at det har vært noen prosentvise økninger på noen av budsjettene. Komiteen har gått inn og sett på det og funnet at det omsøkte bevilgningsbehovet er godt dokumentet. Det er derfor en glede på vegne av komiteen å kunne legge fram en enstemmig innstilling for rammeområde 14.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 5, 6 og 7 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [10:06:32]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2018 vedkommende Olje- og energidepartementet og Klima- og miljødepartementet (rammeområdene 12 og 13) (Innst. 9 S (2017–2018), jf. Prop. 1 S (2017–2018))

Sak nr. 6 [10:06:47]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Olje- og energidepartementet (Innst. 74S (2017–2018), jf. Prop. 14 S (2017–2018))

Sak nr. 7 [10:07:02]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Endringer i statsbudsjettet 2017 under Klima- og miljødepartementet (Innst. 73 S (2017–2018), jf. Prop. 18 S (2017–2018))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 40 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Miljøpartiet De Grønne 5 minutter og Rødt 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen og fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ola Elvestuen (V) [10:08:16] (komiteens leder): Først vil jeg takke komiteen for arbeidet med budsjettet for 2018.

Nå er det jo to år siden Parisavtalen ble inngått i 2015 – en avtale som, etter som tiden går, viser seg å være sterk og virke. Diskusjonen har endret seg, det handler ikke lenger om å få til en avtale, det handler om hvordan man gjennomfører de forpliktelsene det enkelte land har påtatt seg. Vi ser at det er en mobilisering, blant både nasjoner, lokale myndigheter, bedrifter, organisasjoner og helt ned til enkeltpersoner, for å redusere utslipp. Det er gledelig at det er det som dominerer, og ikke Donald Trump og USAs varsling om uttreden av avtalen. Tvert imot kommer det stadig nye initiativ, senest nå et toppledermøte i Paris, hvor Verdensbanken bl.a. varsler at de ikke vil investere videre i olje og gass. Vårt eget oljefond har trukket seg ut av kull, og det er også diskusjoner om deler av fondet skal ut av olje og gass.

Så jeg mener det er mye som skjer. Det som er utfordringen, er at selv om avtalen er god – som avtale – er ikke forpliktelsene sterke nok til å begrense den globale oppvarmingen til 2 grader, og i hvert fall ikke til å strekke seg mot 1,5 grader.

Men også i Norge har vi forsterket innsatsen. Gjenom siste stortingsperiode er det fokusert stadig mer på å redusere utslipp her hjemme. Dette må forsterkes også i denne perioden, også for å følge opp Parisavtalen med 2020-mål og for å følge opp våre egne forpliktelser, og vi ønsker å ha en felles målsetting og arbeide for å nå Parisavtalens mål sammen med EU fram mot 2030.

For Venstre er det viktig at dette budsjettet ses i sammenheng med de fire foregående budsjettårene. Dette er det femte sammenhengende budsjettet hvor vi har hatt et borgerlig flertall som står bak budsjettforliket.

Utslippene i Norge har hatt en liten nedgang fra 2013, riktignok bare marginal, og dette må forsterkes i årene framover. Likevel gjør vi ting i Norge, særlig innenfor transportsektoren, som ingen andre land egentlig er i nærheten av. Når elbilsalget er på 20 pst., og når vi har en målsetting om at det bare skal selges elbiler i 2025, er det en ambisjon som ingen andre har. Derfor er det viktig i dette budsjettet at avgiftsfritaket for elbiler videreføres også for familiebiler, og at vi fortsatt har fordeler for firmabiler.

Det ligger inne en satsing på hydrogen, Enova tilføres 100 mill. kr ekstra, og vi har også vedtakene fra i fjor om økt innblanding av avansert biodrivstoff, noe som vil ha effekt i årene framover. Det ligger også inne en kontinuerlig satsing på mer miljøvennlig skipsfart.

Parisavtalen og de reduksjonene vi må ha i forbruk av olje og gass, vil påvirke norsk petroleumssektor også når det kan se ut som investeringsviljen vil endre seg i årene framover.

Videre er det viktig at vi reduserer utslipp under produksjon. Jeg er derfor glad for at vi har fått en enighet i komiteen om en økning på 15 mill. kr til en slik utslippsreduksjon. Og vi må sikre at arbeidet med CCS, Carbon Capture and Storage, videreføres. Her er det et verbalt vedtak. Dette må videreføres. Vi skal ha en større diskusjon i Stortinget til våren, men CCS er nødvendig for å nå Parisavtalens målsettinger om negative utslipp i slutten av denne perioden.

De andre målene er også avgjørende.

Det er bra at vi nå har 3 mrd. kr til regnskogsatsingen.

Arbeidet mot marin forsøpling forsterkes i dette budsjettet for femte år på rad. For femte år på rad er det også en økning innen klassisk naturvern, enten det er vern av skog, vannforskriften, truede arter eller truede kulturlandskap. Vi har fått til noen mindre endringer. Man forsterker Skjærgårdstjenesten, Villakssenteret og Norsk naturarv.

Helt til slutt er jeg glad for å ha fått til en enighet om Fortidsminneforeningen, så statsministeren kan sende sine julekort om Steinvikholmen uten at det gir flau smak i munnen.

Jeg tar opp forslaget som Venstre står bak sammen med andre.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har tatt opp det forslaget som Venstre står bak sammen med Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [10:13:49]: Regjeringen har hatt støtte fra Venstre i fire år nå, og med det tette samarbeidet og den støtten Venstre gir, ser det ut til at det blir slik i fire nye år. Da er vi i 2021. I utgangspunktet bør vi da ha innfridd en tredjedel av målene i Parisavtalen. Vil vi være der i 2021? Og hvordan vil Venstre kvittere ut de målene med statsrådene Solvik-Olsen og Søviknes på lag?

Ola Elvestuen (V) [10:14:23]: Når det gjelder 2020-målene, som vi må forsterke, tror jeg vi ligger helt i ytterkanten av det man klarer å gjøre, dvs. at vi opprettholder de fordelene som ligger i nullutslippskjøretøy. Vi må få på plass et distribusjonsnett både med fyllestasjoner og med hurtigludere – vi må få opp CO₂-fond, men det er vanskeligere å gjøre dette raskere enn det vi gjør. Det er helt avgjørende med biodrivstoffsatsingen, for det er der man på kort sikt kan få ned utslippene innenfor transportsektoren. Da er det avgjørende at vi får opp avansert biodrivstoff, at vi forsterker nullutslippene. Problemet er den palmeoljediskusjonen som er her, denne fasen må gjøres så kort som mulig. Det som i stor grad avgjør om utslippene nasjonalt går opp eller ned, er aktiviteten innenfor petroleumssektoren. Da er det vedtak som er gjort langt tidligere, som får betydning nå. Det er viktig at vi skal elektrifisere Johan Sverdrup, men der vil det vi gjør på borgerlig side med å satse 15 mill. kr på lavere utslipp innenfor petroleumssektoren, også være avgjørende i årene framover.

Sandra Borch (Sp) [10:15:42]: Det har vært bred enighet om å realisere karbonfangst og -lagring i industrien så raskt som mulig for å nå de nasjonale klimamålene. Arbeidet med å realisere fullskala karbonfangst og -lagring er avgjørende ikke bare for at Norge, men også verden når sine klimamål i 2030 og 2050.

Norge har vært et foregangsland når det gjelder innsats på dette området, og innsatsen vår har skapt en enorm internasjonal interesse. Da Venstre la fram sitt alternative budsjett tidlig i november, var Venstre sterkt kritisk til regjeringens foreslåtte kutt i satsingen på karbonfangst og -lagring, og foreslo selv å legge inn 310 mill. kr. Mener Venstre at budsjettforliket som nå fører til kutt, sender riktige signal til industrien med tanke på de prosjektene som er igangsatt på Norcem, Yara og Klemetsrud?

Ola Elvestuen (V) [10:16:38]: Etter at man hadde kollapsen på Mongstad for noen år siden, som jo var et feilorganisert prosjekt – det må forrige regjering ta et ansvar for – har vi fått i gang en god organisering av CCS-prosjektene i regi av Gassnova, med de tre prosjektene som vi har, et på Klemetsrud og to på Grenland, der man ser på frakt og lagring. Det er viktig at dette videreføres. I samtalen og forhandlingene vi har hatt, er vi tilfreds med at det verbalvedtaket vi har, viderefører det vi trenger å ha for at prosjektene skal gå videre – sammen med de midlene som på grunn av et mindreforbruk i år overføres til neste år. Jeg er trygg på at her videreføres prosjektene fram til Stortinget får sin sak til våren, da vi må ha en grundig diskusjon om hvordan det skal gå videre. Men det er ikke tvil fra Venstres side om at CCS er helt avgjørende for å nå de internasjonale klimamålene, og Norge må fortsatt ligge i front.

Lars Haltbrekken (SV) [10:17:50]: Mandag denne uken kom nyheten om at det er funnet mikroplast i blåskjell langs hele norskekysten. Funnet viser at forurensningen vi mennesker etterlater oss, spres over store avstander. Den 17. april 2015 ga regjeringen tillatelse til å bruke Førdefjorden som avfalls plass for gruveindustrien, en tillatelse Venstre var imot, og som partiet senest i forbindelse med statsbudsjettet har prøvd å stoppe gjennom en deponiavgift. Gruveselskapet Nordic Mining har foreløpig ikke fått noen driftskonsesjon fra Næringsdepartementet.

Jeg vil spørre representanten Elvestuen om han kan bekrefte at Venstre vil bruke de kommende regjeringsforhandlingene til å stoppe forsøket på å bruke våre fjorder som avfalls plass for gruveindustrien.

Ola Elvestuen (V) [10:18:42]: Jeg kommer ikke til å si noe som helst om de kommende regjeringsforhandlingene. Men det er ikke noen tvil om at Venstre er – og har vært – imot at man skal bruke Førdefjorden som deponi for gruveavfall. Det er flere virkemidler. En ting er tillatelsene som gis, men noe annet er å ha en avgift på avgangsmasser, noe jeg mener at vi trenger å gå inn på. Jeg tror også det er viktig for Norge at vi ser bredere på regelverket omkring gruve drift, og at vi trenger å stille strengere krav med tanke på tilbakefylling av avgangsmasser. Derigjennom kan vi også se på det som går på å tillate deponier til havs, som vi er et av de ytterst få land som fortsatt tillater, og vel det eneste som tillater det på så grunt vann som vi gjør i Norge.

Så det er ingen tvil – dette vil vi fortsette med. Vi kommer også til å fortsette kampen mot mikroplast, som var innledningen på spørsmålet, selv om jeg ikke er sikker på om det har noe direkte å gjøre med avfallsdumping og gruveindustrien. (Presidenten klubber.)

Presidenten: Taletiden er ute.

Ole André Myhrvold (Sp) [10:19:57]: Representanten Ola Elvestuen var inne på dette med transport og at man fra 2025 har en ambisjon om at det kun skal selges elbiler i Norge. Jeg regner med at det er utslippsfrie biler Elvestuen er ute etter. Senterpartiet mener at en viktig del av den sektoren handler om næringstransport, og vi har lagt inn et forslag om et CO₂-fond for næringstransport på 1 mrd. kr, som en oppstart for å få en god incentivordning for å vri transporten fra fossiltransport til fossilfri transport. Dette har jeg tidligere oppfattet Venstre som enig med oss i. Hvordan vil Venstre nå jobbe for å få fart i en slik type næringsfond?

Ola Elvestuen (V) [10:20:51]: Etablering av et CO₂-fond for næringstransporten var et av vedtakene ved budsjettforliket i fjor, så det skal det være i gang et arbeid med. Det kan sikkert statsråden svare bedre på enn meg, men jeg tror at det pågår et arbeid inn mot næringen for å se på innretningen av et slikt fond. Vår tenkning har hele tiden vært at et fond må handle om at man skal ta teknologisprangene, enten det er hydrogen og brenselceller eller elektrifisering av den tyngste transporten. Det er den ene siden. Den andre er å se om det er mulig å hjelpe de mindre aktørene til å ha større ambisjoner og kunne gjennomføre en endring raskere enn det de gjør i dag. Men når det gjelder innretningen, skjønner jeg at det kan ta litt tid, og at man må ha en diskusjon med næringen for å se på akkurat hvordan man gjør dette, og hvilken dimensjon og størrelse det skal ha.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Espen Barth Eide (A) [10:22:15]: Jeg vil også begynne med å takke for samarbeidet i komiteen.

Det vi diskuterer i dag, knytter seg til vår generasjons kanskje aller viktigste utfordring. Klimakrisen er her nå, løsninger finnes, vi skal omstille oss, og Norge er i en helt unik situasjon. Vi har bygget vår formue på olje og gass, og olje og gass skal være med oss i mange år framover. Samtidig har vi en unik tilgang til fornybar energi her hjemme, og vi har en rekke teknologiske miljøer som kan være med på å omstille etterspørselen til nye energiformer, og som også på andre måter kan bidra til det grønne skiftet. Det er viktig at vi er bevisste på at vi skal, kan og må gå helt i front i denne omstillingen.

Norge har god og solid erfaring med å håndtere slike store omstillinger. Vi gjorde det godt og riktig da vannkraften kom. Vi gjorde det godt og riktig da olje- og gassalderen kom, og vi skal også klare denne omstillingen, men vi må begynne nå.

Petroleumssektoren er og forblir vår viktigste næring, og den skal være med oss lenge. Den er viktig for arbeidsplasser, den er viktig for inntekter til staten, den er viktig for mange relaterte næringer, og den ligger teknologisk sett i front. Men også den sektoren må være – og er – klar over at den skal være med på den lange omstillingen til et grønnere og mer fornybart samfunn. Vi skal være oss bevisst den særlige rollen vi har i så måte, og vi skal også være oss bevisst vår plass i det man kan kalle energiens geopolitikk. Det er viktig for Europa at de vet hvor de har Norge, både med tanke på fortsatt eksport av gass og med tanke på samarbeid om utveksling av f.eks. elektrisitet.

Komiteleder Elvestuen var inne på at utslippskuttene i Norge har vært der, men at de har vært relativt beskjedne. CICERO har regnet ut at med den farten vi har hatt mellom 2013 og 2016, vil det ta 2 050 år å komme fram til et nullutslippssamfunn – altså ikke i år 2050, men 2 050 år. Ingen av oss er nok her om 2 050 år, og det bekymrer meg egentlig ganske lite. Det bekymrer meg derimot mye mer at det kanskje ikke er noen andre her heller, fordi livet på kloden i mellomtiden har blitt ubehagelig hvis ikke vi blir mer ambisiøse enn dette. Nå skal det sies – for ordens skyld – at det har gått litt opp det siste året.

Det statsbudsjettet vi nå diskuterer, er på mange måter bra når det gjelder analysen av disse spørsmålene, men ganske lite ambisiøst når det gjelder svarene. I budsjettprosessen har vi vært særlig opptatt av noen spesielle ting. Noen av dem har det blitt gjennomslag for, noen av dem har det ikke blitt gjennomslag for. Jeg er skuffet over at vi ikke har fått til en endring når det gjelder ambisjonene for karbonfangst og -lagring. Igjen sier Elvestuen helt riktig at det blir svært vanskelig å nå klimamålene våre uten karbonfangst og -lagring. Karbonfangst og -lagring er dyrt, men det er mye, mye dyrere å la være hvis man samtidig skal oppnå målene i Parisavtalen. Her har Norge ligget i front. Vi har bidratt til utvikling av ny teknologi, og vi har spennende, pågående prosjekter som vi skal diskutere neste år, og de virkelig store beslutningene om kostnader kommer da. Men det er etter vår mening helt feil – og det meste av opposisjonen har sagt seg svært enig i det – og svært uheldig at man ikke har videreført det bevilgningsnivået man har hatt. Man har altså kuttet fra 360 mill. kr til 20 mill. kr. Vi prøvde å reversere det, det har vi ikke lyktes med, men den diskusjonen kommer vi tilbake til.

Selv om vi i første rekke kanskje skal velge ett fullskalaprojekt, er det viktig at vi viderefører teknologiutviklingen innenfor ulike former for industri og avfallshåndtering, og at vi er ambisiøse både når det gjelder fangstteknologi, transportteknologi og lagringsteknologi.

Klimakrisen er her nå, og det betyr at vi må bli mer ambisiøse med hensyn til klimatilpassing. Det har vært kutt i tiltakene mot flom og skred. Vi har ønsket å reversere også dem og sørge for at NVE og andre har de nødvendige ressursene for å både utrede og treffe tiltak som kan redusere risikoen og kostnadene ved flom- og skredhendelser, som vi vet vil komme. Det er generelt riktig at forebygging er bedre enn å reparere, men ofte er problemet at man ikke helt vet hvor man skal forebygge. Men innenfor dette feltet vet man faktisk ofte det. Det er relativt forutsigbart hvor de største utslagene kommer, og da er det både økonomisk og mer menneskelig/sosialt viktig at man er i stand til å forebygge, og her burde det vært gjort mer.

Vi var bekymret over forslaget om å innføre avgift på elbiler gjennom en ny vektklasse. Det hadde vi også en diskusjon om i går under skatte- og avgiftsdebatten, og jeg er glad for at det har blitt endring der, og at vi ikke har gått inn for å redusere forskjellen mellom fossilbiler og elbiler. Jeg vil si også i denne debatten at selv om andelen elbiler av nybilsalget går opp, har vi fortsatt en veldig stor arv, og det er bare 4 pst. av bilene som er elbiler i Norge. Selv om folk kjøper elbiler nå, vil vi ha med oss den arven videre. Derfor er det viktig at disse konkrete, klare tiltakene for å stimulere til fornuftige kjøp videreføres.

Videre er vi veldig opptatt av at regjeringen følger opp Stortingets ord og intensjon når det gjelder anskaffelser. Det skal være 30 pst. miljødekning i offentlige anskaffelser alle steder det er relevant. Det må vi bli enda tydeligere på, for det har ikke alltid vært tilfellet.

Til slutt vil jeg understreke at samtidig som et sentralt tema her er hvordan vi tenker om den langsiktige omstillingen mot et mer klimavennlig samfunn, skal vi også huske på betydningen av å ta vare på naturen. Vi har vært opptatt av artsmangfold, tiltak for skogvern og ikke minst tiltak mot marin forsøpling. Her har jeg lyst til å anerkjenne at statsråd Helgesen har tatt en rolle internasjonalt for å sette det på dagsordenen, og det er veldig bra og har vår fulle støtte. Men det er veldig viktig at dette også følges opp her hjemme, og at vi er ambisiøse og innovative på det feltet, for det er et felt som øker i folks bevissthet, og et felt hvor man krever tiltak her og nå.

Alt i alt har vi fått et budsjett som sier en del fornuftig om hvor vi bør gå, men som i liten grad følger opp med handling. Fra vår side ønsker vi å framstå som et teknologioptimistisk, klimavennlig parti. Vi mener det er rom for å lykkes, det er rom for å lykkes i å oppfylle Paris-kravene, og det er rom for å lykkes i å gjøre det på en måte som gjør at vi også har inntekter og arbeidsplasser og er innovative i framtiden.

Jeg ser fram til den videre debatten om dette budsjettet.

Presidenten: Skal representanten Barth Eide ta opp forslaget?

Espen Barth Eide (A) [10:30:43]: Ja.

Presidenten: Representanten Espen Barth Eide har tatt opp det forslaget Arbeiderpartiet er alene om, og det forslaget Arbeiderpartiet har sammen med SV og Miljøpartiet De Grønne.

Det blir replikkordskifte.

Tina Bru (H) [10:31:04]: Jeg vil starte med å benytte anledningen til å ønske representanten Barth Eide velkommen til energi- og miljøkomiteen. Jeg ser frem til gode debatter.

Men jeg har lyst til å benytte anledningen til å stille et spørsmål om Arbeiderpartiets alternative budsjett. I det budsjettet kan vi lese at da Arbeiderpartiet støttet forslaget om en klimaavtale med EU, var det for å styrke, ikke svekke, norsk klimapolitikk. Avtalen med EU måtte ikke stoppe Norge fra å få på plass konkrete klimatiltak.

Mitt spørsmål er: Hvordan skal vi tolke dette utsagnet? Er det slik at Arbeiderpartiet med dette sår tvil om støtten til en felles utslippsforpliktelse med EU? Hvis ikke – hvilke nye tiltak vil Arbeiderpartiet foreslå som ikke er å finne i regjeringens forslag til budsjett? Så vidt jeg kan se, er det jevnt over mer penger til flere ting, men mange av de samme virkemidlene. Jeg klarer ikke å spore noen helt nye tanker.

Espen Barth Eide (A) [10:31:56]: Vårt forslag helt riktig referert, og jeg er glad for at vi får oppmerksomhet rundt det, fordi vårt poeng her er at vi stiller oss fullt og helt bak at vi skal samarbeide med EU, og at EU nå med ETS og andre tiltak er det sentrale forum for å få til raske og tydelige grep. Men det må ikke bli en sovepute for å finne våre egne grep i tillegg. Risikoen er at hvis man lykkes med det, gjør man ikke det man selv kan for å akselerere arbeidet mot et klimavennlig samfunn. Poenget er rett og slett å ha to tanker i hodet samtidig, å samarbeide innen rammen med EU, men ikke gjøre det til en sovepute når det gjelder egne grep, og det kommer vi til å ha mange anledninger til å følge opp etter hvert som vi beveger oss videre.

Terje Halleland (FrP) [10:32:53]: Arbeiderpartiet har gjennom sin politikk vært med på å sikre en forutsigbar og stabil petroleumspolitik. Dette har vært avgjørende for den suksesshistorien næringen har blitt for landet vårt. Den siste tiden har det vært vanskelig å få tak i hva Arbeiderpartiet egentlig mener om fremtiden for olje- og energipolitikken, og jeg registrerer stadig utspill som gjerne skaper usikkerhet rundt både refusjonsordningen og friinntekten. Er det slik å forstå at det pågår en debatt i Arbeiderpartiet hvor rammevilkår for petrole-

umsnæringen diskuteres? Og om det gjør det, mener representanten at dette er det rette tidspunktet for å ta en slik debatt?

Espen Barth Eide (A) [10:33:36]: Ja, i den forstand at vi, som representanten sa, og som jeg også sa i mitt innlegg, på en meget god måte gjennom sterke, tydelige politiske føringer og samarbeid med industri og arbeidstakere har arbeidet oss inn i en olje- og gassalder, hvor vi fortsatt er og fortsatt kommer til å være i mange år framover. Men vi vet at den en dag tar slutt. Det vet vi, det vet industrien selv, det vet investorer. Det kom veldig tydelig fram i et møte i går i Paris, hvor noen av verdens største investorer har blitt mer oppmerksom på klimarisiko. I den diskusjonen kan vi ikke lukke døren for at både skatteregimer og refusjonsordninger vil endre seg i fremtiden. Jeg vil bruke anledningen til å gjøre klart at det er ingen slike forslag nå – verken på bordet eller nær forestående – men vi må ha en pågående diskusjon om hvordan dette landet tilpasser seg en framtid som vi vet vil komme, og det skal vi gjøre snare før enn senere, fordi da får man mest politisk kontroll på den utviklingen.

Sandra Borch (Sp) [10:34:55]: Senterpartiet og Arbeiderpartiet har vært, og er, enige om det meste i energi- og klimapolitikken. Arbeiderpartiet har også vært med på rovdyrforliket i godt samarbeid med Senterpartiet de siste årene. Nå viser det seg at bestandsmålet for ulv er langt over det det skal være. Hva mener Arbeiderpartiet om vedtaket fra Vidar Helgesen om å ta ut færre ulv enn det Stortinget har vedtatt? Hva vil Arbeiderpartiet stemme når det kommer til Senterpartiets forslag i dag angående å ta ut Slettås-flokken, som har vært den mest omstridte ulveflokken, og som nå ser ut til å bli et ulvereservat for klima- og miljøministeren fra Høyre?

Espen Barth Eide (A) [10:35:39]: Det er et ulveforlik i Stortinget, og det søker på best mulig måte å forene og leve opp til både internasjonale og nasjonale ønsker om å ha en ansvarlig rovdyrpolitikk og samtidig minimere skadene for dem som driver med husdyrhold. Det er en vanskelig balansegang, og den balansegangen går man opp underveis. Men jeg mener i utgangspunktet at vi skal være lojale til at vi har et prinsipp om en ulvesone, og at vi har en bestand utenfor ulvesonen. Jeg kommer ikke til å forskuttere en votering over det spørsmålet, men vi kommer fortsatt til å ønske å maksimere effekten av det forliket som ligger der, og fortsatt støtte opp om det.

Lars Haltbrekken (SV) [10:36:32]: Jeg skulle nok, i motsetning til Fremskrittspartiets representant, ønske at det var litt mer usikkerhet om Arbeiderpartiets pe-

troleumspolitikken enn det faktisk er. Dagens petroleumsskatteregime gjør at staten tar den største økonomiske risikoen ved utbyggingene på norsk sokkel. Det viser også et svar som olje- og energiministeren ga til energi- og miljøkomiteen datert 4. desember 2017.

Om kort tid vil utbyggingen av Johan Castberg-feltet komme til Stortinget. Miljødirektoratet har kritisert Statoils økonomiske utredninger av dette feltet for at de ikke tar hensyn til at vi lever i en verden som skal innfri sine klimamål, og at fossil energi dermed kommer til å bli mindre verdt i framtiden. Spørsmålet mitt er: Vil Arbeiderpartiet bli med SV og presse regjeringen til å legge fram skikkelige økonomiske utredninger av Johan Castberg-utbyggingen før saken behandles i Stortinget?

Espen Barth Eide (A) [10:37:33]: Nettopp i lys av at vi vet at denne historien har en begynnelse og en slutt – uten at vi kan plassere årstall på det – og nettopp fordi vi vet det er ny tenkning når det gjelder både klimahensyn og langsiktige finansielle bærekraftshensyn, blir det viktig at Norge blir mer bevisst på den økonomiske risikoen som er knyttet til olje- og gassutvinningene. Jeg mener vi har et veldig bra regime. Det har vært veldig fornuftig å ha både det skatteregimet vi har hatt, og den refusjonsordningen vi har hatt de siste årene, siden midt på 2000-tallet, for å skape rom for flere aktører. I et av mine forrige svar sa jeg at vi har ingen planer om å endre på det nå, men jeg mener at vi i det lange løp skal ha en diskusjon om det, og at forventningene om og klarhet i hva som er lønnsomt for staten Norge, blir stadig viktigere. I den forstand er jeg enig i intensjonen i spørsmålet.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Tina Bru (H) [10:38:54]: Jeg vil starte med å takke det som har blitt en nesten helt ny komité siden forrige periode, for et godt samarbeid om neste års budsjett. Selv om vi ikke er enige om alt, er det godt å se at det tross alt er rimelig bred oppslutning om de lange linjene i norsk energi- og miljøpolitikk. Ikke minst er vi et land og et parlament som tar klima- og miljøspørsmål på stort alvor, noe vi skal være stolte av.

De siste fire årene har regjeringen, Kristelig Folkeparti og Venstre styrt energi- og miljøpolitikken. Sammen har vi ført en politikk som har løftet ambisjonene og levert resultater. Trenden er snudd: Utslippene i Norge går ned, og veksten i økonomien går opp. Jeg er stolt over resultatene på vår vakt. Vi har laget et rammeverk for klimapolitikken som kommer til å stå seg i lang tid fremover. Parisavtalen, en felles utslippsforpliktelse med EU, prinsippene i energimeldingen, industrimeldingen, Nasjonal transportplan og den nye klimaloven er grep som gjør at vi har et solid fundament å bygge videre på.

Da de fire ikke-sosialistiske partiene vant valget i høst, var det også et fornyet mandat til vår klima- og miljøpolitikk. Fire år med kritikk fra opposisjonen i denne salen ga ikke gjenklang ute hos velgerne.

Derfor står vi her i dag og diskuterer enigheten på borgerlig side for femte år på rad. Igjen har våre fire partier vist at det er vi som er best egnet til å finne balansepunktet i klimapolitikken. På den ene siden gjør vi det dyrere og mindre attraktivt å forurense, på den andre siden gjør vi det lønnsomt og enklere å velge grønt. Det gjelder både for næringslivet og for enkeltmennesker. Av den grunn er det ikke de store, nye overskriftene i budsjettet regjeringen har lagt frem, eller i avtalen mellom våre fire partier. Men nettopp denne forutsigbarheten er også et kvalitetsstempel på vår felles politikk.

Kritikken mot budsjettet har vært av det forutsigbare slaget. Stort sett handler det om at det brukes for lite penger, eller at det går for sakte. Det er en kritikk vi lever godt med fordi vi tross alt kan vise til resultater. Når uenighetene dreier seg om noen millioner til eller fra, er det først og fremst et sikkert tegn på at opposisjonen mangler egne idéer. Det er i det hele tatt noe tankefattig og enkelt ved en kritikk som kun handler om at det ikke bevilges nok penger. Så uenige om virkemidler og innretning i klimapolitikken er de på venstresiden at det eneste de kan enes om, er at mer penger alltid er å foretrekke. Noe felles politisk prosjekt kan de ikke enes om.

Hovedgrunnen til at opposisjonspartiene har mer penger å bruke på det meste, er enkel: Det de har til felles, er en uovertruffen vilje til å beskatte næringslivet og til å øke skatter og avgifter for vanlige arbeidsfolk.

Vi tror ikke at Arbeiderpartiets milliardregning til bedriftene eller SVs og Miljøpartiet De Grønnes milliardavgifter på flyreiser og drivstoff er bra verken for næringslivets omstillingsevne eller for viljen blant vanlige folk til å leve mer miljøvennlig. Der vi satser på målrettet forskning, tiltak for omstilling og belønning av miljøvennlige valg, vil opposisjonen ha økte skatter og avgifter og flere forbud og påbud.

Dette kommer tydelig frem i vårt forslag til statsbudsjett og i opposisjonens alternativer. Det er sprikende staur på venstresiden i norsk klimapolitikk. Arbeiderpartiet er tomme for idéer og mener stort sett at regjeringen gjør for lite, for sent, og at det burde brukes mer penger. SV er, om mulig, blitt enda mer radikalt i klimapolitikken. I Senterpartiet er det eneste som fortsatt er grønt, fargen på partilogoen. Lenger i motsatt retning er det ikke mulig å komme når man ser til Miljøpartiet De Grønnes budsjett, hvor det bl.a. foreslås 10 mrd. kr i økte drivstoffavgifter, dyrere kjøtt, dyrere flyreiser og et strømprissjokk vi ikke har sett maken til, med en økning i elavgiften på 6 øre per kWh på ett år. Summen av dette er en rød-grønn klimapolitikk som er

dyr for bedriftene, dyr for familiene, og som ikke kutter utslipp nevneverdig, verken nasjonalt eller globalt.

Vi bruker også store penger på klima og miljø. For å finansiere all denne gode klimapolitikken og andre satsinger trenger vi også inntektskilder på statsbudsjettet. En av de største bidragsyterne, til tross for flere år med lavkonjunktur, er olje- og gassnæringen. En av de merkelige opplevelsene jeg hadde i valgkampen, var i en debatt med Miljøpartiet De Grønne, der det ble hevdet at olje- og gassnæringen «ikke direkte» bidro til velferdsstaten. Men hvordan er det egentlig næringen bidrar? Fellesskapet får inntekter på minst tre måter: Det er direkte inntekter, som skatter og avgifter, det er avkastning fra oljefondet og ringvirkninger fra alle jobbene i næringen. I 2017 var det 180 mrd. kr. Det er mye penger. Derfor blir jeg urolig når jeg ser hvor uenig og utydelig opposisjonen er om rammevilkårene for landets viktigste næring.

I høst har jeg hørt representanter fra Arbeiderpartiet som har gått mye lenger enn det representanten Marthinsen gjorde i valgkampen, med å antyde at vi må se på skattepolitikken for oljevirkningsheten. Vi ser et SV som løper vekk fra egen politikk og egne vedtak, f.eks. om utbygginger i Barentshavet. Og så er det selvsagt Miljøpartiet De Grønne, som helst vil legge ned alt.

Vi har våre uenigheter på ikke-sosialistisk side også, men vi har i fellesskap levert på det næringen sier de vil ha: forutsigbare rammevilkår og et attraktivt nytt leteareal. Og vi er nå enige om å opprette et nytt lavutslippssenter for olje og gass.

Jeg har oppsummert det fra denne talerstolen hele fem ganger tidligere, men jeg gjør det gjerne igjen: De foregående årene med ikke-sosialistisk flertall har gitt oss et krafttak for norsk naturvern, en storsatsing på å kutte utslipp i industrien, offensive tiltak for å kutte utslipp i transportsektoren og en tydelig internasjonal satsing.

Jeg er stolt av det vi har fått til så langt, og med dette budsjettet blir det mye å være stolt av fremover også.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hege Haukeland Liadal (A) [10:44:06]: Jeg vil sitere Dagsavisen 4. september 2015, der tidligere Fremskrittsparti-talsmann for energi- og miljø uttaler følgende: «Miljøbevegelsen har hatt for enkel tilgang på penger igjennom den statlige tilskuddsordningen.»

Og vi leser i regjeringens, Høyre og Fremskrittspartiets, forslag til statsbudsjett for 2018 om kraftige kutt i tilskudd til de frivillige organisasjonene. De frivillige natur- og friluftsansjoner er avgjørende og selve navet i det å formidle kunnskap om natur og miljø, legge til rette for friluftaktiviteter for barn og ungdom og mye mer.

Hva mener regjeringspartiet Høyre de frivillige natur- og friluftsansjoner, som stort sett baserer seg på frivillige – barn, ungdom, voksne, som ikke lønnes for sin innsats – skal kutte av aktivitet?

Tina Bru (H) [10:45:05]: Det stemmer ikke at det er kutt til de frivillige organisasjonene innenfor naturvern og andre ting på Klima- og miljødepartementets budsjett. Tvert om har de fått opprettholdt sin støtte over flere år. Vi mener den jobben de gjør, er viktig, og derfor mener vi det er riktig å bevilge penger for at de skal kunne ha aktivitet.

Jeg er heller ikke enig i at det bare er organisasjonene som gir folk i Norge en grunn, eller argumenter, for å bruke naturen. Jeg tror veldig mange i Norge har et fint forhold til å være ute i naturen, gå i fjellet, gå på tur, bruke naturen. Det er det viktigste, og da er det viktig at vi har en tilgjengelig natur, at vi legger til rette for hverdagsaktiviteter, at man kan gjøre slike ting. Jeg er ikke enig i det bildet som tegnes av at dette er noe som ikke også vi er opptatt av, for det er vi absolutt.

Emilie Enger Mehl (Sp) [10:46:02]: Like sikkert som at det blir jul, er det at statsråd Vidar Helgesen stopper ulvejakten før jul. Slik ble det også i år, da han kom med nyheten 1. desember om at Slettås-flokken ikke skal tas ut – det til tross for at det er langt flere ulv nå enn det som er Stortingets fastsatte bestandsmål, og til tross for at Stortinget har gitt en helt klar beskjed om at ulvesonen ikke skal være et ulvereservat. Men da kan vi ikke fraskrive oss muligheten til å forvalte ulven innenfor sonen, slik statsråden nå har gjort. Folk er fortvilet. Dette er en kjempeviktig sak for dem det gjelder, og for det prinsipielle rundt hvordan vi skal forvalte ulven vår.

Mener representanten Bru at ulvesonen skal være et reservat for ulv, og vil Høyre stemme for Senterpartiets forslag om å ta ut hele Slettås-flokken, eller får folk i ulvesonen mer ulv i julegave fra Høyre i år også?

Tina Bru (H) [10:47:04]: Jeg kan starte med å svare på spørsmålet om jeg mener at det skal være et ulvereservat. Nei, det mener jeg ikke.

Så er det slik at vi har et forlik i Stortinget, som Senterpartiet dessverre ikke er en del av. Senterpartiet har valgt å sette seg helt på sidelinjen i forvaltningen av den norske ulvestammen i stedet for å være med og ta ansvar gjennom ansvarlige forlik i Stortinget, og det synes jeg er synd. Og med de vedtakene som er fattet om felling i departementet nå, begynner man å nærme seg det bestandsmålet som Stortinget slo fast gjennom dette forliket.

Jeg registrerer at dette er den ene saken som Senterpartiet er opptatt av i klima- og miljødebatten. Dette er det andre spørsmålet så langt bare i dag om dette tema-

et. Kanskje er det slik at når man står helt på utsiden, må man bare snakke om det samme hele veien. Jeg skulle ønske at Senterpartiet kunne være med i stedet for å føre en politikk og ønske en utvikling hvor vi ikke skal ha en eneste ulv i Norge. Det er heldigvis ikke noe flertallet i Stortinget er enig i.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:48:08]: Jeg vil aller først minne representanten Bru om at folk flest kommer bedre ut med SVs røde og grønne skatte- og avgiftskifte enn med denne regjeringen, og vi har lagt fram ny politikk, drevet på med politikktutvikling. I motsetning til denne regjeringen presenterer vi nye tanker. Det kan kanskje være noe for dem.

Men det jeg egentlig tok replikk på, er klimarisiko. For kombinasjonen av en forsterket klimapolitikk, Parisavtalen og markedsintroduksjon av nye teknologier innebærer en betydelig risiko for petroleumsnasjonen Norge. Det er også noe som Høyre tar inn over seg, for de har vedtatt på landsmøtet sitt at man skal stille krav om at det gjøres klimapolitiske risikoanalyser i forbindelse med planer for utbygging og drift av nye felt.

Miljødirektoratet har vist at den lønnsomhetsberegningen som er gjort for Castberg-feltet, er for dårlig. Så mitt spørsmål til representanten Bru er om de vil ta initiativ til at det blir lagt fram en ny og bedre lønnsomhetsvurdering og klimarisikovurdering av Castberg-feltet.

Tina Bru (H) [10:49:20]: Her var det mye å ta tak i, men jeg må starte litt på toppen. For det første mener jeg det er de fire foregående årene med borgerlig flertall i Stortinget som faktisk har flyttet klimapolitikken flere hakk, med nye tiltak og nye tanker: Vi har fått en klimalov, vi fikk offensive vedtak i energimeldingen, vi har vedtatt Parisavtalen, og vi er på vei til å inngå en avtale med EU om klimapolitikken fremover. Så det er her det skjer.

Så til klimarisiko: Ja, dette er noe som vi også tar på alvor. Derfor har regjeringen nå satt ned et utvalg nettopp for å se på klimarisiko, fordi det blir veldig viktig å diskutere og følge med på fremover.

Når det gjelder spørsmålet om lønnsomhetsvurderinger og Miljødirektoratets rolle: Jeg mener ikke at det er Miljødirektoratet som sitter på fagkompetansen til å foreta samfunnsøkonomiske lønnsomhetsanalyser av oljeprosjekter, det er det helt andre som gjør. Miljødirektoratet skal selvfølgelig komme med sine faglige innspill på miljøsidene, men når det gjelder lønnsomhetsberegninger, mener jeg ikke at de er riktig instans for det.

Jeg er sikker på at vi også i fremtiden kommer til å se flere prosjekter med olje og gass i Norge som vil ha god lønnsomhet.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:50:22]: Jeg synes det er friskt av representanten Bru å ta æren for klimaloven som ble vedtatt her i Stortinget, fremmet av andre partier, og ikke minst Parisavtalen, som ganske mange land har stilt seg bak og jobbet for i flere år.

Jeg synes det er oppsiktsvekkende, det som sies om lønnsomhetsvurderinger. Høyre har selv vedtatt at det er behov for å gjøre den type klimarisikoanalyser. Det gjøres ikke i dag i forbindelse med planer for utbygging og drift. Det som er lagt fram fra utbygger i dette tilfellet, for Castberg-feltet, er for dårlig. Det er slått fast. Det tar ikke engang utgangspunkt i at man skal nå den Parisavtalen representanten Bru skryter av; den forutsetter ikke at verden når det. Derfor lurer jeg igjen på om ikke det er på tide at Høyre tar initiativ til at man kan få en ordentlig risikoanalyse av det feltet.

Tina Bru (H) [10:51:10]: For det første tok jeg ikke æren for klimaloven alene. Jeg sa at det er det borgerlige flertallet som har dyttet disse tingene igjennom i Stortinget, som er noe mer enn det den rød-grønne regjeringen klarte da de satt ved makten og hadde rent flertall i Stortinget.

Så igjen til klimarisiko: Det er jo ikke slik når et oljeselskap i dag jobber frem en PUD – plan for utbygging og drift – og den leveres i Stortinget, at de ikke tar høyde for klimarisiko i sine beregninger. Dette gjøres av alle selskapene som ønsker å bygge ut noe på norsk sokkel. Selvfølgelig legger de inn forventet pris, forventet utvikling, forventninger til hvordan klimaregimet kommer til å være i fremtiden, og det ligger i beregningene. Så det er ikke slik at man aldri har tenkt på dette før, eller at dette er noe som ikke vurderes i det hele tatt. Selvfølgelig gjør det det.

Men jeg er helt enig med representanten i at dette er et tema som vi kommer til å måtte snakke mye mer om fremover. Det gjelder ikke bare olje- og gassutbygginger, det gjelder på mange områder i det norske samfunnet. For klimarisiko og klimatilpasning er noe vi er nødt til å forholde oss til, all den tid vi vet det kommer til å bli svært vanskelig å unngå å få noe temperaturstigning. Det vet vi at vi kommer til å få uansett, og da må vi tilpasse oss.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Terje Halleland (FrP) [10:52:23]: Det er en glede for meg at vi kan behandle denne innstillingen i dag. Jeg ønsker også å takke komiteen for arbeidet – ikke minst Venstre og Kristelig Folkeparti for et godt samarbeid – og for at vi i dag kan legge fram et framtidsrettet budsjett for energi- og miljøpolitikken i Norge.

Veldig mye av budsjettpolitikken handler om å fordele midler til mange gode formål. Produksjonen av olje

og gass representerer en sektor som skaper store verdier, og som i tillegg skaper aktivitet og arbeidsplasser, sikrer velferdsstaten og er med på å realisere alle de mange ønskene til alle de gode formålene.

Vi ser nå en næring som har vært igjennom en enorm omstilling. Utbyggingskostnader er på enkelte felt blitt halvert, og det viser at også i en ny hverdag, med helt andre oljepriser, kan en sikre en lønnsom framtid for norsk petroleumsindustri. Derfor legger regjeringen opp til en politikk som styrker næringen, opprettholder forutsigbare rammevilkår og gir tilgang til nye arealer. Norge er godt stilt i energisammenheng, og olje- og gasssektoren, sammen med en stor satsing på fornybar, forsterker Norge som en stor energi- og miljønasjon.

Klimautfordringene er globale og krever følgelig både nasjonale og internasjonale løsninger. Norge har inngått ambisiøse mål for klimapolitikken, og vi har gode muligheter for å lykkes – med sterke teknologisentrene, kompetent arbeidskraft og mengder av energiresurser. Det er nok vanskelig å få med seg i debatten, men Norge bør absolutt være blant de nasjoner som har alle muligheter til å klare sine forpliktelsler.

Verden etterspør mer energi, og det er viktig å tilrettelegge for at veksten kommer innenfor fornybar energi. Det betyr ikke at fossile energikilder kommer til å bli erstattet i morgen, men det bør tilrettelegges slik at det er de mest forurensende energikildene som først blir faset ut. Det betyr at norsk gass kan være vårt bidrag til å erstatte bruken av kull i Europa, som vi dessverre ser fremdeles er en etterspurt energikilde. Jeg besøkte Gassco sist uke og fikk en presentasjon av verdens framtidige energibehov og de store endringene som skjer med tanke på etterspørsel og produksjon, og jeg tror at alle som var gjester hos Gassco den kvelden, var enige om at vi trenger å framsnakke norsk gass.

Det er også gledelig å følge opp lovnader fra valgkampen og gjøre det industrien har etterspurt med hensyn til å tilrettelegge for et statlig program for lavutslippsteknologi for olje- og gasssektoren. Det vil åpenbart styrke konkurransekraften på norsk sokkel og være med på at vi oppnår en raskere utvikling innenfor lavutslippsteknologi. En fortsatt utvikling av denne teknologien vil tilrettelegge for en fortsatt positiv utvikling av petroleumsnæringen.

Regjeringen har gjennomført store satsinger på karbonfangst og -lagring. Vi har kommet dit hen at aktørene har levert sine konseptstudier, og disse skal nå gjennomgå. Disse studiene vil vise kostnader og nytten av et fullskala CO₂-håndteringsprosjekt i Norge, og jeg ser fram til at regjeringen kommer til Stortinget med et helhetlig framlegg om arbeidet etter at resultatene er gjennomgått.

Det er flere områder som kan bidra til mindre utslipp. Skipsfart er ett av dem, og for Miljøvennlig skipsfart har jeg også vært saksordfører. Her er vi mange som deler en felles ambisjon om å få mer av godsmengden over på kjøll og samtidig få ned utslippene fra skipsfarten.

Skipsfart har historisk vært en viktig næring for sjøfartsnasjonen Norge og er en næring som vil være viktig for landet også i framtiden. I dag arbeider nærmere 100 000 mennesker innenfor maritim næring, som representerer en årlig verdiskaping på nærmere 175 mrd. kr. Det forplikter, og det betyr store muligheter for Norge til å være en moderne og innovativ sjøfartsnasjon i framtiden som også viser vei internasjonalt.

Det å sikre bruk av mer klima- og miljøvennlig drivstoff og mer energieffektive skip er nøkkelfaktoren for å nå våre mål. Jeg vil i den forbindelse benytte anledningen til å svare på de bekymringene som i budsjettprosessen har kommet fra rederiene i forbindelse med at fritaket for CO₂-avgift ved bruk av LNG nå opphører. Undertegnede vil på vegne av Fremskrittspartiet følge utviklingen tett i valget av drivstofftyper i næringen framover. Jeg vil også invitere næringen til å jobbe sammen for å finne gode løsninger for å nå våre felles ambisjoner. Det betyr å få ned utslippene fra skipsfarten, samtidig som vi styrker posisjonen til norske maritime næringer. Norge skal fortsatt gå i front. Fremskrittspartiet skal spille på lag med næringen og på lag med framtiden.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [10:57:37]: Jeg får vel starte med å ønske også Terje Halleland velkommen til energi- og miljøkomiteen!

I forrige periode var Fremskrittspartiet – og i norsk politikk har Fremskrittspartiet vært – klimapolitikken store bremsekloss. Fremskrittspartiet har fortsatt et slags ledende seminar om hvorvidt klimaendringene i det hele tatt er et reelt problem. Og det er vel Fremskrittspartiets fortjeneste at Norge som ett av få land har satt klimaskeptikere inn i regjering. Det er vel også grunnen til at vi knapt har sett nye klimainitiativ fra denne regjeringen. Alt som har skjedd, har enten kommet som et resultat av forhandlingene med Venstre og Kristelig Folkeparti eller at man har blitt overstyrt av Stortinget, noe klimaloven er et eksempel på. Men jeg skal gi Halleland en sjanse.

Det er en ny periode, det skal forhandles fram en ny regjeringserklæring. Derfor er mitt konkrete spørsmål til Halleland om han kan gi et eksempel på et initiativ som Fremskrittspartiet vil ta når det gjelder ny klimapolitikk og ny politikk for å ta vare på norsk natur.

Terje Halleland (FrP) [10:58:37]: Det må være litt skuffende for opposisjonen å sitte og se på den gode politikken – både på miljøsidene og på klimasidene – som blir gjennomført fra regjeringens side, der Fremskrittspartiet sitter og er med.

Det som gjerne har skilt Fremskrittspartiet fra de andre partiene, er at vi har vært veldig opptatt av resultatet av den politikken som blir ført, og ikke kun av symbolene som en slik politikk fører med seg. Derfor har Fremskrittspartiet vært med på mange vedtak som har gitt gode resultater. Derfor tok jeg også med i mitt innlegg betydningen av norsk gass. Vi kan se på utslipp som skjer i Europa. Der Norge virkelig kan være med og bidra, er innen teknologiutvikling. Fremskrittspartiet har vært en pådriver for å fremme og bevilge midler til teknologiutvikling, som er løsningen på framtidens miljøproblemer.

Åsmund Aukrust (A) [10:59:40]: Dette var ikke et svar på spørsmålet jeg stilte. Jeg stilte et spørsmål om Fremskrittspartiet kunne komme på eksempler på tiltak de vil foreslå i den perioden vi nå skal inn i. Halleland har stilt til valg, blitt valgt inn på Stortinget. Han skal sitte i energi- og miljøkomiteen og ha ansvaret for å ta vare på norsk natur og få ned klimagassutslippene. Derfor spør jeg igjen om han kan komme med konkrete eksempler på initiativ som Fremskrittspartiet vil ta i forhandlingene om en ny regjeringserklæring.

Terje Halleland (FrP) [11:00:09]: Det er veldig skuffende hvis representanten mener at tilskudd til teknologiutvikling ikke bidrar til å bedre miljøet. Jeg tror at det å gi rammevilkår som gjør at både næringen og forskningsinstitusjoner kan være med på en teknologiutvikling som gjør at vi får ned utslippene, vil være veldig avgjørende. Fremskrittspartiet har vært en pådriver der. Og vi ser at den teknologien som Norge tar i bruk, blir eksportert og brukt i utlandet.

Sandra Borch (Sp) [11:00:56]: Senterpartiet er særlig opptatt av at det skal være midler tilgjengelig til konkrete tiltak som fungerer i områder med rovdyr, beitedyr og befolkning som lever i konflikt.

Igjen ser vi at den omstridte Slettås-flokken er fredet av regjeringen. Slettås-flokken har vært spesielt nærgående og har skapt stor frykt for lokalbefolkningen. Jeg merket meg at representanten fra det andre regjeringspartiet prøvde å latterliggjøre vårt forslag om å ta ut Slettås-flokken, men vi skal være klar over at det er mange som følger denne debatten i dag, for dette betyr noe for folk.

Senterpartiet og Fremskrittspartiet har vært enig i rovdyrpolitikken. Hvordan ser Fremskrittspartiet på at Venstre nå muligens skal inn i regjering og få en hånd

med i styringen av rovviltpolitikken, og vil Fremskrittspartiet i dag stemme for forslaget om å ta ut Slettås-flokken?

Terje Halleland (FrP) [11:01:54]: Jeg forstår at ulv er viktig for Senterpartiet, og jeg slutter meg til det. Ulv er veldig viktig og en utfordring for beitenæringene i Norge. Vi har et stort ansvar når vi har en fordeling i arealpolitikken vår der vi setter av deler av arealet til beitenæringen, og vi har andre arealer som vi setter av til rovdyr. Da har vi et stort ansvar for at dette blir forvaltet på en ansvarlig måte, og vi kan ofte se at vi ikke har klart det på en sånn måte som hadde vært ønskelig.

Vi bor i en rettsstat, og da er det sånn at ikke alt rettsvesenet vedtar, er det vi vil, men vi må følge det og tilpasse oss. Det vil vi også gjøre i framtiden.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:02:53]: Under valgkampen fikk vi høre fra Fremskrittspartiet at Norge må få lov til å konkurrere om å levere olje og gass renere enn andre land. Miljøpartiet De Grønne liker markedskonkurranse, men da bør vi kanskje konkurrere om det som er viktig på 2000-tallet, og ikke det som var dominerende teknologier på 1900-tallet.

Fremskrittspartiet går for å videreføre en skattemodell for oljeselskapene som gir dem veldig store fordeler, og de siste fem årene er det blitt utbetalt over 85 mrd. kr i skatterefusjoner. Mener Fremskrittspartiet at det fortsatt er riktig at Norge skal betale oljeselskapene for å overta den risikoen som vi skattebetalere ellers har? Og vil Fremskrittspartiet jobbe for at landbaserte næringer får likeverdige og like gunstige skattebetingelser som dagens skattemodell gir til oljebransjen?

Terje Halleland (FrP) [11:03:52]: Nei er et godt svar på spørsmålet. Å hente ut olje og gass i Norge er forbundet med risiko. Vi er nødt til å ha et skattesystem som bidrar til at en fordeler risikoen mellom både staten og selskapene som er med og leter. Refusjonsordningen har vist at vi har truffet rimelig blink med måten å forvalte dette på. Vi har vært med og tatt risiko, det har også selskapene vært med på – og er med på. Så må vi refundere en del av deres utgifter, men det bekymrer meg veldig lite når jeg ser hvilke inntekter staten får tilbake igjen, nettopp på grunn av at vi har en sånn refusjonsordning.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:05:02]: Jeg kan berolige representanten Tina Bru med at det er ikke bare lovgoen i Senterpartiet som er grønn. I dag har jeg til og med tatt på meg et blå-grønt slips til ære for henne. Men programmet er også grønnfarget.

Senterpartiets inngang til energi- og miljøfeltet handler om at vi skal overlate kloden i bedre stand enn vi selv overtok den. Men det handler også om at vi har tro på at mennesket på en bærekraftig måte kan høste av naturens ressurser. Senterpartiet prioriterer bærekraftig bruk og forvaltning framfor statisk og formalistisk vern. Dessuten mener Senterpartiet at det er en verdi i seg selv at vi tar hele landet i bruk, der vi har frihet til selv å velge hvor vi ønsker å leve våre liv.

Energi- og miljøfeltet er et bredt felt, men henger tett sammen. I Norge skal vi være med på å nå klimamålene, samtidig som vi forvalter enorme naturressurser, både fornybare og ikke-fornybare, på energisektoren. Senterpartiet er tilhenger av føre-var-tiltak for ikke å overstige 2-gradersmålet, men vi er også teknologioptimister. Derfor er vi tilhengere av kraftige omstillingstiltak som gir store utslippskutt raskt, som satsing på karbonfangst og -lagring, men også på skog, både skogens bindingsevne og industrimulighetene knyttet til hele verdikjeden for tre.

Dessverre ser vi et samfunn som sentraliseres på flere og flere områder, og stadig fortere. Det skaper større avstand mellom folk og natur. Det skaper avstand mellom dem som lever av og i naturen, og dem som lever sine liv i byer og større tettsteder. Det øker konfliktene og gjør utfordringene innenfor miljø- og klimaarbeidet mildt sagt utfordrende, selv om vi alle er like avhengig av naturen, enten vi bor sentralt eller perifert.

Senterpartiet slutter helhjertet opp om klimamålsettingene om 40 pst. kutt i utslipp innen 2030 sammenlignet med 1989-nivået. Vi erkjenner at kutt må komme i alle sektorer, og virkemidlene må gi reelle kutt i utslipp i alle sektorer. Dessuten må vi sørge for å få fram faktiske alternativer til fossile løsninger.

Senterpartiet er opptatt av å sikre bred oppslutning om den omstillingen vi må gjennom. Da må vi unngå tiltak som slår urettferdig ut. Vi må sikre de sentrale bærebjelkene i den norske modellen, bl.a. gjennom fortsatt sosial og geografisk utjamning. Dessverre synes vi å kunne se at man ofte gjennomfører generelle tiltak som rammer skjevt og urettferdig, det være seg fjerning av parkeringsplasser eller utestenging av utenbys innbyggere fra byer og sentrale offentlige funksjoner og ikke minst de ferdselsårene som går gjennom byene. Dette øker de sosiale forskjellene internt i byene, men bidrar også til å stenge omlandets pendlere og andre innbyggere ute – eller noe så enkelt som å øke drivstoffavgiftene uten tanke på alle dem som faktisk er avhengig av privatbilen for å få hverdagen til å gå opp. Det gjelder enten man pendler fra bygda til byen, kjører unger til og fra skole, fotball, korps og håndball, eller bare skal handle og ikke har butikken i første etasje og jernbanestasjonen

i underetasjen, slik det er blitt så trendy å mene at det skal være blant arealplanleggerne.

Skal vi ivareta sosial og geografisk utjamning, er differensiering av tiltak strengt nødvendig. I folkerike områder kan det bety et omfattende kollektivtilbud, mens det i distriktene fortsatt må være rom for privatbilen. Vi trenger derfor virkemidler som gir alle en rekke muligheter til å bidra med utslippskutt.

Norge står i en særstilling når det gjelder tilgang til naturressurser. Vi er selvforsynt med fornybar energi – og vel så det – og har alle muligheter til å bidra til grønn vekst basert på disse ressursene. Det krever en langsiktig og klar satsing på videre produksjon av fornybar energi, men også på teknologiutvikling. Ny teknologi på norske ressurser gir grunnlag for verdiskaping i hele landet, men kan også bringe oss nærmere klimamål og løsningsalternativer internasjonalt. Det er ingen tvil om at fornybare ressurser vil bidra til reduserte utslipp, men det gir også mange muligheter for verdiskaping i samfunnet.

Senterpartiet ser utslippskutt i transportsektoren, utvikling av lavutslippsteknologi i industrien og offensiv satsing på fangst og lagring av karbon som sentrale og betydelige klimatiltak. Senterpartiet vil derfor få fortgang i arbeidet med et CO₂-fond for næringstransport etter modell av næringslivets NO_x-fond. Vi har satt av 1 mrd. kr til dette og håper at vi får klar framdrift.

Senterpartiet satser også på CO₂-håndtering og har lagt inn 340 mill. kr i tillegg til regjeringens forslag om de 20 mill. kr som står der. Det er helt avgjørende, for skal vi nå klimamålene og unngå en temperaturstigning på over 2 grader, så har vi ikke tid å miste, vi har ikke kompetanse å miste, og vi har ikke råd til å ta et hvilekjær, slik som regjeringen beskriver det.

Ikke bare er Senterpartiet opptatt av å redusere klimaendringene gjennom omstilling og teknologiutvikling. Senterpartiet tar også inn over seg at klimaendringene allerede er her. Da må vi forberede samfunnet på dette. Senterpartiet styrker derfor arbeidet med flom- og skredforebygging i tråd med NVEs meldte behov på 200 mill. kr. Vi har senest i høst og flere ganger de siste årene sett tragiske og tydelige eksempler på at dette er helt nødvendig, et område hvor vi må ta på alvor det ansvaret myndighetene har.

Jeg fremmer de forslagene som Senterpartiet står bak eller er en del av, og jeg gjør oppmerksom på det løse forslaget som ligger i salen i dag om Slettås-flokken.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Else-May Botten (A) [11:10:35]: Representanten Myhrvold var inne på det grønne – både slips og skog, ja mange ting.

Det det kan være interessant å spørre om, er om representanten tror at slipset en dag kan komme fra skognæringen. Hvordan kan man se på økt verdiskaping i skogverdikjeden, og hvordan kan man bidra til økt verdiskaping og nye arbeidsplasser i dette grønne skiftet?

Ole André Myhrvold (Sp) [11:11:05]: Det er vel sånn at alt som kan komme fra et fat olje i dag, kan vi også utvinne fra trestokken i framtiden, men da må vi sikre trenæringen i Norge rammebetingelser. I dag ser vi at den største treforedlingsvirksomheten i Norge, Norske Skog, sliter voldsomt i motbakke og nå står overfor oppkjøp. Det ser ut som om man redder industridelen, men vi må sikre rammebetingelser som f.eks. CO₂-kompensasjon og redusert elavgift, og vi må legge til rette for framføring av tømmeret på veiene våre. Det handler om å gi rammebetingelser.

Lene Westgaard-Halle (H) [11:11:57]: Jeg bor på bondegård – et stykke ut på bygda. Kollektivtilbudet er det så som så med. Trikk og bane finnes ikke, og det er skralt med sykkel- og gangveier. Om man er opptatt av klima, er mulighetene likevel mange. Flere av bøndene i Vestfold legger solceller på låvetakene, leverer husdyravfall til biogassanlegget vårt, og mange av oss kjører elbil. Man trenger faktisk ikke å bo i byen for å være klimavennlig.

Samtidig ser vi at Senterpartiet er i ferd med å etablere seg som det mest klimafriendtlige partiet på Stortinget. I dag er f.eks. Senterpartiet det eneste partiet på Stortinget som ikke vil bruke bensinavgift for å motivere folk til å bli mer klimavennlige. Så hvordan tenker representanten Myhrvold at vi skal nå målet om ikke å selge fossilbiler om bare syv år dersom han ikke er villig til å ta i bruk avgiftssystemet for å nå det?

Ole André Myhrvold (Sp) [11:12:48]: Jeg er ganske sikker på at vi kan nå det målet ved å fortsette å bruke gulrot i avgiftspolitikken framfor å bruke pisk og legge en betydelig byrde på enkeltmennesker.

Det er helt riktig at de som bor grisgrendt, også er villig til å ta sitt klimaansvar ved å bruke solceller, vindkraft osv. Det ser vi, og Senterpartiet vil ha incentiver for å styrke det. Vi vil også legge til rette for valg av fossilfritt drivstoff og klimavennlige transportmidler.

Terje Halleland (FrP) [11:13:32]: Regjeringen har igangsatt og gjennomført studier innenfor karbonfangst- og lagring. Regjeringen ønsker nå å forankre prosjektet i Stortinget. I den forbindelse registrerer jeg at Senterpartiet ønsker å gå videre uten den kvalitets-sikringen – verken av lønnsomhet eller nytte.

Er det sånn, spesielt i lys av tidligere vedtak fra Senterpartiets tid i regjeringen, at Senterpartiet mener at dette er en god prosess for den videre framdriften?

Ole André Myhrvold (Sp) [11:14:03]: Vi tar industriens klare signaler på alvor, at et hvileskjær nå vil medføre at vi taper tid, men ikke minst taper vi kompetanse. Dette er dyr kompetanse, et apparat som er rigget opp, og som er i gang. Den kompetansen risikerer vi forsvinner til andre typer prosjekter dersom vi ikke holder dette gående. Derfor ønsker Senterpartiet fortsatt å satse, slik at vi får full utnyttelse av den kompetansen som er der, og får realisert disse prosjektene.

Arne Nævra (SV) [11:14:43]: SV og Senterpartiet har samarbeidet veldig bra på mange områder, som jordbruk og distriktspolitikk. Men så er det ett område hvor vi har slitt litt, og som de også har slitt betydelig med overfor natur- og miljøorganisasjonene, og det gjelder det klassiske naturvernet. Jeg synes det er veldig leit for samarbeidet, jeg synes det er leit overfor miljøorganisasjonene, og jeg synes det er leit overfor norsk natur.

Jeg kan ikke se at Senterpartiet har økt noe på budsjettet når det gjelder økologisk grunnkart, vern av truede arter og naturtyper osv. Det klassiske naturvernet er omtrent fraværende i Senterpartiets program og Senterpartiets budsjett. Det er leit. Og Senterpartiet trenger i stor grad samarbeid med organisasjonene for å nå målene sine om distriktspolitikk og bærekraftig jordbruk og så.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:15:51]: Senterpartiet er glad for et godt samarbeid med SV gjennom tid på miljøsidene, men Senterpartiet og SV har et forskjellig utgangspunkt når det gjelder naturvern. Som jeg sa i min innledning, er Senterpartiet opptatt av forvaltning, men også av bruk av naturen på en forvaltningsmessig god måte. Der SV sier vern, sier vi bærekraftig forvaltning gjennom bruk. Det er den store forskjellen på Senterpartiet og SV.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

Lars Haltbrekken (SV) [11:16:43]: Siden jeg ble født, er verdens bestander av ville dyr nær halvert. Vi står midt oppi en utryddelse av planter og dyr vi ikke har sett maken til på 65 millioner år. Det verste er at vi ikke har noen angrefrist. Utrydder vi en dyre- eller planteart, er det endelig.

Naturen står på for oss hver eneste dag, døgnet rundt. Den gir oss frisk luft, rent vann, mat, klær, hus og medisiner, i tillegg til fantastiske naturopplevelser – alt helt gratis. I dag er det først og fremst vårt enorme forbruk av areal som utgjør trusselen mot naturrikdommen. Regjeringens iver etter å asfaltere landet og legge til rette for

vekst i privatbilismen er en alvorlig trussel mot naturen, og det legger til rette for økte utslipp av klimagasser.

Klimaendringene går allerede hardest ut over mennesker i fattige land, men også i Norge opplever vi styrtregn, flom og ras. Tidligere i høst dro både olje- og energiministeren og kommunal- og moderniseringsministeren til Sørlandet for å besøke flomofrene. Til NRK sa kommunalministeren:

«Vi ser hvor sårbare vi er, så det er viktig at man forbereder seg for mer uvær og sterkere krefter.»

Olje- og energiministerens budskap var at flommen var «en kraftig påminnelse om at det må jobbes enda hardere med forebyggende arbeid knytta til flom og skredsikring». Besøket og løftene om sterkere innsats for å unngå slike skader kom 4. oktober. Litt over en uke etterpå kom statsbudsjettet med svaret. Der ble det kuttet i bevilgningene som nettopp skal gi oss denne beskyttelsen, en beskyttelse det blir stadig større behov for dess mer tid vi kaster bort på å ikke få til store utslippskutt.

FNs miljøprogram lanserte under årets runde av klimaforhandlingene en rapport som viser at dersom vi ikke kutter utslippene langt mer enn det som er lovt under Parisavtalen, vil den globale gjennomsnittstemperaturen øke med over 3 grader. Det er svært alvorlig og vil flere plasser gi irreversible endringer i naturen.

Heldigvis er det lyspunkt. For noen uker siden kom Norges Bank med det råd at oljefondet ikke burde investere i oljeaksjer. I går kom nyheten om at Verdensbanken skal slutte å finansiere olje- og gassprosjekter etter 2019. Vi trenger at de store pengene brukes på de fornybare løsningene.

Det er ikke lenger bare uansvarlig overfor naturen og kommende generasjoner å bare kjøre på i oljepolitikken, slik olje- og energiministeren sa da han lyste ut rekordmange letetillatelser til oljeindustrien i Barentshavet. Det begynner også å bli en dypt uansvarlig økonomisk politikk. Skal vi klare å unngå de verste konsekvensene av klimaendringene, må store deler av de allerede oppdagete fossile energiressursene bli liggende i bakken. Regjeringens iver etter å pumpe opp mer olje skader ikke bare klimaet. Det kan også føre til at fellesskapet sitter igjen med store økonomiske tap.

SVs alternative budsjett og våre 42 forslag til utslippskutt i Norge som vi fremmet tidligere i høst, vil bidra til at Norge når de målene vi satte i 2012 gjennom det siste klimaforliket. Klimaet er avhengig av handling nå – ikke nye fagre løfter om utslippskutt gjort av noen andre, et annet sted i en fjern framtid.

Med dette tar jeg opp de forslag der SV er med, samt det løse forslaget vårt.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [11:21:19]: Norge har lenge hatt en lederrolle i å utvikle teknologi for CCS, altså karbonfangst og -lagring, og vi har tidligere diskutert dette kuttet som nå kom, i forhold til de tre pågående prosjektene. Jeg vil gjerne ha representanten Haltbrekkens kommentar til det, men også stille spørsmålet: Er det tenkelig i det hele tatt at man kan oppnå Paris-målene hvis vi ikke går veien om karbonfangst og -lagring?

Lars Haltbrekken (SV) [11:21:49]: På det siste spørsmålet er svaret enkelt og greit nei. Det vil i så fall bli langt dyrere.

Selv hørte jeg det første foredraget om CO₂-fangst og -lagring allerede som ung Natur og Ungdom-aktivist i 1989, av Erik Lindeberg ved SINTEFs energiforskning i Trondheim, og har siden den gang vært overbevist om at dette er ett av mange svært viktige tiltak som man må gjennomføre for å få store kutt i utslippene. Sjelden har vel en regjering fått så sterk kritikk, fra en samlet miljøbevegelse og en samlet industri, for et kutt som gjør at det vil være vanskeligere for Norge å ivareta den lederposisjonen vi skal ha som nasjon når det gjelder å satse på CO₂-fangst og lagring.

Stefan Heggelund (H) [11:22:59]: Det er hyggelig å se to sosialister stå og drøfte sin egen fortrefelighet.

Men i forbindelse med plan for utbygging av Goliat – en plan SV la fram med stor iver – skrev SV bl.a. i merknadene at dette var en milepæl for petroleumsnæringen, at næringen trengte langsiktighet. De skrøt av Enis jobb for lokale ringvirkninger. Samtidig understreket man i planen SV la fram, at feltet ville være marginalt lønnsomt.

Det viser også siste lønnsomhetsanalyse, men i år har SV klart å hisse på seg deler av fagbevegelsen, som vil ha ro. Partiet blir ikke invitert av LO til deres olje- og gasskonferanse. Da har jeg to spørsmål i forbindelse med disse debattene Lars Haltbrekken har prøvd å holde på med i høst. Gjør det vondt å kolliderer så kraftig med seg selv i døren? Og hvor mange ganger kontrollerte SV fra regjering kostnadsutviklingen på feltet? Gjorde de det på noen annen måte enn dagens statsråd har gjort?

Lars Haltbrekken (SV) [11:24:07]: Det gjør overhodet ikke vondt å ta ansvar for den klimarisikoen man løper ved storstilt utbygging av oljefelt i Barentshavet. Det burde derimot bekymre representanten Heggelund at olje- og energiministeren i den sittende regjeringen er mer opptatt av økonomien til et italiensk oljeselskap enn av det norske fellesskapets verdier, noe som nettopp har vært noe av vårt hovedpoeng å få fram i løpet av denne høsten, å vise at vi tar en stor økono-

misk risiko ved de store utbyggingene. SV var også imot denne utbyggingen internt i den regjeringen som Heggelund viser til – som jeg ikke var en del av – men vant ikke det slaget. Det vi ser nå, er at vi er nødt til å lære av de erfaringene vi har fra Goliat-feltet, og være svært forsiktige videre framover.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:25:25]: Energi-behovet i verden er økende, og tilgangen til energi er en avgjørende faktor for å løfte mennesker ut av fattigdom. Norge har gode forutsetninger for å bygge ut mer vann- og vindkraft, men det er arealkrevende.

Mitt spørsmål til representanten Haltbrekken, som senest for en time siden leverte et representantforslag om å verne enda et vassdrag, er: Er ikke representanten enig i at energi er en viktig forutsetning for å få mennesker ut av fattigdom, og at man må etterstrebe i størst mulig grad å sikre dette gjennom ren, fornybar energi? I så fall, er ikke representanten og hans partis ønske om å verne de fleste potensielle områder motstridende med målene om å løfte flere mennesker ut av fattigdom og at Norge bør gå foran som en foregangsnaasjon i dette arbeidet?

Lars Haltbrekken (SV) [11:26:15]: Det er ingen tvil om at de fattigste i verden trenger mer energi og trenger mer ren energi, men hvis representanten Meininger Saudland tror at kraften fra Øystesevassdraget vil gå til de fattigste av de fattige i verden, tar han nok grundig feil. Heldigvis har hans partikollega Terje Søviknes, olje- og energiministeren, også avslått de to kraftutbyggingene som er i Øystesevassdraget.

Det som derimot er bekymringsfullt, og som regjeringen har vært ansvarlig for de siste årene, er de store kuttene i satsingen på fornybar energi i utviklingsland. Der er det gjennomført betydelige kutt som gjør at Norge yter mindre hjelp til de fattigste, som trenger tilgang på ren energi, enn det vi burde ha gjort.

Ola Elvestuen (V) [11:27:24]: I Venstre og SV deler vi nok ambisjonene om at vi må ha raske utslippskutt, og vi må ha utslippskutt som er dramatiske – ikke bare for å nå Parisavtalen, vi skal strekke oss mot ikke bare 2 grader, men 1,5 grad. CCS og alle de store prosjektene og store endringene må gjennomføres.

Men representanten Haltbrekken tok også opp klimaforliket og målsettingen mot 2020 i sitt innlegg. Det er jo langt vanskeligere å finne tiltakene som gir en effekt på så kort sikt. Vi har elbil-fordelene, vi har innblanding av biodrivstoff – det går opp til 10 pst. nå til neste år – men også med dilemmaene det innebærer. Mitt spørsmål til SV blir egentlig: Hvilke andre tiltak er det de ser for seg kan sikre utslippskuttene på kort sikt som går ut over det som allerede nå gjøres?

Lars Haltbrekken (SV) [11:28:23]: Vi er nødt til å få en fortgang i utskifting av personbilparken sånn at vi har som mål at ni av ti nye personbiler innen utløpet av denne stortingsperioden er nullutslippsbiler.

Vi er nødt til å få en satsing på elektrifisering av skips-trafikken langs kysten. I så måte er det anbudet regjeringen har sendt ut for Kystruten, svært dårlig. Det gjør ikke bruk av de mulighetene man har i dag innenfor elektrifisering av kysttrafikken.

Vi er nødt til å få gjort tiltak i industrien, noe som handler om rask utfasing av bruk av svart kull, og over til bruk av mer miljøvennlig biokull eller andre metoder for å redusere utslippene.

Vi har levert forslag om 42 utslippskutt, som sammen med våre alternative statsbudsjetter vil gi de utslippskuttene vi trenger for å nå klimaforliket.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Tore Storehaug (KrF) [11:29:47]: Eg òg vil starte med å takke komiteen for eit godt samarbeid. Eg har jo vore ein førstereisgut på den seglasen som denne budsjett-prosessen har vore. Eg har merka meg at det kanskje har vore litt meir orkan i kasta tidlegare år, og at vi har kome fram til gode løysingar med forlikspartia. Sjølv-sagt kunne eg som ein ung idealist ha tenkt meg å løyse mykje meir, men så er det jo slik at gode vedtak ligg ein plass mellom det å vere rastlaus og det å vere jordnær i tilnærminga si.

For Kristeleg Folkeparti handlar dette saksfeltet og tilnærminga om at dagens generasjon, altså vi, har eit forvaltaransvar som forpliktar oss til å føre ein energi- og miljøpolitikk som varetek dei komande generasjonane sin rett til å arve ein klode i same stand som då vi overtok han – eller betre. Vi går inn i det som er siste fase av fossilsamfunnet. Samtidig innser vi at denne fasen kjem til å vare ei stund til. Då er det viktig at ein systematisk tek i bruk og utviklar eit samfunn som er basert på fornybar teknologi, der berekraftig bruk og eit grønt skifte er dei viktige nøkkelorda.

Heldigvis blei det denne gongen ikkje så mykje styr rundt det grøne skatteskiftet som det var i fjor. Og heldigvis har vi òg denne gongen levert eit budsjett som gjer at det løner seg litt meir å ta dei miljøvenlege vala som det er nødvendig at familiane som sit rundt bordet og diskuterer kvardagen sin, tek. Skattar og avgifter veit eg blei diskuterte i salen her i går, men eg nemner det likevel, fordi eit grønt skatteskipte er ein viktig komponent i ein heilskapleg miljøpolitikk.

Vidare har eg lyst til å nemne at forskjellane i nettleiga er problematiske og rammar innbyggjarane i kraftfylka og distrikta unødvendig hardt. Tilgang på straum er heilt nødvendig i eit moderne samfunn, og når nettdrifts-tenestene er naturlege monopol der kundane ikkje kan

velje ein annan leverandør, er det faktisk ei offentleg oppgåve å sikre like, eller iallfall likare, prisar rundt omkring i landet. Utjammingspotten har vore noko som Kristeleg Folkeparti har kjempa for i tidlegare budsjett-rundar, og i år har vi ikkje fått til pengar gjennom statsbudsjettet til å utjamne forskjellane i nettleiga. Men det er inne eit forslag i komiteen no som er fremja av Kristeleg Folkeparti, og eg har høge forventningar til at vi med det forslaget klarer å få til ei god løysing som gjer at vi får eit meir rettferdig system for nettleiga rundt omkring i Noreg.

Regjeringa sitt budsjettforslag hadde ein del reduksjonar. Deriblant føreslo ein å redusere løyvingane til flaum- og skredførebygging. Eg er veldig fornøgd med at vi i forliket har klart å reversere det kuttet. Det handlar om at vi lever i ei tid der det kjem til å bli villare vør, det kjem til å bli meir vør, og dei konsekvensane ser vi rundt oss i dag. Klimadebatten i dag handlar både om korleis vi skal klare å omstille oss, og om korleis vi skal klare å tilpasse oss til dei endringane som vi uheldigvis står oppe i. I dette har også storsamfunnet eit ansvar for å stille opp, slik at dei som blir råka, kan vere trygge på at vi er med på å ta vårt ansvar for sikring. Dette handlar òg om å gjere det mogleg for kommunar i utsette område å utvikle sine lokalsamfunn og sine bygder.

Det har vore mykje snakk om fullskala CO₂-rensing, eller såkalla CCS, i løpet av dei budsjettforhandlingane vi har hatt. Eg synest det er viktig, og eg er glad for at vi i budsjettavtalen har fått nedfelt at det skal vere ei vidareføring av Gassnovas arbeid med fullskala CO₂-handtering. Det betyr at dei inngåtte kontraktane med fangst- og lageraktørar ikkje skal terminerast før Stortinget endeleg har fått behandla regjeringa sitt framlegg til løysing.

Så merkar eg meg òg i budsjettdebatten her at eg visst har hamna i ein handlingsretta komité med ein viss grad av utålmodigheit. Det synest eg er bra, og det gjeld kanskje på klimafeltet, men det handlar òg om miljøfeltet. Vi diskuterer saker som skogvernet. Vi har fått til ei opptrapping i den budsjettsemja som ligg der no. Vi har eit stykke veg igjen å gå, men vi er iallfall på veg. Det frivillige skogvernet har vore ein suksess, og ein har fått dempa konflikten og gjort veldig mykje for artsmangfaldet og for leveområde for både små og store «innvånarar» i store delar av landet vårt.

På naturvernet sitt område handlar mykje om kunnskap og respekt for dei samanhengane vi har rundt omkring i naturen. Det begynner tidleg. Det handlar om dei store pottane på statsbudsjettet, og det handlar om dei små. Eg er veldig glad for at vi òg har fått til ei lita påplussing på Den naturlege skulesekken, for dersom ein skal byggje eit engasjement, handlar det om at ein er nøydd til å jobbe med dei minste blant oss. Då er det nokre

gonger òg dei små summene som er med på å seie noko om ei retning, og som er med på å gje eit handlingsrom til å gjere det.

Det handlar òg om ei sak som økologisk grunnkart, der det handlar om å finne kunnskapen så ein veit kva ein har og ikkje tek unødvendig risiko når ein skal gjere inngrep, anten det handlar om arealinngrep eller andre ting. Det handlar om god forvaltning, og her er eg òg glad for at vi har klart å dra budsjettet i ei meir riktig retning.

Det same gjeld Klimasats, eller «Tilskot til klimatiltak og klimatilpassing», som det heiter. Der har ein klart å få til mykje bra og jordnær handling rundt omkring i kommunane våre. Det er der folk lever sine liv, og då er det viktig at ein klarer å finne dei daglegdagse løysingane som gjer at ein òg i kvardagen kan ta dei litt meir miljøvenlege vala. Vi har fått ei påplussing på 50 mill. kr, og det betyr ein forskjell.

På alle desse områda kan ein alltid seie at vi skulle ha fått til meir, og på mange område burde ein òg ha gjort mykje før. Eit slikt felt er marin forsøpling. Eg er glad for at vi har fått auka den posten, at den har vore auka over lang tid, sjølv om ein gjerne skulle ha gjort meir. Så vil eg òg vere med på å gje miljøminister Helgesen skryt for arbeidet som han har gjort med ein veldig viktig internasjonal avtale. Marin forsøpling er eit godt eksempel på at vi er nøydd til å jobbe på fleire forskjellige område for å nå dei måla vi vil.

Nå ser eg at tida held på å renne frå meg, så lat meg berre kort seie at eg meiner vi har klart å gjere budsjettet betre, og at vi har eit budsjett som vi kan levere frå oss på ein god måte. Så gler eg meg til å sjå oppfølginga av villbiene våre og pollineringsstrategien som ein jobbar tverrsektorielt for no – så har eg òg nemnt det.

Så vil eg anbefale forslaga Kristeleg Folkeparti er med på.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Sandra Borch (Sp) [11:37:18]: Slapp av, det kommer ingenting om ulv nå. (Munterhet i salen.)

Til tross for at en stor del av verdiskapingen knyttet til vannkraftressursene skjer i distriktene, er nettleien ofte dyrere der enn i byene. En statlig tilskuddsordning har tidligere bidratt til å jevne ut de samme forskjellene. I forslaget til statsbudsjett for 2018 har regjeringen lagt ned hele ordningen. Et tilskudd som i utgangspunktet har vært på over 100 mill. kr i 2013, er med andre ord redusert til null i løpet av fire budsjetter.

Jeg har merket meg Kristelig Folkepartis offensiv når det gjelder utjevning av nettariffrer, og deres representantforslag, men jeg savner tydelig handling i de budsjettforhandlingene de har hatt med regjeringen. Så mitt spørsmål til Kristelig Folkeparti er om de vil fortsette

te å være like offensive som i det representantforslaget de har fremmet. I så fall ønsker Senterpartiet å invitere til et godt samarbeid.

Tore Storehaug (KrF) [11:38:19]: Eg vil takke for spørsmålet. Historikken her er at Kristeleg Folkeparti i budsjett etter budsjett har kjempa på plass den potten, men at den potten i realiteten har betydd altfor lite. Dette har vore ei løysing som kom på plass under dei raud-grøne, og som blei auka og på det meste var på litt over 100 mill. kr, men som ikkje var stor nok til at ho betydde ein forskjell i dei distrikta der ein faktisk kan sjå bort på kraftprodusenten, og likevel betale mykje meir enn ein gjer i dei områda der ein har behov for nett for å få tilgang til straum på den måten som ein vil.

Eg ser fram til at vi kan nærme oss denne utfordringa på ein annan måte, der vi meir kan sjå på nokre av dei strukturane som har skapt desse skeivskapane, og kome med ei mykje meir offensiv løysing. Det ser eg fram til å jobbe i lag med Senterpartiet om.

Lars Haltbrekken (SV) [11:39:23]: Da jeg var leder i Naturvernforbundet, sa jeg en gang at Kristelig Folkeparti og tidligere statsminister Kjell Magne Bondevik skrev seg inn i norsk miljøhistorie med gullskrift da partiet gikk av på gasskraftsaken den 9. mars 2000. Derfor er jeg også glad for at Kristelig Folkeparti og SV står sammen om noen viktige oljeforslag i det statsbudsjettet som vi nå behandler.

Men jeg har lyst til å utfordre Kristelig Folkeparti på det løse forslaget som vi har fremmet i dag, om å sette en grense for når regjeringen alene skal kunne avgjøre oljeutbyggingen uten å måtte gå til Stortinget. Grensen er i dag på 20 mrd. kr – den har økt, først fra 5 mrd. kr til 10 mrd. kr og så til 20 mrd. kr. Vi ønsker å sette den til 7 mrd. kr, slik at vi kan få flere av disse diskusjonene i Stortinget.

Tore Storehaug (KrF) [11:40:31]: Takk for det, og eg vil òg takke SV for at vi no har hamna i ein situasjon der partia våre i lag kan stille ein del spørsmål rundt oljeforvaltninga i Noreg. Det trur eg det er behov for. Tidle-gare i dag har vi diskutert skatteregimet mykje, men eg meiner iallfall at når det offentlege er inne og i realite-ten brukar skattepengar på å hjelpe til med både leite-verksemd og investeringar, er det viktig at vi har ei olje-forvaltning som gjer at vi er trygge på dei investeringane som blir gjorde, og korleis dei blir følgde opp.

Når det gjeld det konkrete forslaget, klarar eg ikkje gje eit konkret svar på det over bordet, men det er iallfall eit krav at vi er nøydde til å sjå på den oljeforvaltninga som vi har, og stille strengare krav der, og det ønskjer eg å jobbe vidare med i lag med SV.

Presidenten: Replikkordskiftet er over.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:41:38]: Det jeg liker spesielt godt med desember, er de sakte, klare morgene- nene på himmelen, når det blålige, vage, vibrerende vinterlyset brer seg varsomt utover langs horisonten over åsene i øst. Nyansene i oransje, lilla, blått og gråsvart over de små, hakkete tretoppene vi kan ane i skogene som omgir oss, er vanskelig å fange i ord. Noen ganger prøver jeg likevel å strekke ordene.

Når vi tar oss et øyeblikks pause og gir oss selv frihe- ten til å reflektere over hva vi gjør og holder på med i all travelhet – julestria, politikken, arbeidet og forretninge- ne – blir det åpenbart for alle at menneskenes liv er tett innvevd i økosystemer og sykluser i naturen gjennom vårt daglige inntak av mat og vann, vårt forbruk av ener- gi, materialer og kjemikalier, og disse tingene strømmer gjennom oss og videre ut igjen i verden.

I politikken verden behandles ofte disse miljøspør- målene som en sektorinteresse. Men i virkeligheten er mennesket dypt knyttet til og helt avhengig av velfunge- rende økosystemer. Det å bry seg om disse er å bry seg om oss selv. Livsmulighetene våre avgjøres derfor av hvor godt vi lærer oss å leve i samspill med naturen. Der- for setter De Grønne naturens tålegrense som ramme for all politikk.

Vi som nå utgjør Stortingets energi- og miljøkomité, må i dag ta hovedansvaret for at disse tålegrensene re- spekteres. Det budsjettet vi skal behandle her i dag, er kanskje det viktigste verktøyet vi har for å ivareta dette ansvaret.

Det finnes et enormt, urealisert potensial for en bed- re miljøpolitikk i Norge. Dette er det femte året på rad der mulighetene ikke gripes. Hver gang Venstre og Kris- telig Folkeparti insisterer på å gjøre opp med Frem- skrittspartiet, går enda et år tapt, og årets budsjettbe- handling ble nærmest en rituell repetisjon av følgende mønster:

1. Regjeringen kutter, hensynsløst og uberegnelig, til truede arter, skogvern, økologiske grunnkart, vass- dragsnatur, innsats mot miljøgifter, tilskudd til mil- jøbevegelse og dyrevernorganisasjoner – massevis av bokstavelig talt livsviktige miljøprosjekter.
2. Deretter må Venstre og Kristelig Folkeparti kjempe med nebb og klør for å redde mest mulig tilbake igjen. Ofte lykkes det ganske godt – takk. Men resul- tatet blir at norsk miljøpolitikk står bom stille.

Mønsteret gjentar seg hvert år. Det er hakk i plata. Det går ikke framover. De få lyspunktene som finnes, oppveies av dramatiske tilbakeskritt på karbonfangst og -lagring, en flom av petroleumssubsidier og rekordin- vesteringer i asfalt.

I den innstillingen vi behandler her i dag, ser vi noen av de mulighetene som finnes. Vi er mange opposisjonspartier som står sammen om følgende:

1. stanse regjeringens trenering av en ekte satsing på karbonfangst og -lagring
2. ta initiativ til en storskala internasjonal finansieringsordning for å redde liv i havet, etter modell fra regnskogsatsingen
3. en offensiv satsing på havvind, som faktisk realiserer et demonstrasjonsanlegg for norsk havvindteknologi
4. en langt større innsats for å forebygge naturødelegelser, flom og skred som følge av klimaendringer
5. få på plass en genbank som kan redde de ulike vilaksbestandene, særlig i Hardangerfjorden
6. etablere en tilskuddsordning mot mikroplastutslipp og utslipp av gummigranulater

Får vi dette gjennom, kan det fortsatt bli bedre for de andre artene som vi deler Norge med, og det kan fortsatt bli bevegelse i klimapolitikken. Derfor tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag til votering.

Presidenten: Representanten Per Espen Stoknes har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [11:46:33]: Jeg opplever at argumentene om naturens tåleevne og at vi må ta inn over oss at dette er alvor, og at dette er nå, er veldig sterke og veldig gode.

Skal vi ha folk med oss på denne veien, må vi overbevise dem om hva de skal gjøre i fremtiden. Hva skal folk leve av? Hvor skal arbeidsplassene skapes? Hvor skal verdiskapingen finnes etter at veldig mye av den har funnes i olje- og gasssektoren? Dette er et rimelig krav, og det er jeg sikker på at representanten Stoknes har tenkt en del på. Men jeg tror det kan være interessant om vi også deler noen av de tankene med Stortinget.

Per Espen Stoknes (MDG) [11:47:08]: Det har ofte blitt framstilt som at De Grønne er imot verdiskapingen eller imot energibransjen som sådan, imot vekst i økonomien. Det er en grunnleggende feilantakelse. Derimot er vi for en rask reell grønn vekst som kjenne-tegnes av at verdiskapingen vris i retning av mye raske-ressursproduktivitet. Det vil sikre arbeidsplassene både i energibransjen og i andre næringer. Det som har skjedd, er at Norge ligger etter sammenlignet med våre skandinaviske naboland ved at vi har en uforholdsmessig stor andel i industrinæringene. Servicenæringene, opplevelsesnæringene og de kreative næringene har hatt en mye raskere framvekst i våre naboland. Så verdiskapingsutfordringen løser vi ved å bli et helt vanlig skandinavisk land igjen.

Liv Kari Eskeland (H) [11:48:19]: Eg takkar for den poetiske innleiinga representanten hadde.

Spørsmålet mitt går som spørsmålet frå førre replikant. Slik eg les Miljøpartiet Dei Grøne sitt alternative budsjett, vil dei auka skattane med 30 mrd. kr og setja 300 000 oljejobbar i fare ved å leggja lokk på denne næringa. Dei vil stoppa vegutbygging i distrikta, gjera det dyrare å eiga bustad, og dei vil stoppa lønsveksten. Spørsmålet mitt vert då: Korleis vil ein ta vare på dei 100 000 arbeidsplassane som i dag er direkte knytte til olje- og gassnæringa? Det er jo slik at éin arbeidsplass i olje- og gassnæringa genererer sju andre arbeidsplassar – arbeidsplassar som i stor grad er relaterte til kysten. Meiner representanten at politikken dei fører, er å tryggja arbeidsplassar? Og vidare: Er Miljøpartiet Dei Grøne innstilt på å ta konsekvensane denne politikken har for velferda vår?

Per Espen Stoknes (MDG) [11:49:24]: Vi er særlig opptatt av trygge arbeidsplasser, og som representanten løftet fram, på Vestlandet opplevde vi jo veldig sterkt et raskt frafall av arbeidsplasser så fort oljeprisen sank på grunn av 2–3 millioner fat overskudd på tilbudssiden som forrykket balansen og skrellet av store mengder. Dette er det motsatte av det vi kan kalle trygge arbeidsplasser.

Den dreiningen i næringsstrukturen som De Grønne arbeider for når vi skal bli et vanlig skandinavisk land igjen, er at sju av ti nye arbeidsplasser skal komme innenfor tjenesteytende sektorer, slik som i Sverige, Danmark og Finland. To av ti vil antakelig komme innenfor nye bioøkonomiske og marine industrier, og én av ti vil komme innenfor nye bioøkonomiarbeidsplasser med ekstraksjon, altså noe i primærnæringene, dobbelt så mye i industrinæringene og det aller meste i tjenesteytende sektorer. Det gir en varig, trygg arbeidsplassutvikling.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [11:50:43]: Ett tiltak som vil bidra til å redusere utslippene drastisk, er jo å erstatte kull med ren norsk gass. Ved å erstatte kullforbruket i Tyskland med ren norsk gass vil vi kunne kutte utslippene med seks ganger Norges totale utslipp. De Grønne i Tyskland har framsatt økt bruk av norsk gass i mange tiår framover som en av sine hovedprioriteringer nettopp fordi det bidrar til å redusere utslipp. I Norge ønsker Miljøpartiet å fase ut petroleumsproduksjonen i løpet av de neste 15 årene, noe som i realiteten betyr at Tyskland vil være avhengig av skitten kullkraft enda lenger. Mitt spørsmål til representanten Stoknes er: Hvorfor ønsker ikke representanten å få ned de globale utslippene gjennom å erstatte kull med ren norsk naturgass, og hva er det Miljøpartiet i Norge har skjønt som Miljøpartiet i Tyskland ikke har skjønt?

Per Espen Stoknes (MDG) [11:51:37]: Takk for spørsmålet. Det er helt riktig at EU og Tyskland vil fortsette å etterspørre norsk gass de nærmeste årene, som en bro til fornybarsamfunnet. Men et typisk trekk ved broer er at de slutter et sted. Det har representanten kanskje lagt merke til.

Vi har veldig god kontakt med De Grønne i Tyskland. Det er bred enighet om at fossil energi, inkludert gass, skal ut av Europas energimiks i løpet av de neste tiårene. Norsk oljedebatt handler om kjempeinvesteringer i ny olje og gass skal komme i produksjon på 2020- og 2030-tallet i Barentshavet. Denne gassen vil ikke EU ha, heller ikke De Grønne i Tyskland. Dette har vi hatt mye dialog med dem om. Derfor blir disse investeringene en risikosport både for norsk økonomi og for klimaet.

Dette utspillet er et godt eksempel på at regjeringen griper ethvert halmstrå for å skyve denne virkeligheten fra seg, til og med et lite halmstrå fra det tyske grønne partiet. Høyre og Fremskrittspartiet bør i stedet innse at det er svært uklokt av Norge å satse så mye på en ressurs som Europa kommer til å kjøpe bare i en begrenset periode. I 2017 ... (Presidenten klubber.)

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:52:56]: Over lang tid har det vært langt flere ulv i Norge enn det Stortingets fastsatte bestandsmål tilsier. Det har ført til veldig store problemer i store områder på Østlandet. Ulven har gjort stor skade innenfor ulvesonen, men også utenfor ulvesonen når den har beveget seg utenfor ulvesonens grenser, åpenbart fordi det er så mange ulv at det ikke er plass innenfor ulvesonen. Vi vet også at Miljøpartiet De Grønne ønsker seg ca. tre ganger så mange ulv i Norge som det vi har på nåværende tidspunkt. Det har vært uttalt at de ønsker ca. 300 ulver i Norge. Da er mitt spørsmål til Miljøpartiet De Grønne: Hvor er det de ulvene egentlig skal være? Ønsker Miljøpartiet De Grønne å utvide ulvesonen?

Per Espen Stoknes (MDG) [11:53:48]: Takk for at du tar opp et veldig viktig spørsmål. Det Miljøpartiet De Grønne arbeider for primært, er at vi – i tråd med Stortingets vedtak – skal ha en levedyktig bestand av ulv i Norge. Ulven er en del av det norske artsmangfoldet.

Hva innebærer det at Norge skal ha en levedyktig bestand? Til dels gjorde Stortinget et vedtak i april, og vi venter fortsatt på en oppfølging fra Helgesen, som vi kanskje får høre fra senere i dag, om at regjeringen skal komme tilbake med en utredning om hva det vil si å ha en levedyktig bestand av ulv i Norge.

Disse ulvene hører hjemme i det artsmangfoldet som Norge trenger for at vi skal oppfylle vår plikt og vårt ansvar etter Bernkonvensjonen og andre. Jeg har ikke detaljkunnskap her jeg står nå, om nøyaktig hvor de skal leve, men kravene som stilles for å ha en levedyktig be-

stand, må vi etterleve. Det er Miljøpartiet De Grønnes standpunkt.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Vidar Helgesen [11:55:10]: La meg først få takke komiteen for arbeidet, og ikke minst få takke Venstre og Kristelig Folkeparti for et godt forlik om budsjettet.

Regjeringen, Venstre og Kristelig Folkeparti har gjennom forlikene om budsjettet år for år forsterket klima- og miljøpolitikken. Vi har kraftfullt redusert gapet som vi arvet, for å nå 2020-målet for innenlandske utslipp. Og vi har introdusert nye mål og vedtak i både budsjetter og andre sammenhenger med langsiktig effekt som gjør at 2030-strategien i klimameldingen viser at vi kan ta oss til klimamålet for 2030.

Vi følger opp målsettingene med en rekke gode tiltak: stor satsing på kollektivtransport og bymiljøavtaler, betydelige elbilfordeler og økt bruk av avansert biodrivstoff, mer midler til energi- og klimateknologi, tiltak i skog for økt tilvekst og CO₂-opptak her hjemme og bevaring av regnskog ute, og vi arbeider videre internasjonalt for utslippskutt globalt. Neste år blir kanskje det viktigste å bidra til å få på plass mekanismen for ambisjonsøkning under Parisavtalen, slik at ambisjonene kan gå opp i global klimapolitikk fra 2020. Det er nødvendig for å nå 2-gradersmålet. Det er enda mer nødvendig hvis vi skal nå 1,5-gradsambisjonen.

En av våre viktigste oppgaver er å ruste norsk økonomi og næringsliv for en lavutslippsfremtid og en grønn omstilling. Vi trenger grønnere vekst, og vi trenger grønnere arbeidsplasser. Derfor la regjeringen sammen med budsjettet frem en strategi for grønn konkurransekraft som slår fast prinsipper for grønn konkurransekraft, og som fremmer en helhetlig politikk. Vi legger der også vekt på løpende samspill med næringslivet om de veikartene som svært mange bransjer har utarbeidet til lavutslippssamfunnet. Det er viktig i en tid med stadig raske endringer at den dialogen og det samspillet er løpende.

Det er viktig at vi har langsiktige og forutsigbare rammebetingelser for norsk næringsliv, særlig et avgiftssystem som gjør at det lønner seg å kutte utslipp. Derfor er det viktig når budsjettavtalen har en enighet om å øke avgiftene på utslipp av klimagasser til 500 kr per tonn CO₂-ekvivalenter, at CO₂-avgiften innrettes mer kostnadseffektivt ved å fjerne fritak og oppheve lave satser. Det er viktig at vi på denne måten styrker de økonomiske incentivene til å utvikle og ta i bruk lav- og nullutslippsløsninger.

Det er også viktig at vi er enige om å fjerne maskin-skatten. Det er viktig for å trekke investeringer til grønnere næringsliv, ikke minst det grønne datasenteret,

som er verdens raskest voksende kraftkrevende næring. Vi har også innledet en ny satsing for å markedsføre og selge norske grønne løsninger og trekke grønne investeringer til Norge.

Det er ikke bare i budsjettene det er viktig å gjøre de rette tingene. Det er viktig med grønne offentlige anbud som kan gjøre at mange av mulighetene på forsknings- og innovasjonssiden i budsjettene blir virkeliggjort, sånn som vi har sett med grønn skipsfart. Og det er viktig at vi ikke bare har avgifter som setter en pris på karbon, vi må også synliggjøre kostnaden av klimarisiko – både for offentlige og private investeringer er god informasjon om klimarisikoen nødvendig for å sikre lønnsomme investeringer. Derfor har vi satt ned et klimarisikoutvalg.

Så må vi heller ikke glemme at i kampen mot klimændringer er det viktigste vi gjør, å gi solide norske bidrag til effektive globale tiltak mot de globale klimændringene. Globalt er det to hovedting som må gjøres. Vi må ha ren energi både til hus, hjem og varme, til industri og til transport. Og vi må ha mer bærekraftig skog- og jordbruk, som i dag er en gedigen kilde til utslipp. Mer enn en tredjedel av det vi trenger for å levere på Parisavtalen, ligger i bærekraftig skog- og jordbruk. Det er det ikke mange som er klar over. Her står det norske klima- og skoginitiativet i en særstilling. Jeg er glad for at den satsingen øker til nesten 3 mrd. kr. Vi legger også vekt på samspillet med private aktører for å mobilisere mer privat kapital internasjonalt. Der så vi også lovende ting på One Planet-toppmøtet i Paris i går.

Også her hjemme sikrer vi naturen. Vi har styrket arbeidet for truet natur og truede arter i Norge betydelig de siste årene. Det er bevilget nær 1 500 mill. kr til skogvern på fire år, og det er mer enn de rød-grønne gjorde på åtte. Vi styrker arbeidet med økologiske grunnkart og arbeider med vannmiljøtiltak. Vi fortsetter den systematiske økningen og opptrappingen av satsingen mot marin forsøpling og spredning av mikroplast – kanskje verdens raskest økende miljøproblem – som krever offensiv politikk i Norge, men som ikke minst krever internasjonalt lederskap. Vi ser i budsjettforliket en ytterligere styrking av dette viktige arbeidet langs norskekysten.

La meg igjen takke energi- og miljøkomiteen for godt arbeid. La meg også takke familie- og kulturkomiteen som behandlet budsjettet for kulturminnetiltak i går.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [12:00:25]: Først vil jeg igjen få anerkjenne at statsråd Helgesen har gjort mye viktig arbeid med å sette tematikken klimarisiko på den norske dagsordenen. Det er veldig verdifullt.

Siden både komiteens og statsråd Helgesens ansvarsområde er sektorovergripende, vil jeg stille statsråden et spørsmål knyttet til framtidig organisering av olje- og gasssektoren. Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og flere partier er helt enige om at det eksisterende skatteregimet har vært godt, og at det er det i dag. Der er det ingen forskjell. Derimot virker det på representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet som om de nå vil avkrefte en slags evig lojalitet til nåværende regimer. Det virker egentlig som at regjeringens to partier har opphøyet lojalitet til oljeskatteregimet til en del av trosbekjennelsen, og at det er viktig å love at man heller ikke i framtiden vil endre på det. Er dette noe statsråd Helgesen er komfortabel med, eller ser han for seg at man i framtiden også må tilpasse hvordan vi organiserer oss i den sektoren?

Statsråd Vidar Helgesen [12:01:31]: Som personlig troende forbeholder jeg nok trosbekjennelsen til helt andre sektorer og dimensjoner enn olje- og gassnæringen.

Men jeg konstaterer at vi er i en brytningstid. Vi er i en tid hvor vi ser stadig flere signaler internasjonalt om at fossilæraen går mot slutten. Det ser vi aller tydeligst på kull, men vi ser også signaler om at tunge investorer, både private og offentlige, ser det perspektivet også for olje og gass. Men vi vet også – og det er viktig at man her har begge sidene av historien – at FN's klimapanel sier at fossile energiformer kommer til å være med oss en god stund. Det betyr at her må vi ha løpende vurderinger av hva som er de riktige virkemidlene til enhver tid. I dag er ikke endring av skatteregimet på agendaen, men det som er på agendaen, er denne utredningen av klimarisiko, som vil gi oss et godt grunnlag for videre diskusjon.

Sandra Borch (Sp) [12:02:49]: Klima- og miljøminister Vidar Helgesen har sagt ja til å felle 42 ulv i vinter, men sier blankt nei til felling av den omstridte Slettås-flokken i Trysil – nok en gang. Senterpartiet synes det er helt uforståelig at det ikke blir jakt på Slettås-flokken. Det er den flokken som har skapt mest trøbbel. Det virker som om Slettås-flokken har blitt miljøforvaltningens kjæledegger. Men det er her konflikten er størst. Derfor er argumentasjonen fra departementet mangelfull. Vedtaket burde etter Senterpartiets syn vært som i de lokale rovviltnemndene. Det er et paradoks at Slettås-flokken blir vernet i Norge. Da ulver fra samme flokk var i Stockholm i sommer, ble de skutt fordi de var nærgående og tok flere hunder.

Når mener statsråden frykten er stor nok til at han vil iverksette tiltak for å ta ut Slettås-flokken?

Statsråd Vidar Helgesen [12:03:51]: Jeg tror vel kanskje at Senterpartiet ikke vil ha særlig forståelse for at vi

har ulv i Norge i det hele tatt. Som det er blitt pekt på tidligere, har Senterpartiet stilt seg utenfor de viktige forlikene vi har i ulvepolitikken. Jeg mener det er viktig å ha forlik. Det er et kontroversielt tema, og det er et tema som berører folks liv og hverdag, ikke minst i Trysil og i Slettås. Men da er det også viktig at vi forsøker å finne brede løsninger i Stortinget. En del av det er naturmangfoldloven, som ble innført da Senterpartiet satt i regjering, og Bernkonvensjonen, som en senterparti-statsråd innførte til Norge. I Norge har vi valgt å praktisere dette ved å ha en ulvesone, ved å ha en todelt målsetting der det er slik at innenfor ulvesonen skal beitenæringen tilpasse seg ulven, og på samme måte skal hensynet til beitedyr veie tyngst utenfor ulvesonen. Det er med det utgangspunktet, at Slettås ligger innenfor ulvesonen og dels også på svensk territorium, og at terskelen for felling der er klart høyere enn utenfor ulvesonen, vi ikke har funnet rettslig grunnlag for felling av Slettås-reviret.

Lars Haltbrekken (SV) [12:05:03]: Jeg vil først gi honnør til statsråden og de Høyre-representantene som har vært her oppe i dag og forsvart at vi skal ha ulv i dette landet – takk for det.

Så til spørsmålet: Statsminister Erna Solberg var i går på klimamøtet til den franske presidenten i Paris. Jeg er glad statsministeren takket ja til den franske presidentens invitasjon til å være med på å utforme retningslinjer for hvordan de aller største pengefondene skal ta hensyn til klima når de investerer. Da er spørsmålet: Betyr det at regjeringen nå vil åpne for investeringer i uo-tert infrastruktur, dvs. vindmøller, solparker og annen infrastruktur som ikke er registrert på børs, for fornybar energi? For de fleste fornybarprosjekter er i selskaper som ikke er aksjeselskaper, og som oljefondet per i dag ikke har mandat til å investere i.

Statsråd Vidar Helgesen [12:06:04]: Hvilken investeringsportefølje Statens pensjonsfond skal ha, er noe Stortinget får anledning til å diskutere til våren, i forbindelse med meldingen som kommer da. Det er en årlig foreteelse, og det er ikke i dag det spørsmålet skal drøftes.

Men jeg er opptatt av at det vi ser fra Statens pensjonsfond, er en del av en internasjonal bevegelse der vi ser større og større oppmerksomhet om klimarisiko, men vi ser også større og større oppmerksomhet om de mulighetene som ligger i investeringer i grønn energi både når det gjelder energisystemer, og også når det gjelder grønn energiomlegging i transportsektoren. Her ligger det diskusjoner som må tas, og som tas, på en årlig basis. Men så langt har vi altså funnet at den politiske risikoen ved å åpne for den typen investeringer fra fondets side er for stor.

Ola Elvestuen (V) [12:07:20]: Mitt spørsmål går på marin forsøpling.

Nå har vi økt bevilgningene til å bekjempe marin forsøpling hvert år i de siste fem budsjettene. Vi økte også med 50 mill. kr i år. En stor del av disse bevilgningene går til strandrydding. Det er mange frivillige som stiller opp over hele landet og rydder på strendene. Det er nærmest sånn at det egentlig ikke er mer å bevilge til akkurat det tiltaket.

Vi trenger å ha flere tiltak som kan gi en større effekt, både for å begrense at plast havner i havet, og også bakover i verdikjeden.

Da blir mitt spørsmål: Hvordan ser statsråden for seg at vi kan få større effekt ut av de midlene vi nå bevilger, og også av framtidige bevilgninger?

Statsråd Vidar Helgesen [12:08:18]: For det første vil jeg understreke at strandrydding er viktig. Det er en voksende folkebevegelse, og vi trenger at den fortsetter å vokse, for dette er et problem som kommer tilbake med havstrømmene. Det er ikke bare en «end-of-pipe»-løsning, det er et forebyggende tiltak for å hindre at dette blir mikroplast som vaskes ut i havet. Så det er fortsatt viktig.

Men så trenger vi innovasjon. Vi trenger nye løsninger, vi trenger mer forskning og utvikling av alternativer til plast. Vi trenger innovasjon i måten plast forbrukes på, og i måten plast gjenbrukes på.

Jeg tilhører ikke dem som mener at plast er unyttig. Plast er et veldig viktig og nyttig materiale, bl.a. i arbeidet mot matsvinn. Det er nettopp derfor vi har så mye plast; det er fordi det er nyttig. Men vi er altså nødt til å finne nye modeller – nye forretningsmodeller – og alternativer til plast.

Så trenger vi selvsagt også å styrke det internasjonale arbeidet, og en dimensjon der er å bidra til kompetanse basert på de gode erfaringene og ikke minst de gode frivillige organisasjonene vi har i Norge.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:09:38]: Da regjeringen tok over, lå det på plass mange viktige beskyttelsesmekanismer som tok vare på norsk natur. De siste årene har vi sett den blå-blå regjeringen reversere og demontere mange av disse mekanismene på en måte som minner mer om Donald Trump enn om ansvarlig miljøpolitikk. Fylkesmannen har fått svekket myndighet til å gripe inn, det er åpnet for mye mer motorferdsel i naturen, i Oslo-marka tillater regjeringen nye skogsbilveier, og det er færre restriksjoner på hogst, for å nevne noe.

Vil Helgesen fortsatt at regjeringen skal la snevre, kortsiktige næringsinteresser settes foran brede, langsiktige natur-, friluft- og folkehelseverdier i like stor

grad, eller vil Helgesen og Høyre sikre dette mye bedre i de nye regjeringsforhandlingene?

Statsråd Vidar Helgesen [12:10:30]: Hvis det Stoknes her beskriver, hadde vært virkeligheten, ville jeg virkelig satt inn et støt her i regjeringsforhandlingene, men realiteten er jo at vi har styrket arbeidet for truet natur betydelig de siste årene. Vi har også lagt stor vekt på samspill rundt plansakene og god samordnet veiledning til fylkesmennene når det gjelder hvordan man skal håndtere innsigelsesspørsmål, og forsøke å finne gode lokale løsninger.

Det at man gjør det, betyr ikke nødvendigvis at det blir mindre vern. Det er altså slik at vi for det som er det viktigste i Norge for artsmangfoldet, skogvernet, har mer enn doblet satsingen, sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti, de siste årene. Jeg tror aldri det har vært vernet så mye skog som det vi vil se i år. Vi utreder nå også virkemiddelbruk for 90 kritisk truede arter og 60 naturtyper, som skal være ferdig i løpet av 2018.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:11:51]: Marin forsøpling har fått stor oppmerksomhet. Nylig kunne vi lese i avisen Daily Mail om en forskningsrapport som viser at 95 pst. av plast og plastrester i verdenshavene kommer fra ti av verdens elver – åtte i Asia og to i Afrika. Det er nå tatt et internasjonalt initiativ, som vi støtter opp om, men hvordan vil statsråden ta grep for å gå fra strandrydding i Norge til opprydding i ti av disse verdens største elver, som står for 95 pst. av plastutslippene?

Statsråd Vidar Helgesen [12:12:36]: For det første må jeg få presisere at den undersøkelsen dreier seg om den platen og det plastavfallet som fraktes med elver, og av det er det meste fra disse ti elvene. Men det er altså ikke det meste av all plast i verden. Det er riktignok mye plast som går i elvene, derfor er dette et veldig interessant forskningsfunn. Det gjør at når vi arbeider med operasjonaliseringen av det bistandsprogrammet som vi har etablert, vil det være veldig interessant å gå i dialog med landene der disse elvene ligger.

Jeg var i Kina for noen dager siden og snakket der med min kollega om marin forsøpling, og vi er enige om et samarbeid mellom Norge og Kina om marin forsøpling. Tilsvarende ser jeg på som aktuelt også for andre land som har betydelige plastforurensingsproblemer. Indonesia er antakelig den nest største kilden til plast i verdenshavene, og der har vi også gode samtaler om bistandsinnsats.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Else-May Botten (A) [12:13:59]: Jeg vil at presidenten skal se for seg julen 2030. Da er presidenten kanskje 63 år, jeg er da blitt 57 år. Da kan vi kanskje se tilbake på

det budsjettet vi vedtok for 2018, og se om regjeringen faktisk tok de riktige politiske grepene og fikk skapt de nye arbeidsplassene vi ønsket. Hadde vi en politikk som bygde opp under nye og nødvendige eksportmuligheter, slik at vi i Norge fortsatt har de samme velferdsordningene som vi har i dag?

Var målene ambisiøse? Ja, jeg tror vi satser på det, men har vi handlekraftige nok tiltak til at vi i 2030 skal kunne leve gode liv her? Jeg er ikke overbevist om at vårt tilbakeblikk da vil preges av stolthet, men jeg håper det så inderlig.

Jeg kommer til å huske at regjeringen ville kutte satsingen på CCS, karbonfangst og -lagring, på de tre store industriprosjektene i Norge på et ugunstig tidspunkt og skapte usikkerhet. Jeg kommer til å huske en regjering som ikke ville satse offensivt nok på miljøvektingen i sine offentlige anbud, verken rundt kystvaktskipene eller kystruten, selv om Stortinget fokuserer på det.

Jeg kommer til å huske en regjering som måtte være med opposisjonen på offensive målsettinger om å redusere transportutslippene, men som ville overlate å nå disse målene til markedet selv.

Jeg kommer til å huske at i høringen var industrien bekymret over regjeringens budsjettforslag, som ville svekke industriens håndtering av klimautslipp, og hvor miljøorganisasjonene sto på barrikadene sammen med industrien og advarte mot mangelfull miljøetsatsing fra en passiv, Høyre-styrt regjering. CCS var selvfølgelig et hovedtema der.

Når jeg sitter der i 2030, skal jeg vise til at Arbeiderpartiet i 2017 fokuserte på utvikling av ny miljøteknologi, verdiskaping og nye industriarbeidsplasser. Stolt håper jeg at jeg kan tenke på at vi løftet fram kompetanse og ivaretagelse av artsmangfoldet. Vi jobbet forebyggende rundt flom og skred, vi satset på havets helse og framtidens løsninger med karbonfangst og -lagring, på demonstrasjonsanlegg for havvind, og vi styrket Miljøteknologiordningens og Enovas muskler. God klimapolitikk er også god industripolitikk.

Norge har sterke industrimiljø innenfor kraftforedlende industri, maritim næring, marin næring, skognæringene og petroleumsindustrien. Her må prosjekt med miljøfotavtrykk styrkes. I vårt alternative budsjett fokuserer vi på potensialet som ligger i nullutslippsteknologi i veitransporten, biodrivstoff, klimavennlig skipsfart og karbonfangst og -lagring. Vi vil også satse mer på langsiktighet når det gjelder forskning og utvikling rundt klimateknologi.

Norsk industri skal ha ledertrøyen på når det gjelder klimateknologi, og med det skape nye kompetansearbeidsplasser i hele landet. Etter jul skal denne komiteen diskutere en stortingsmelding om avfall og sirkulærøkonomien. Også innenfor dette området ligger det et stort

potensial knyttet til økt verdiskaping, nye arbeidsplasser og bedre miljøavtrykk, som det blir spennende å jobbe med.

Arbeiderpartiet har i budsjettet sitt styrket satsingen på havets helse gjennom satsing på tiltak for å unngå marin forsøpling, men også for å rydde opp plast fra havet.

Klimaendringene vil føre til varmere, våtere og villere vær i Norge, særlig på Vestlandet. Da er det viktig at vi satser mer på klimatilpassing. Regjeringens kuttforslag på disse områdene er feil vei å gå. Flomdemping og evnen til å ta unna overvann blir stadig viktigere, og NVEs kompetanse og arbeid på dette området må styrkes, ikke svekkes.

I 2040 sitter vi kanskje i hvert vårt smarthus et sted i Norge, hvor hver enkelt av oss, sammen med kommunen vi bor i, forhåpentligvis har tatt riktige valg, har bygd opp god infrastruktur, har fått nye løsninger på klimautslippene og har nullutslippskjøretøy. Kanskje lever vi også i et samfunn enda mer preget av en delingskultur. Jeg håper at vi da lever i en mer bærekraftig samhandling, med forståelse om at vi alle skal kunne bidra.

Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen har sittet i fire år, og hvis det er riktig at klimagassutslippene på disse fire årene har blitt redusert med 0,17 pst., er det et slakt tempo. Da vil det altså ta 2 050 år før vi når klimamålene – da tror jeg ikke det er mange velgere igjen i dette landet. Så vi har ansvaret nå, vi må ta den muligheten – og vi har dessverre ingen angrefrist.

Liv Kari Eskeland (H) [12:19:19]: Me lever i ei spennende tid. Store teknologiske framsteg gjev oss tru på at me kan få eit berekraftig velferdssamfunn basert på grøn økonomisk vekst, noko som òg på sikt vil sikra gode velferdstenester og innfri klimamål.

Budsjettet me har til handsaming no, syner oss at naudsynte grep for å redusera utgiftssida er tekne. Inntektene frå olje og gass vert mindre, og me må etter kvart få opp andre næringar som me kan henta inntekter frå. At me har forplikta oss gjennom Parisavtalen, har næringslivet etter kvart sett som ein forretningssidé og gjev dei høve til å gå inn i nye næringar basert på omstillingsprosessar. Regjeringa har svara med å syta for gode ordningar for å stimulera til dette og for å få opp nye, grøne og blå arbeidsplassar og med det gjera Noreg til eitt av dei landa som tek føringa i dette arbeidet.

Likevel, Noreg vil vera ein viktig leverandør av olje og gass i mange tiår enno. Den utviklinga som har skjedd innan teknologien på området, gjer oss til ein av dei nasjonane som leverer olje og gass på ein måte som set eit lågt fotavtrykk i forhold til tilsvarende produksjon i andre land. Difor er ikkje svaret at Noreg skal slutta med produksjon av olje og gass, sånn me opplever at enkelte

andre tek til orde for. Tvert imot, sluttar me, vil andre med dårlegare HMS-statistikk og høgare CO₂-fotavtrykk ta over produksjonen. Det er difor ingen motsetnad mellom framleis å driva med lønsam petroleumsverksemd og å ha ein ambisjøs klimapolitikk.

Men inntektene frå denne sektoren vil naturleg vera lågare i åra som kjem, ettersom oljeprisen er spådd å halda seg om lag på dagens nivå i overskødeleg framtid, med nokre variasjonar. Verda vil framleis trenga olje og gass i mange tiår enno, det viser prognosar frå IEA.

For å løysa klimautfordringa må me ta i bruk ny teknologi og samarbeida internasjonalt. Budsjettet legg òg opp til å nytta skattar og avgifter for å honorera klimavenlege løysingar, og det vert lagt opp til fleire støtteordningar som gjer at ny teknologi som kuttar utslepp, kan prøvast ut.

Kvar dag, heile tida, jobbar våre teknologimiljø saman med olje- og gassleverandørindustrien for å finna nye, gode svar. Å bruka teknologi som me har erverva gjennom olje- og gassnæringa, på nye teknologiområde, har vist seg å vera ein suksess. Å kopla dette opp mot å løysa klimautfordringa er eit kinderegg. Difor held regjeringa fram med å stimulera næringslivet for å få opp gode tekniske løysingar. Havvind, katapult, Enova og fornybarprogram innan maritime næringar er eksempel på dette.

Me har gleda av å registrera at Statoil i førre veke overleverte PUD på Castberg, eit prosjekt som gjennom iherdig arbeid har redusert sine investeringskostnader monaleg. Frå ein «break-even» på 80 dollar fatet er det no lønsamt på 35 dollar fatet. Det viser at me evnar på relativt kort tid å optimalisera og effektivisera utan at det går ut over HMS. Castberg vil, når det er i produksjon, vera med på å sikra velferd og arbeidsplassar og vårt høve til ytterlegare å finna gode løysingar for miljøvenleg energi gjennom forskings- og utviklingsprogram som vil kunna halda fram. Klimarisiko for prosjektet er vurdert og vil i framhaldet verta følgt opp.

Nye analysar viser ein auke i investeringane innan olje og gass dei nærmaste åra, fram mot 2020, men deretter indikerer prognosane at investeringane fell om det ikkje kjem meir aktivitet på området. Det er difor viktig å sikra tilgang til nytt areal og syta for rammevilkår som gjer at norsk sokkel er konkurransedyktig. Men òg oljeselskapa forventar ei gradvis tilpassing til eit lågutslippssamfunn, og det me ser, er at nokre av dei største oljeselskapa allereie diversifiserer porteføljen sin til å omfatta andre fornybare energikjelder og teknologiar fordi rammevilkåra legg til rette for dette. Statoil åleine skal bruka 1 000 mrd. kr dei komande åra på fornybarprogrammet sitt, men det kan dei ikkje gjera utan at inntektene frå olje og gass ligg i botnen.

Me er på veg mot ein norsk økonomi som må sjå andre inntektskjelder enn dei store inntektene som me dei siste tiåra har hatt via olje og gass. Samstundes må olje- og gassnæringa vera med oss vidare, og me skal òg vera brua inn i fornybarnæringa. Me har vist på relativt kort tid at kompetansen vår kan nyttast inn mot både sol og vind, og at gjennom kunnskapen vår er kostnader på olje- og gassområdet redusert, og me har vunne att konkurransekrafta.

Statsråd Terje Søviknes [12:24:42]: Først er det grunn til å understreke at det for tiden går bra både i fornybarnæringene våre og innenfor olje- og gassektoren. Bærekraftig ressursforvaltning av naturressursene har vært en styrke for det norske samfunnet gjennom generasjoner, og jeg kan forsikre Stortinget om at den forvaltningstradisjonen viderefører Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen. På fornybarområdet har vi en kraftforsyning som har den høyeste fornybarandelen i Europa – tilnærmet utslippsfri, 98 pst. fornybar elektrisitet. I 2016 satte vi produksjonsrekord med 149 TWh, et overskudd på 17 TWh. I tillegg bygges det nå ut mer fornybar energi i Norge enn på 25 år. 8 TWh fornybar energi bygges nå ut, mesteparten vind, men også noe innenfor oppgradering av tidligere vannkraft og nye vannkraftprosjekt.

Innenfor olje- og gassektoren er det viktig å understreke betydningene av denne næringen også i dag, ikke bare historisk gjennom de siste 50 år. Det er fortsatt Norges desidert største næring, den desidert største verdiskaperen vår, som gir oss store inntekter til fellesskapet gjennom både eksport og den sysselsetting som næringen gir. Nesten 200 000 er fortsatt sysselsatt i næringen, og næringen bidrar med å stimulere til næringsteknologi og samfunnsutvikling over hele landet – og ikke minst overføring av kompetanse til andre næringer, ikke minst havnæringene, som regjeringen er opptatt av å satse på, bl.a. gjennom havstrategien som er lagt fram.

Investeringer i årene som kommer, vil gå opp, og en får nå en høyere aktivitet for de samme kronene, fordi næringen – både olje- og gasselskapene og leverandørindustrien – har tatt kostnadsreduksjoner gjennom de tre litt tøffe årene vi har bak oss.

Vi får ti nye planer for utbygging og drift i 2017 og forventer også i størrelsesorden fem planer i 2018. Det går mange kontrakter til norsk leverandørindustri som følge av disse nye utbyggingsprosjektene.

2018-budsjettet gir grunnlag for videre utvikling av energisektoren i Norge. Jeg vil få benytte anledningen til å takke komiteen for godt arbeid. I den budsjettenigheten som er framforhandlet mellom regjeringspartiene, Venstre og Kristelig Folkeparti, ligger det flere gode tiltak. Det er enighet om å løfte investeringene, eller be-

vilgningene, til flom- og skredsikring etter at regjeringen hadde justert ut den særskilte tiltakspakken for Sør-Vestlandet. Det er, som flere har vært inne på, viktig å forebygge, ikke minst gjennom konkret fysisk flom- og skredsikring. Men enda viktigere er arbeidet som gjøres med arealplanlegging i kommunene for å unngå at en bygger seg inn i nye risikoområder.

Når det gjelder karbonfangst og -lagring, CCS, er det også enighet om at vi skal kjøre det løpet – den framdriftsplanen – som regjeringen nå har foreslått i budsjettframlegget, med en helhetlig sak til Stortinget for å drøfte status etter at konseptstudiene nå er levert på fangstsiden. I det forslaget vil regjeringen komme tilbake med en vurdering av kostnader, risiko for staten og muligheten for involvering fra industriaktørene, i tillegg til mulighet for videre kostnadsreduksjoner og teknologispredning over landegrensene. Dette fullskala CCS-prosjektet vil binde opp store deler av handlingsrommet i økonomien de nærmeste årene hvis vi realiserer det. Derfor er det viktig med en skikkelig forankring i Stortinget ved inngangen til en ny fireårsperiode.

La meg også understreke at Enova, som vårt viktigste virkemiddel innenfor klimaarbeidet, blir styrket gjennom dette budsjettet, og det er fokusert på havvindstrategien som regjeringen la fram i budsjett-dokumentet. Der kan jeg opplyse om at regjeringen allerede har besluttet, da med referanse til det forslaget som ligger i budsjett-dokumentet, å gå videre med ett til to områder for mulige demonstrasjonsparker for havvind. Jeg vil nå kontakte NVE for å få deres vurderinger av disse områdene med hensyn til om det har kommet ny informasjon etter at den strategiske konsekvensutredningen ble gjennomført i 2013.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Espen Barth Eide (A) [12:30:05]: La meg først si at jeg ser fram til gode og viktige diskusjoner til neste år om de store valgene innen CCS, men jeg skal ikke spørre om det nå. Jeg hadde snarere lyst til å utfordre statsråden på hvilken rolle han ser at Norge og norsk industri kan ha når det gjelder helt fornybart, i det europeiske og globale bildet, ikke minst nå som vi skal inn i en diskusjon om vår tilknytning til EUs felles energipakke – energimarked – og hvilken rolle statsråden anser at vi kan ta på det feltet.

Statsråd Terje Søviknes [12:30:44]: Når det gjelder fornybarnæringen i Norge, er vi en nettoeksportør av fornybar energi, og vi har gjennom år – fra 1990-tallet – utviklet et veldig tett integrert elektrisitetssystem med våre nordiske naboer. Etter hvert er dette også integrert med resten av Europa, og vi har to utenlandskabler under bygging nå, som vil bidra til ytterligere integrering.

Norge som energiprodusent vil kunne ha en rolle i å balansere bl.a. variabel fornybar kraft fra resten av Europa knyttet til sol og vind. I tillegg vil jeg understreke at gass har den samme rollen i Europa og er helt avgjørende for Europas tilgang på energi. Det ser vi dessverre også et veldig tydelig signal på gjennom den eksplosjonen vi hadde i går, og hva dette har ført til av uro i energimarkedene i Europa. Men det aller viktigste vi kan bidra med, er nok videre teknologiutvikling, og at vi er med på leverandørindustriens side i resten av Europa og for så vidt globalt.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:32:00]: I trontaledebatten utfordret jeg statsråden på behovet for mer satsing på skred- og flomsikring, da vi nylig hadde vært gjennom ekstremvær på Sørlandet og NVE hadde lagt fram en oversikt over tiltak de var klare til å sette i verk. Statsråden sa da at det var tidenes satsing. Overraskelsen var derfor stor da vi to dager senere, da statsbudsjettet ble lagt fram, så et kutt på 43 pst. Én ting er sonekartlegging, men folk bor faktisk der de bor, folk har virksomhet der de driver virksomhet, og kommunene og tettstedene ligger der de ligger. Det betyr at vi også må iverksette rent materielle tiltak.

Hvordan vil regjeringen sørge for å sette offentlige myndigheter og private i stand til å forebygge for den typen ekstremvær i framtiden?

Statsråd Terje Søviknes [12:33:02]: Først må jeg understreke at det i trontaledebatten ble fokusert på de fire årene vi har bak oss, der det har vært en historisk satsing på flom- og skredsikring – en samlet satsing fra regjeringens side som var dobbelt så stor som det forutgående regjering hadde i sin periode. Men når det kommer til veien videre, er det flere tiltak som må settes i fokus. Det ene er arealplanlegging, som jeg også var inne på i mitt innlegg. Det er ekstremt viktig at kommunene gjør den jobben, slik at vi ikke bygger oss inn i nye områder, og der er også flom- og skredsonekartleggingen fra NVEs kompetansemiljø ekstremt viktig som innsatsfaktor. Så må vi i tillegg jobbe målrettet med sikring av de områdene der det allerede er bebyggelse, og der man ut fra en risikovurdering og en kost-nytte-vurdering går løs på de tiltakene som gir størst effekt, først. Der har NVE sine prioriteringslister, som nå summerer seg til 2,5 mrd. kr, og vi gir årlig bevilgninger for at man i samarbeid med kommunene kan gjennomføre disse tiltakene.

Lars Haltbrekken (SV) [12:34:13]: Jeg vil inn på petroleums-skatteordningen. I statsrådets lønnsomhetsberegning for Goliat-feltet, sendt til energi- og miljøkomiteen, viser regnestykkene at nåverdi før og etter skatt ikke er det samme. Det betyr at skattesystemet ikke er

nøytralt. Skattesystemet er slik at noe som er ulønnsomt for staten, kan være lønnsomt for utbyggerne. Er statsråden enig i denne analysen?

Statsråd Terje Søviknes [12:34:46]: I det store bildet, når vi gjør lønnsomhetsvurderinger knyttet til den samlede porteføljen på norsk sokkel, bruker man lønnsomhetsvurderinger med 7 pst. diskonteringsrente, og en kommer fram til en samlet nåverdi for porteføljen vår. Så vil det være noen prosjekter som har en lavere endelig avkastning når det er gjennomført og ferdig produsert, og noen vil ha en høyere avkastning når det er ferdig produsert. I skattesetting vil det i noen situasjoner – avhengig av om man er i skatteposisjon fra utbyggingen tar til, eller først kommer i skatteposisjon når man kommer i produksjon, et stykke ut i et enkelt felt – kunne være avvik fra hovedregelen. Men systemet som sådant er bygd opp slik at de beslutninger som selkapene tar, også vil være samfunnsøkonomisk lønnsomme for staten.

Lars Haltbrekken (SV) [12:35:41]: Det jeg spurte om, var om statsråden er enig i analysen av at skattesystemet ikke er nøytralt. Er han enig i at skattesystemet ikke er nøytralt?

Statsråd Terje Søviknes [12:35:54]: Nei, i stort er skattesystemet vårt nøytralt i forhold til de investeringsbeslutninger som skal fattes for norsk sokkel.

Ola Elvestuen (V) [12:36:18]: Jeg er glad for enigheten med de andre borgerlige partiene og for så vidt også for det som statsråden sier, at man kan få mulige demonstrasjonsområder avsatt for flytende havvindmøller. Det blir interessant å se hvordan det vil utvikle seg. Men samtidig ser vi i Norge at vår klimapolitikk har et tydelig skille mellom hva som er vår forpliktelse innenfor kvotepliktig sektor, og hva som ikke er innenfor kvotepliktig sektor. Dette forsterker seg når vi knytter oss opp mot EU.

De største utslippene vi har, er allikevel offshore. Man har Statfjordfeltet, Osebergfeltet og Ekofiskfeltet. Det er interessant også fordi man trenger å utvikle en teknologi, utvikle nye næringer og se på mulighetene for å knytte flytende havvind opp mot produksjonen i olje- og gassvirksomheten, både for å få ned utslippene – som vi uansett trenger å ha ned – og samtidig få en teknologiutvikling. Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan ser han på muligheten til å gå videre og være en pådriver for nettopp å sette i gang prosesser for å få et samarbeid om flytende havvind og reduksjon av utslipp?

Statsråd Terje Søviknes [12:37:29]: Når det gjelder aktiviteten på sokkelen, er det åpenbart at flytende havvind kan være én av flere energikilder for produk-

sjon i framtiden. Det jobber noen av selskapene med allerede. Det vil være muligheter gjennom Enova, som er vår verktøykasse for dette, til å hente støtte til den type prosjekter. I tillegg har vi en havenergilov, som gir muligheter for at man kan gi tillatelse direkte til den type havvindprosjekter knyttet opp mot olje- og gassinstallasjoner, uten at det må være gjennom åpning av området i forkant. Det kommer litt an på størrelsen på de enkelte prosjektene. Det må vi komme tilbake til i de enkelte tilfeller når det foreligger en søknad.

Så har jeg lyst til å understreke at det komiteen har lagt fram her i dag, om bevilgning til et senter for lavutslippsteknologi for olje- og gassvirksomheten, er særdeles viktig. Jeg ser fram til å ta det prosjektet videre, etter modell av de kjente FME-ene, og bidra til at næring, forskningsinstitusjoner og staten i samarbeid jobber for å videreutvikle den teknologibasen vi allerede sitter med.

Per Espen Stoknes (MDG) [12:38:46]: Statsråd Søviknes kan slappe av, jeg skal ikke spørre om Goliat.

Både som politiker og som leder for Senter for grønn vekst på BI er jeg ganske skuffet over at man nå har skapt enda en utsettelse av karbonfangst. I Oslo har målet vært rensing av Klemetsrudanlegget innen 2020, men kommunen og næringslivet har ventet og ventet på staten. Istedenfor handlekraft og ledelse i utviklingen av en viktig teknologi har vi fått en regjering som opptrer uforutsigbart og somlete. Så mitt spørsmål er: Når må – eventuelt måtte – en investeringsbeslutning for CCS på Klemetsrud være tatt for å få rensing på plass innen 2020? Og når må vi eventuelt ta en investeringsbeslutning for å få på plass rensing innen 2021?

Statsråd Terje Søviknes [12:39:40]: For å svare direkte på spørsmålet: Investeringsbeslutningen måtte nok vært tatt allerede for en tid tilbake for å rekke både 2020 og 2021.

Når det gjelder det fullskala CCS-prosjektet til regjeringen, vil vi komme tilbake med en oppdatert framdriftsplan i det helhetlige framlegget som vi skal legge fram utpå vinteren. Det som er viktig for oss med dette prosjektet, er at det følger et industrielt løp. Det sikrer at vi får industrien med oss, at de også gjør sine vurderinger av et prosjekt, og at vi unngår den krasjlanding vi fikk med Mongstad-prosjektet, et mer politisk initiert prosjekt. Jeg opplever at det er god dialog mellom myndighetene og industriaktørene på både fangst-, transport- og lagringssiden. Det er viktig at vi har en forankring av dette i Stortinget, fordi prosjektet – når en går til investeringsbeslutning – vil binde opp i størrelsesorden 2–4 mrd. kr i året av det handlingsrommet man har i investeringsperioden.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Åsmund Aukrust (A) [12:41:04]: I går var det nøyaktig to år siden Parisavtalen ble signert. Det er bra at statsministeren var i Paris og feiret avtalen, men det er viktigere hva hun faktisk gjør som statsminister. Parisavtalen er et godt rammeverk, men den har ingen verdi om ikke alle landene gjør det de har sagt de skal gjøre.

Nå er det opp til oss å handle. Klimaet må være rammen rundt all vår politikk. Alle politiske valg vi tar, må tåle klimatesten. Det kan vi ikke si om norsk politikk i dag, for la oss se på hvordan det går med vår egen klimapolitikk. Dagens regjering gikk til valg på å forsterke klimaforliket – nå nærmer vi oss 2020, og vi er ikke i nærheten av å nå det. Jeg vil at klima- og miljøminister Vidar Helgesen i løpet av debatten i dag svarer på om han fører en politikk for at vi skal nå klimaforliket, eller om denne regjeringen fører en politikk for å gjøre det motsatte av det de sa, og dermed blir regjeringen som bryter Stortingets målsettinger.

Nå har vi satt oss nye mål, mål for 2030. Problemet er at ingen kan svare presist på hva de faktisk er. Vi venter fortsatt på en avtale med EU, snart tre år etter at Stortinget ga sin tilslutning til at vi skulle gjøre det på den måten. Vi ser en regjering som nærmest bruker en mangel på avtale med EU som unnskyldning for ikke å handle. Klimameldingen som regjeringen la fram i vår, er en melding helt uten nye tiltak, og det er opp til opposisjonen å foreslå en ny klimapolitikk for Norge.

Dette budsjettet viser ingen retning for omstillingen Norge skal igjennom. Det tas ikke nye grep for at vi skal bli et lavutslippssamfunn. På en del områder er det tvert imot. Det er, som flere har nevnt i debatten, blitt foreslått store kutt til fangst og lagring av CO₂ – nødvendig teknologi som kombinerer både klima- og industrihensyn. Forslaget om å innskrenke elbilpolitikken ville gjort det vanskeligere å nå våre mål om at alle nye biler i 2025 skal være nullutslippsbiler. Og på sosiale medier ser vi at olje- og energiminister Terje Søviknes setter spørsmålstegn ved hele ordningen med fordeler for elbiler. Det er kanskje ikke så rart, all den tid Fremskrittspartiet ikke klarer å bestemme seg for om de står bak de samme målsettingene som resten av Stortinget.

Dette er et svakt budsjett for klimaet, og det er et enda dårligere budsjett for miljøet. Det har vært foreslått kutt til truede arter og naturtyper, kutt til vannforvaltning, kutt til arbeidet med økologisk grunnkart og kutt til frivillig skogvern – til tross for at Stortinget har vedtatt at vi skal ha mer, ikke mindre, skogvern. Til og med på områder som gjelder marin forsøpling, foreslo Vidar Helgesen kutt, på tross av at han reiser verden rundt for å snakke om temaet.

Jeg tviler ikke på at Vidar Helgesen er opptatt av miljøvern, og at han mener det er behov for å gjøre noe med de store ødeleggelsene av det biologiske mangfoldet. Det er bare det at vi har en klima- og miljøminister som taper slag etter slag mot Siv Jensen. Det er i praksis Fremskrittspartiets leder som får bestemme miljøpolitikken i Norge.

Det er sant som WWF sa da regjeringen la fram sitt statsbudsjett: «Det er to store tapere i dette statsbudsjettet: Verdens klima og norsk natur.»

Arbeiderpartiet vil noe annet. Vi vil ha et stort løft for norsk natur, hvor vi stanser tapet av plante- og dyrelivet, hvor vi oppretter nye nasjonalparker, hvor vi får en genbank i Hardanger, og hvor vi gjør en stor innsats for å ta vare på havene våre. Vi vil at Norge skal gå i front for klimaet. Vi skal gjøre vår del av jobben. Da må vi sikre fordelene som gjør at vi kan bytte ut bilparken og bygge en infrastruktur som gjør det mulig å gjøre det over hele landet. Vi må utvikle teknologi for fangst og lagring av CO₂. Vi må satse på havvind og alle mulighetene det gir oss. Vi må ha en raskere utbygging av elferjer og jernbane og av kollektivtrafikk i de store byene.

I dag har alle partiene en bedre miljø- og klimaprofil enn det regjeringen har. Det gjør at det reelt sett er flertall for en bedre politikk enn den som i dag kommer til å bli vedtatt. Høyre og Fremskrittspartiet er ytterpunktet i norsk miljøpolitikk. I forrige periode ble det knapt tatt noen nye initiativ som ikke kom gjennom samarbeidet med Venstre og Kristelig Folkeparti eller ble påtvunget av et stortingsflertall.

Denne perioden starter ikke bedre med dette budsjettet. I Norge er det opp til opposisjonen å foreslå en bedre klimapolitikk for landet. Det er et ansvar Arbeiderpartiet er klare til å ta.

Stefan Heggelund (H) [12:45:59]: Det begynte med at man så tegn på geologiske tidsaldre. På begynnelsen av 1800-tallet kom nye teorier og med dem spørsmålet om hvorvidt klimaet virkelig hadde vært så annerledes i en forgangen tid – hadde det vært en istid der isbreer dekket det meste av Europa og Nord-Amerika?

I dag vet vi mye mer om geologiske tidsaldre, men også om klimaendringer. Vi vet at temperaturforandringene skjer fortere enn noensinne, og at det er på grunn av menneskelig aktivitet.

Det er klart at det er noe som tar tid å ta inn over seg. For plutselig får folk beskjed om at helt vanlige ting de gjør, ting vi alle gjør i disse korte livene våre på planeten, som å transportere oss til jobb og skole og varme opp hjemmene våre når det blir kaldt, at vi lager mat til familien vår, at vi kaster søppel, at vi reiser på ferie – alle disse vanlige tingene kan true klimaet.

Antageligvis på grunn av dette – fordi folk opplever det som en trussel mot vår velstand, mot vår måte å leve på – er det noen som benekter alt sammen, noen som tenker at kostnadene ved endring er for store. Men de tar feil. Endringer må gjøres, og det er fordi passivitet er vår største trussel. For klimaendringene kan snu opp ned på alt. Vi ser allerede hvordan værforandringene ødelegger livsgrunnlaget til fattige mennesker i u-land, og vi vet at hvis det får fortsette, kan samfunnet slik vi kjenner det, bli ugjenkjennelig.

For en tid siden var det en debatt i avisene om hva som er kampsaken for den unge generasjonen, og jeg tenker at det må jo være dette: at vi stopper klimaendringene, at vi i det minste skal klare å nå 2-gradersmålet. Vi har klart veldig vanskelige ting før. Vi har utryddet sykdommer. Vi har skapt teknologi som definerer livene våre på en måte som var helt utenkelig for våre forfedre. Og i Norge har vi et felles byggverk i velferdsstaten – et byggverk noen fremdeles ikke tror er mulig, men som står dag etter dag, på grunn av våre ideer og vår arbeidsinnsats.

Klimaet må være en del av vårt felles byggverk, ikke bare i Norge, men globalt, så familier verden over kan fortsette å leve sine liv, fortsette å transportere seg til jobb og skole, fortsette å varme husene sine når det blir kaldt, uten at vi ødelegger hverandres livsgrunnlag.

Dette er kjernen i det vi kjemper for, kjernen for den politikken som føres. Det handler om kunnskap, fordi klimapolitikk helt kompromissløst må baseres på kunnskap. Derfor forsker vi mer på nye teknologier, nye løsninger, innenfor transport, landbruk, avfall og bygg – sektorer som må bidra med betydelige utslippskutt hvis vi skal nå våre klimamål.

I Nasjonal transportplan skal vi gjennomføre et betydelig løft i kollektivtrafikken, og for sykkel og gange i de største byene. Rekordbevilgningene det borgerlige flertallet har til Enova, opprettholdes, og det er viktig for å bidra til innfasing av lavutslippsløsninger i industrien. Vi har også opprettet et nytt investeringsselskap, som skal kunne tilby risikovillig kapital for å bidra til at alt det vi forsker på når det gjelder klimaløsninger, også kan implementeres.

Men i det viktige klimaarbeidet må vi ikke glemme det klassiske naturvernet. Klassisk naturvern er en verdi i seg selv. Det handler om at vi og generasjonene som kommer etter oss, skal kunne ha glede av å nyte Norges storslåtte natur. Men det handler også om klima. For biologisk mangfold er viktig. Det gjør naturen bedre rustet til å takle de værforandringene som vi vet kommer. Skog og myr binder CO₂, derfor er skogvernsatsingen mer enn doblet. 295 skogområder er vernet siden 2013. I forbindelse med budsjettforliket har vi det sterkeste skogvern budsjettet dette landet noen gang har hatt. Vi

verner myr, og vi har det største budsjettet noensinne for klima- og skogsatsingen internasjonalt.

Poenget er at det borgerlige flertallet fører en klimapolitikk som virker. Utslippene er på vei ned. Og i en debatt som kan virke fjern og abstrakt, skylder vi folk å kvitte oss med symbolpolitikken og innføre de tiltakene som fungerer.

Det er et slikt budsjett vi diskuterer i dag – et budsjett som tar vår generasjons viktigste kamp på alvor.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [12:51:27]: Det har vært en interessant høst for oss politikere, spesielt for dem av oss som er nye på Stortinget. Selv om det har vært noen tøffe diskusjoner, har det vært bemerkelsesverdige lite støy rundt budsjettet. Det tyder på at budsjettet kanskje er ganske bra, og at det er lite å kritisere, selv for en opposisjon som lever av å kritisere.

Mange av oss i denne salen er medlem av energi- og miljøkomiteen, og en ting som har forundret meg, er den teknokratiske språkbruken som gjør at debatten for mange kan være vanskelig å forstå. Vi har ord og begreper som karbonfangst, karbonlagring, klimagasser, klimakvoter, ikke-kvotepliktig sektor, Parisavtalen, 2-gradersmålet, COP23, grønne sertifikater, LNG, CCS, NOx, CO₂, CO₂-fond, CO₂-håndtering, IPCC osv.

Dette er ord som varmer hjertet til de fleste av oss, men det går over hodet på de fleste andre.

Min erfaring er at det er noen som vil gjøre miljødebatten vanskelig å forstå, for da kan man samtidig ha monopol på sannheten og virkemidlene. Og sannheten innebærer ofte å gjøre botsøvelse for en synd man begår. Men nå er det ikke lenger selvpisking og ti Ave Maria som skal til. Nå er det dårlig samvittighet for å kjøre barna til fotballtrening i en dieselbil, en skal skamme seg på flyet til Syden, og en skal dusje i mørket i kaldt vann. På samme måte som botsøvelse ikke gjorde susen i gamle dager, tror jeg ikke det gjør susen for klimaet heller.

Vi har ikke ubegrensede ressurser, og det man glemmer, er ofte det åpenbare, nemlig at man først må kutte der det har størst effekt. Dette er noe miljøpartiene i Europa har forstått. Da jeg for en måned siden var på COP23 og undertegnede sammen med representanten Haltbrekken og representanten Heggelund hørte miljøpartiet i Tyskland fortelle at de vil kjøpe norsk gass i perioden etter 2030 for å stenge sine kullkraftverk – og dermed vil ha Fremskrittspartiets politikk for å nå sine klimamål – stilte det klimapartiene i Norge i et underlig lys.

Klimautfordringen er global, og vi skal ha både globale og nasjonale tiltak. Regjeringen trapper derfor opp klimainnsatsen i Norge, med økt bevilgning til Enova, satsing på flytende havvind og en avgiftsomlegging som premierer lav- og nullutslippsbiler, for å nevne noe.

Mange har kanskje lagt merke til oppryddingsarbeidet og innsamlingen av plast og annet søppel som foregår langs norskekysten. Jeg er glad for at regjeringen fører en offensiv politikk mot marin forsøpling og styrker innsatsen. Marin forsøpling er kanskje en av de største forurensnings- og forsøplingsutfordringene vi står overfor.

Vi styrker også naturforvaltningen for å ta vare på vår felles natur og kommende generasjoners mulighet til utfoldelse og naturopplevelser. Skogvernet videreføres på rekordnivå. 295 skogområder har blitt vernet siden 2013. Det meste er privateid, frivillig vern, mens resten er offentlig eid. Jeg vil også påpeke at det føres en aktiv fiske- og viltpolitikk, og at jakt og fiske er en del av gode naturopplevelser som fremmer livskvalitet, rekreasjon og god helse.

Avslutningsvis vil jeg si at Norge er på riktig vei for å bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Vi ligger bl.a. foran EUs mål om 95 gram CO₂-utslipp for biler. Norge har en høyt utdannet befolkning, en naturgitt fordel med mye vann- og vindkraft og olje og gass, samt sterke teknologimiljøer, så vi har gode forutsetninger for å omstille oss til lavutslippssamfunnet i årene som kommer.

Sandra Borch (Sp) [12:55:31]: Jeg vil også takke komiteen for et godt samarbeid.

Klimaet er vår tids største utfordring. Vår felles globale mål om klimaomstilling stiller store krav til norsk klimapolitikk framover. Senterpartiet vil føre en politikk som bidrar til reelle utslippskutt.

Arbeidet med å realisere fullskala karbonfangst og -lagring er avgjørende for at verden skal nå sine klimamål i 2030 og 2050. Norge har vært et foregangsland når det gjelder innsats på dette området, og innsatsen vår skaper enorm internasjonal interesse. CO₂-håndtering er også et av de fem prioriterte innsatsområdene i den norske klimapolitikken. I tråd med dette har man kommet godt i gang med å skape verdikjeder fra fangst ved de tre anleggene – Norcem, Klemetsrud og Yara – til å utrede lagringsløsninger på sokkelen. Det er stor bekymring for at vi ikke vil nå våre klimaforpliktelser om ikke bevilgningen videreføres.

Forutsigbarhet og langsiktige rammebetingelser er avgjørende for at internasjonale industrielle aktører skal satse på utvikling og implementering av ny teknologi. Karbonfangst i industrien representerer store investeringer. Budsjettforslaget til regjeringen har skapt stor usikkerhet og er ikke et eksempel på den forutsigbarheten og langsiktigheten som industrien bør forvente av norske myndigheter.

Det kom tydelig fram av budsjettthøringen at for å sikre full framdrift i CCS-prosjektene må det bevilges 360 mill. kr. Om ikke bevilgningene videreføres med

360 mill. kr, risikerer man at arbeidet rundt konseptstudier og forprosjekter stanses midt i arbeidet i minimum et halvt år. Dette skaper stor usikkerhet rundt viljen til å realisere fullskala CO₂-håndtering. Senterpartiet legger derfor inn 360 mill. kr i budsjettet for å videreføre arbeidet med prosjektene.

En helhetlig naturforvaltning er også viktig for Senterpartiet. Marin forsøpling er et økende problem både globalt og lokalt. Det er spådd at i 2050 vil det være mer plast enn fisk i havet. Plast fører til store lidelser og død hos sjøfugl, fisk og andre havlevende dyr. Konsekvensene her er færre tiltak knyttet til opprydding og forebyggende arbeid, både i strandsonen, på sjøbunnen og på havoverflaten. Senterpartiet ønsker å styrke arbeidet for å bekjempe marin forsøpling.

En helhetlig naturforvaltning må ta hensyn til både land- og vannmiljø. Verdiskaping og investeringer i naturressursene må være basert på et ansvarlig forhold til naturmangfoldet i landet vårt. Rovviltforvaltningen skal være en del av den helhetlige natur- og miljøforvaltningen i Norge. Det byr på store utfordringer flere steder i landet. Midlene til forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovdyrforvaltningen dekker en rekke viktige tiltak, som kostnader til kompensasjon til kommunale jaktlag ved skadefelling og kompetansetiltak for jegere.

Økte bevilgninger på dette området er en nødvendig konsekvens av regjeringens feilslåtte rovdyrpolitikk. Hadde man hatt en klok og lokalt forankret forvaltning, ville behovet for konfliktdempende tiltak gått betraktelig ned, og ideelt sett hadde vi ikke trengt å styrke bevilgningene på dette området.

Senterpartiet har i dag fremmet et forslag i Stortinget hvor vi ber regjeringen om å gi fellingstillatelse for Slettås-flokken, i tråd med den lokale rovviltnemndas ønske. Dette er fordi bestandsmålet for ulv er mye høyere i Norge i dag enn det Stortinget har fastsatt at det skal være. Slettås-flokken var den som skapte det meste av engasjementet rundt ulven i fjor. Det er den nærgående flokken som har skapt de største utfordringene. Det virker som regjeringen tror ulvesonen er et slags reservat for ulv. Det er den ikke, og det har Stortinget gjentatte ganger poengtert overfor miljøminister Vidar Helgesen. Senterpartiet håper derfor på et flertall i Stortinget som følger opp rovviltforliket og er med på forslaget om å få tatt ut den omstridte Slettås-flokken, i et vedtak i Stortinget i dag.

Magne Rømmetveit hadde her teke over presidentplassen.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:00:33]: Jeg vil benytte anledningen til å si at jeg synes det er kjekt at vi har en ekte vestlending i presidentstolen!

Skattelette gir i seg selv ingen retning for verken miljølønnsomhet eller veien videre for petroleumsindustrien. Det virker som om regjeringen overlater til gode aktører som Enova og Innovasjon Norge å sørge for utvikling mot et lavutslippssamfunn i Norge. Resultatet kan fort bli at en løper i ulik retning.

I møte med teknologibedrifter uttrykkes det frustrasjon over at man ikke helt ser i hvilken retning en skal gå. Pengene er der, men det er ingen rød tråd i politikken. Omstillingen krever en tydelig retning. Det burde ikke lenger vært noen tvil om i hvilken retning utviklingen skal gå. Det mangler ledelse i omstillingsdebatten slik den føres på regjeringens vakt.

Vi er privilegerte i Norge. Vi har kompetanse og teknologi til å få til det meste – mye takket være en aktiv politikk fra da vi fant oljen på 1970-tallet. Den kompetansen og teknologien har lenge vært for dyr til å brukes i andre næringer. Men med nedgangen i oljesektoren er bildet blitt annerledes. Mulighetene er mange, og jeg nevner noen: salg av havvindteknologi til utlandet, utvikling av biobasert karbonfangst og -lagring, nullutslippsløsninger i industrien, bygging av utslippsfrie skip for godstransport og elektrifisering av sokkelen.

Vi trenger nå å prioritere de tiltakene som flytter oss over til lavutslippssamfunnet. Jeg håper at regjeringens statsråder hører hva Stortinget i dag sier om nettopp dette.

Hvis vi bruker politikkenes muligheter til å nå de klimamålene vi har satt oss, lykkes vi både med klimamålene og med politikken. Vi kan klare den ambisiøse målsettingen om å bli et lavutslippssamfunn. Uten en slik kobling har jeg vanskelig for å se hvordan det skal bli mulig på en måte som opprettholder både en sterk økonomi og et godt velferdstilbud for alle.

Vi vet at etter regn kommer sol. Det uværet som oljeindustrien har vært i og delvis er inne i, krever en tydelig omstillingspolitikk for et grønt skifte i Norge. Vestlandet har stått han av, stormen, også tidligere. Og det er gode muligheter for at dette skiftet kan bli en ny soloppgang, men da trengs det en tydeligere politikk fra dem som styrer landet. I dag er det Høyre og Fremskrittspartiet.

Selv når 2-gradersmålet skal nås, vil det være behov for betydelige mengder olje og gass. I forrige uke var jeg hos Gassco, der det ble sagt tydelig fra om behovet for energi i verden framover. Bare økningen i Kinas elektrisitetsforbruk fram til 2040 tilsvarer størrelsen på USAs forbruk i dag. Arbeiderpartiet er både teknologioptimister og innovasjonsoptimister på vegne av fremtiden på norsk sokkel – la det ikke være noen tvil om det. For AS Norge vil det kunne bety at vår viktigste næring vil kunne bidra med både sysselsetting og teknologiutvikling og bidra tungt til statskassen i mange tiår framover.

Jeg vil avslutte med et lite paradoks. Statsråd Søviknes talte på Statoils høstkonferanse og snakket fra talerstolen til oljebransjen som om ingenting skulle endres i tiden framover. Neste taler, direktøren i IEA, sa det motsatte. Alle vet hvem jeg hørte mest på. Mer enn noen gang trenger vi folkevalgte som tenker store tanker, og som setter politikk bak sine tanker. Ingen vet med sikkerhet hva som skal skje i framtiden, men to ting vet vi, og det avslutter jeg med: Verden trenger mer energi, og utslippene må ned.

Lene Westgaard-Halle (H) [13:05:48]: Norge skal bli et lavutslippssamfunn uten å bli et lavinntektssamfunn. Parisavtalen forplikter både Norge og verden i mye større grad enn tidligere, og det er vi nødt til å ta konsekvensen av. Vi vet at fra slutten av 1800-tallet og fram til i dag er det sluppet ut omtrent 2 100 gigatonn CO₂. Litt forenklet betyr det at vi har, «give or take», 20 år igjen til 2-gradersbudsjettet er oppbrukt. Parallelt med det skal vi skape nye arbeidsplasser og sikre norsk verdiskaping og velferd. For klimaendringene vi nå møter, forandrer mer enn været. De endrer samfunnet, og de påvirker økonomien vår. Vi er inne i en ny fase i klimapolitikken. Det handler ikke lenger bare om ambisjoner og fagre ord, men om reelle forpliktelser vi som nasjon har påtatt oss gjennom Parisavtalen.

Vi har et gunstig økonomisk utgangspunkt i Norge. Det kommer vi ofte tilbake til. Men det økonomiske handlingsrommet blir mindre framover. Veksten i oljeinntekter til statsbudsjettet blir mindre enn før, og da må den økonomiske veksten i større grad hentes fra andre deler av næringslivet enn fra olje- og gassvirksomheten. Vi trenger altså ikke omstilling bare for klimaets skyld; vi trenger det også for å sikre økonomisk bærekraft.

Selv om mange av oss er både klimahippier og grønne idealister, vil ikke en samling av all verdens idealister klare å dra denne omstillingen alene. Vi må ha med oss kapitalistene, fordi kapital er driveren i det grønne skiftet. Det er først når idealister og kapitalister drar i samme retning at vi virkelig får til noe. Derfor har vi bl.a. styrket Enova kraftig, og det har gitt resultater. Det har bidratt til at Hydro på Karmøy produserer verdens rene og mest klimavennlige aluminium. Det har bidratt til at Biokraft på Skogn vil omdanne avfall og biprodukter fra industri og fiskeoppdrett til fornybar og klimavennlig gjødsel og biodrivstoff. Det har bidratt til at smelteverket i Tyssedal tar i bruk teknologi som reduserer utslippene av CO₂ tilsvarende 15 000 biler. Vi er på rett vei.

Regjeringens ambisjon om minst ett nytt CO₂-fullskala håndteringsprosjekt står fast. Vi har innført forbud mot bruk av fossil olje til oppvarming av bygg, vi har

lagt fram en strategi for grønn konkurransekraft, vi har utarbeidet en ny og grønnere lov om offentlige anskaffelser, og i NTP legges det opp til et betydelig klima- og miljøløft – dette bare for å nevne noe.

I dag er det én sak jeg er spesielt glad for, for i dag går startskuddet for det som kan bli et nytt norsk eventyr til havs. Vi står på kanten av en revolusjon, og «revolusjon» er ikke et ord vi Høyre-folk ofte bruker. Men vindkraft til havs er allerede en stor og voksende næring. Våre naboer rundt Nordsjøen har bidratt til rask utvikling av bunnfast vindteknologi. Når det gjelder flytende vind, har vi ikke kommet like langt, men markedspotensialet er veldig stort, fordi det åpner for utbygging på dypere vann. Regjeringen har gjort flere grep allerede for å styrke virksomhetenes konkurransekraft på vind, men nå skjer det to ting som virkelig kommer til å bidra. Det ene er at Enova får på plass en støtteordning for et demoprojekt for flytende havvind, og som statsråden nevnte, åpner regjeringen ett til to områder for vind til havs. For norsk maritim industri og offshoreindustri er dette et viktig signal for virkelig å tore å satse. Norsk kyst er perfekt for flytende havvind. Vi har en helt unik kompetanse som i høyeste grad er overførbart etter mange år med olje- og gassvirksomhet.

Dagen i dag er en merkedag, og selv om det nå er vindstille her i Oslo, slutter det ikke å blåse i Norge med det første. Jeg vil gratulere alle sammen med første skritt mot en framtid der Norge får enda mer vind i seilene.

Presidenten: Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Runar Sjøstad (A) [13:10:07]: Klimaendringene fører til mer nedbør, kraftigere nedbør og ekstremvær. Vi må derfor være forberedt på hyppigere flom og skred.

NVE har en viktig oppgave med å kartlegge risiko og forebygge og begrense skader som følge av flom og skred som en konsekvens av bl.a. klimaendringer. Det er viktig at NVE Anlegg har medarbeidere med rett erfaring og kompetanse til å rådgi kommuner og entreprenører og til å bistå i planlegging. Mange kommuner har ikke utført faresonekartlegging og kan dra nytte av NVE i arealplanlegging som skal sikre mot risiko knyttet til skred og flom i vassdrag.

NVE leverte i desember 2016 en rapport som slo fast at dagens bevilgningsnivå gjør at mange sikringsprosjekter ikke kan gjennomføres nå. Videre viser NVE til at økte bevilgninger ville kunne ført til reduserte kostnader for samfunnet ved flom- og skredhendelser, både direkte kostnader til reparasjon av bygninger og infrastruktur og følgekostnader av brudd i infrastruktur og reduserte kostnader for samfunnet som følge av færre tap av liv ved skredhendelser.

I tillegg til dette vet vi at mange som lever og bor i flom- og rasutsatte områder, føler stor grad av usikkerhet og frykt. Det er derfor uforståelig at regjeringen og samarbeidspartiene velger å kutte i tilskudd til flom- og skredforebygging. All erfaring viser at det er klokere og billigere å forebygge framfor å reparere skader i ettertid. Dette blir bekreftet og godt dokumentert i den svenske offentlige utredningen SOU 2007:60, der kostnadene ved å forebygge skader på vei og broer på grunn av skred, ras, nedbrytning og oversvømmelse ble anslått til å være om lag fire ganger lavere enn det er å reparere.

Behovet for økte bevilgninger og virkningene av disse er godt dokumentert. Derfor ønsket Arbeiderpartiet å øke bevilgningene til tiltak mot flom og skred i sitt alternative statsbudsjett med 158,9 mill. kr.

NVE har en viktig rolle i å forvalte vannressursene og de innenlandske energiresursene på en helhetlig og framtidsrettet måte og i arbeidet med klimatilpasning og forebygging av flom og skred. Jeg skulle derfor ønsket at avstanden mellom budsjett og behov hadde vært mindre, noe det også ville vært med økningen på 158,9 mill. kr som lå i Arbeiderpartiets forslag til alternativt budsjett.

Siv Mossleth (Sp) [13:13:16]: Vi fikk lokal forvaltning av verneområdene i 2010. De lokale styrene Norge rundt har vært med på å endre holdningen fra et oste-klokkevern og adgang forbudt til velkommen inn, og det gjør det mulig å øke den lokale verdiskapingen i tilknytning til nasjonalparker.

Miljødirektoratet har brukt mye penger på en ny merkevare og besøksstrategi, men det er ikke i Miljødirektoratet verdiskapingen skjer. Verdiskapingen og de gode opplevelsene er ute i nasjonalparkkommunene, i næringslivet, i framoverlente besøksentre, som Nordland nasjonalparksenter og Norsk fjellsenter i Lom.

Senterpartiet ser at satsingen må vris til det lokale nivået gjennom både større satsing på kommuner, regionale utviklingsmidler og økt tilskudd til lokale informasjonssentre. Da vil vi få en bedre balanse og vern gjennom bruk. Jeg er personlig veldig glad i det enkle friluftslivet og har overnattet ute i telt i verneområdene i Nordland i alle årets måneder. Den beste ferien er telttur i fjellet.

Men nasjonalparkene er ikke villmark. I mitt fylke, Nordland, er de også beiteområde, og det er grunn til å ha stor bekymring for beitenæringen, spesielt reindriften, i Nordland og Troms. I disse fylkene er tilgangen på kalv etter tap helt nede i 40 pst. Det er lavest i Norge. Samtidig er reinen i veldig god kondisjon. Slaktevekten på okser på mellom ett og to år er høyest i samisk tamreindrift, og både fylkestinget i Nordland og rovviltneimnda i Nordland mener at presset på beitenæringen må ned. Da tren-

ger vi også å kunne sette i gang ekstraordinære tiltak. Jeg er veldig fornøyd med at Senterpartiet ønsker å øke tilskuddet til rovvilttiltak med 20 mill. kr og øke erstatningen for beitedyr med 8 mill. kr, for reindriften er spesielt presset, og i Nordland har vi både sørsamisk, nordsamisk og lulesamisk reindrift. Sørsamisk reindrift og lulesamisk reindrift er minoriteter i minoriteten, og det er veldig viktig at vi nå får grep som gjør at de har sjansen til å klare seg. Helikopteruttak er veldig vanskelig, så det trengs flere folk som kan drive med helikopteruttak.

Mona Lill Fagerås (SV) [13:16:29]: Dette er en kjærlighetserklæring, en kjærlighetserklæring til skreien, den næringsrike, gode og umistelige skreien. Skreien er den norsk-arktiske torsken som hver vinter foretar en gytevandring fra Barentshavet til kysten av Nordland.

Omkring 40 pst. av skreien gyter i Lofoten-området. Lofotfisket er det viktigste sesongfisket etter skrei i Norge, og siden vikingtiden har lofotfisket hatt en stor betydning for landsdelen og for matforsyning og økonomi i landet som helhet. For eksempel ble Bergen bygd på tørrfisk fra Lofoten, og denne fisken sto i en periode for 90 pst. av norsk eksport.

Skreien er en fornybar ressurs som gjennom årtusener har vært grunnmuren for bosetting og næringsutvikling i landsdelen min, og som har skapt tusenvis av arbeidsplasser og skaffet næringsrik mat på bordet til millioner av mennesker verden over. Fisken er i dag Norges nest største eksportnæring.

Havet utenfor Lofoten og Vesterålen er unikt – det er udiskutabelt – og det er Norge som har ansvaret for å forvalte disse naturressursene i disse havområdene. Oljeindustrien representerer en alvorlig trussel mot disse fornybare naturverdiene. Seismikkskytingen skremmer fisken, skader egg og larver og forstyrrer livsmiljøet i havet. På den smale kontinentalsokkelen utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja er det ikke plass til både oljeindustri og fiskeri. Oljeaktiviteten må gå på bekostning av fiskeriene.

Forurensning av fiskefeltene og faren for større utslipp er betydelig og bekymrer både Petroleumstilsynet, Fiskeridirektoratet og Havforskningsinstituttet. Det burde bekymre mange flere, ikke minst Høyre, Framskrittspartiet og Arbeiderpartiet.

Norges klimagassutslipp øker på tross av Parisavtalen. Norsk olje- og gassproduksjon er hovedgrunnen til at norske utslipp ikke har gått ned. Det første og enkleste Norge kan gjøre, er å ikke åpne nye felt, og det er åpentbart at vi må begynne med nettopp Lofoten, Vesterålen og Senja.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [13:19:44]: Jeg har en visjon, en visjon om en verden der vi lever som selvstendige og bevisste mennesker, som høster og sår, for-

bruker og sanker, forvalter og forbedrer ressursene vi har. Dette får vi til gjennom tydelig, bevisst og gjennomført styring. Det som skiller oss fra de øvrige skapningene på kloden, er nettopp våre verdier.

Selv startet jeg i politikken med ønske om å være med og redde verden. Jeg er optimist. Men som forsker Jan Ivar Botnan ved Forsvarets forskningsinstitutt sa på Senterpartiets beredkapsseminar i går: Verden kan ikke reddes om ikke alle redder verden.

Vi har flere nøkler for å låse opp låste dører foran oss. En av dem er at vi må spre kunnskap og bygge kompetanse. Innstillingen fra utdannings- og forskningskomiteen bidrar – sammen med gode merknader fra energi- og miljøkomiteen – til dette.

En annen nøkkel er å anerkjenne suksesshistorier som andre land bør kunne kopiere og implementere, som panteordningen og søppelhåndteringen. Vi må legge til grunn at avfall er en ressurs og en innsatsfaktor inn igjen i kretsløpet.

En tredje nøkkel er hvordan industrien har svart med teknologi, robotisering, energieffektivisering og sparing, som gjør bedriftene konkurransedyktige i verdensmarkedet.

En fjerde nøkkel er hvordan miljø og helse skal ligge til grunn for forsvarlig og etisk matproduksjon og energiutvinning på lokale premisser.

Disse tiltakene er flere ansvarlige for, likevel er tiltaksfond et vellykket virkemiddel Senterpartiet vil ha flere av, uten at regjeringen er like offensiv. Lokalt kan vi feire at komiteen har dannet flertall med Senterpartiet for å løfte kommunalt miljøarbeid med incentivordninger for avløp og vannmiljø. Jeg gleder meg til at miljøbevisste og framoverlente kommuner kan ta tak i dette.

Det som mangler, er gjenvinning. Her svarer statsråden meg at det kommer flere forskrifter og avtaler med mål. Men jeg vil jobbe for enda flere initiativ og enda tøffere målsetting. Samtidig mangler det fra Høyres side både forståelse for og tiltak for rovdyrutfordringene – hvordan det bokstavelig talt er å få revet fra hverandre levebrødet man selv har bygd opp. Jeg vil minne om at flere revolusjoner og kriger historisk sett startet med nettopp matmangel. Og når rødlistede arter blir trukket fram, er nettopp nedgangen i beitedyr en av de største utfordringene vi har.

Senterpartiet vil satse på «ureist» mat fra dyktige agronomer og sjømatprodusenter, resirkulerte råvarer og fornybar energi.

Arne Nævra (SV) [13:22:59]: Det er to virkelig store utfordringer man står overfor innenfor det feltet som debatteres her i dag. Klimaendringene er én ting, tapet av arts mangfold er en annen. Begge deler setter politikerne på alvorlig prøve. Hvor modige er vi? Hvem tør å

tenke framover? Hvem kan stå med rak rygg når barne- barnas tribunal settes? At kloden vår har feber, at vi ikke klarer å nå noe 2-gradersmål med de tiltak som er varslet fra landene i Paris, er ganske åpenbart. Vi må rett og slett ta sterkere grep, og det må gjøres nå – ikke utsettes, ikke skyves på.

Det andre, som er like alvorlig, er at halvparten av verdens dyrebestander har forsvunnet siden jeg var 20 år, altså på ca. 40 år. To tredjedeler av bestandene er borte om noen få år. Skal vi skite i det? Det er én eneste art – vi mennesker – som står bak trusselen mot både klimaet og utryddelsen av alle de andre artene. Men det er også én eneste art som kan gjøre noe med det, nemlig vår egen. Vi kan gjøre som verdens største fugl uten flyveevne – man vet hvem jeg tenker på: Da ser vi ikke problemene. Men det skal godt gjøres ikke å se hvordan isen forsvinner rundt Svalbard, og ikke se det økende antallet stormer og de kortere vintrene.

Her hjemme kan en gjøre noe når det gjelder tap av arealer og arter. Vi kan trappe opp – ikke skjære ned på – støtten til arbeidet med truede arter og naturtyper. Vi kan øke bevilgningene til registreringer, altså til økologiske grunnkart. Vi kan trappe opp vernet av gammel-skogen osv. Mest alvorlig for denne sektoren var det nok å overføre ankesaker fra Klima- og miljødepartementet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet, vinkleklippe Fylkesmannens fagavdeling ved å be om færre innsigelser, osv.

Helt på tampen og beslektet med dette vil jeg på det sterkeste fraråde å støtte Senterpartiets forslag om å ta ut ulven i Slettåsflokken, et utrolig instruksjonsforslag, som bryter med internasjonale avtaler, naturmangfoldloven og annet regelverk. Dette er altså i tillegg til de to flokkene som myndighetene har bestemt skal ut. Det er ikke noe spesielt med denne ene flokken, den oppfører seg som ulver skal. Jeg har selv jobbet med denne flokken mange ganger i mitt gamle yrke, og jeg kjenner nok denne arten bedre enn de aller fleste her i salen.

Jeg vil si helt til slutt at antakelig er Norge veldig snart det landet i Europa som har færrest ulver – hvis vi ser bort fra Vatikanstaten.

Terje Aasland (A) [13:26:11]: Hovedspørsmålet vi bør stille oss i denne debatten, er om Norge er i rute til å klare å kutte 40 pst. innen 2030. Svaret er opplagt gjennom det statsbudsjettet som er fremlagt, og det som det nå er enighet om for 2018. Svaret er nei.

Så blir det andre spørsmålet: Kan vi referere det til de fire siste årene? Da er svaret ja, det kan vi. Det er fire tapte klimaår som ligger bak oss. Uavhengig av hvor stolt Høyre og Fremskrittspartiet prøver å framsette og framstille sitt klimaarbeid, er det fire tapte klimaår som er bak oss.

Det er all grunn til å sette spørsmålstejn ved hvilke initiativ regjeringen tok i forrige periode. Jeg husker ikke et eneste klimainitiativ som regjeringen tok på egen hånd. Jeg kan heller ikke huske at regjeringen på noe som helst tidspunkt i løpet av fire år har fått skryt og anerkjennelse for sin klimapolitikk – tvert om. Det har vært ganske vill oppstandelse hver gang regjeringen har gjort noe, og spesielt når de har lagt fram sine statsbudsjetter. Den sterkeste irettesetteren på klimaets vegne av de budsjettene som er lagt fram, har vært Venstre. De har gått rundt i vandrehallen med tårer i øynene, ikke av glede, men av sinne. Det er virkeligheten i utgangspunktet for de fire siste årene.

Så er det sånn at de slutter ikke å overraske med sine uforutsigbarheter når de legger fram statsbudsjettene. Det begynner å bli ganske forutsigbart at det er noe uforutsigbart i det. Det er flere ting i dette statsbudsjettet som er uforutsigbart. En av de tingene en må sette et virkelig stort spørsmålstejn ved, er karbonfangst og -lagring, at de ikke engang der klarer å lage en forutsigbarhet om at dette skal vi gjennomføre. Men det er kanskje ikke så rart, så lenge det er olje- og energiministeren som har ansvaret for dette. Han er kanskje mindre opptatt av klima enn noen andre i regjeringen. Det er det samme for havvind: Hvis en drømmer om at havvind skal bli et satsingsområde i Norge, er det kanskje feil departement som på en måte skal bestemme utviklingen av havvind. Formålet i Olje- og energidepartementet er jo å holde energiprisene forholdsvis lave eller favorisere det som allerede er på markedet. Det er mange spørsmål knyttet til det budsjettet som er lagt fram nå.

En siste kommentar som jeg har lyst til å rette til Venstre, er at Venstre og Arbeiderpartiet egentlig har stått veldig last og brast i et spørsmål knyttet til deponi av farlig avfall. Der har Ola Elvestuen og Venstre vært veldig tydelige på at det er kommunene som bestemmer, det er kommunene som har ansvar for arealet. Han sa det senest i april, da han besøkte Grenland og var veldig tydelig. Han sa klart og tydelig at han og Venstre ikke kan være med på å overstyre lokaldemokratiet. Jeg er veldig enig med Ola Elvestuen, og jeg håper at han også på vei inn i regjeringsforhandlingene og eventuelt inn i regjering vil mene at det er det lokale selvstyret som må rå når det gjelder deponi.

Nils T. Bjørke (Sp) [13:29:30]: Det er mange små og store saker i denne saka. Eg skal ta opp ei lita sak, men som er stor for dei ho gjeld, og stor for naturmangfaldet.

Representanten Saudland meinte det var få konfliktsaker i årets budsjett. Det kan vera viss ein er inne på komitérommet her på huset, men for dei som er ute og driv og slit i Hardanger for å berga villaksen, er det dramatisk nok. Situasjonen i Hardangerfjorden har lenge

vore krevjande. Dei lokale forholda i fjorden gjer at oppdrettsnæringa har gjeve store utfordringar for anadrom laksefisk som villaks og sjøaure. Det er diskusjonar om grunnen til at villaks og sjøaure har hatt så dramatisk utvikling. Det kan vera fleire årsakar, men det som det er einigheit om, er at veksten i oppdrettsnæringa er ein viktig del av utfordringa.

Skal oppdrettsnæringa kunna utvikla seg vidare, må me sikra at villaksen ikkje vert skadelidande. Det ein er einig om i Hardanger, er at det er avgjerande å ta vare på villaksen og sjøauren. Det er mange lokale eldsjeler i Hardanger som har stått på for å berga villaksen og få etablert ein genbank i Hardanger. Dei har hatt utfordringar med å få samla inn nok stamfisk. Diverre sette budsjettet for 2017 i praksis stopp for arbeidet med ein genbank. Det vil vera tragisk for villaksen dersom ein ikkje får fullført innsamlinga. Utfordringa med å finna fisk utan innblanding av oppdrettsfisk gjer at det hastar å få samla inn nok, slik at ein kan sikra ein berekraftig stamme.

Me er nøydde til å få til dette. Utset me det til 2019, kan me risikera at alt arbeidet som er samla inn, går tapt. Eg forventar faktisk at det ikkje er det salen her ynskjer. Det undrar meg at Venstre, med Terje Breivik, som kjenner denne saka godt, og som har jobba og sagt han skal sikra ein genbank i Hardanger, ikkje passar på at dette vert gjort.

Det er òg eit paradoks for meg at det i anna arbeid med vassmiljøtiltak ser ut til å vera viktig å samla arbeidet meir og meir sentralisert. Me må la kommunane ta tak i dette, som veit korleis dei lokale forholda er, og som veit kva som trengst og verkar mest.

Til slutt: Eg ser at ein del parti, bl.a. SV, har vore så opptekne av å verna meir for at me skal klara å ta vare på naturen vår. Eg hadde ynskt dei hadde vore like opptekne av berekraftig bruk, der ein faktisk tek vare på mange fleire artar. Ved å kunna ha ei aktiv beitenæring, ha aktiv bruk, tek ein vare på mange fleire artar enn berre ulven.

Lars Haltbrekken (SV) [13:32:36]: Verdien av olje, kull og gass har falt de siste årene. Norges økonomi vil bli stadig mer sårbar om vi fortsatt skal lene oss så tungt på olje- og gassindustrien.

Som nevnt tidligere i debatten får Stortinget om ikke lang tid spørsmålet om utbyggingen av Johan Castbergfeltet til behandling. De økonomiske virkningene er altfor dårlig utredet. Hva skjer med lønnsomheten i dette feltet i en verden som skal nå sine klimamål og frigjøre seg fra fossil energi?

I dag er det regjeringen som alene behandler alle utbygginger som koster mindre enn 20 mrd. kr. Det er uansvarlig, i alle fall når vi har en olje- og energiminister som har som slagord at nå må vi kjøre på litt i oljepoli-

tikken. Derfor har SV i dag fremmet forslag om å senke grensen, for å sikre at langt flere av olje- og gassprosjektene som foreslås, kommer til behandling i Stortinget. Da kan vi ha en skikkelig debatt om dem i lys av klimatrusselen, og vi kan sikre at de er godt nok utredet før man bestemmer seg for om man skal kjøre på litt eller ikke.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [13:34:35]: Skal vi løse klimautfordringene, som er helt nødvendig for verden at Norge gir sitt bidrag til, må Norge bidra til å utnytte de rike naturressursene vi har i hele landet. Det holder ikke for å løse klimaproblemene at folk sykler til sitt kontor i Oslo, en må sørge for at folk har mulighet til å leve og jobbe i hele landet. Da må en få slutt på den sentraliseringen som den regjeringen som sitter i dag, har lagt opp til skritt for skritt. En må tvert imot sørge for å ha tjenester nær folk, sørge for at folk kan bo og leve gode liv over hele Norge, og styrke næringer som er basert på å forvalte nye fornybare naturressurser.

Vi må sørge for at folk har mulighet til å ha sitt arbeid innenfor landbruk, beitenæring og fiskeri og innenfor forvaltning av energiresurser, for å nevne noe. Vi må ha bedre økonomi i disse næringene, og vi må også sørge for økt verdiskaping knyttet til nye, fornybare løsninger. Da er det bl.a. viktig, som Senterpartiet har foreslått, å få et grønt investeringsselskap, som bringer oss over fra fossile løsninger til fornybare løsninger. Vi må få økt verdiskaping i Norge og grønne verdikjeder. Vi trenger å legge til rette. Det finnes mange gode løsninger i Norge. Det finnes også mange gode forskningsprosjekter, det er mye godt arbeid som blir gjort. Men en av utfordringene er kommersialisering, å få det ut i fullskala. Da vil nettopp et slikt grønt investeringsselskap være et viktig virkemiddel.

Så til CO₂-fond for næringstransport, som Senterpartiet etterlyser framdrift i. Jeg registrerer at komitélederen i en replikkveksling tidligere i dag ikke kunne gi noen status for hvordan det arbeidet ligger an, ett år etter at vedtaket er fattet. Det er ikke tillitvekkende. Her er en nødt til å få fortgang. Da er det å legge midler på bordet fra statens side en viktig del av arbeidet. Senterpartiet foreslår 1 mrd. kr til et CO₂-fond for næringstransport, som nettopp vil bidra til å få inn nye løsninger innenfor tungtransport, få teknologiutvikling og få lade-stasjoner, eksempelvis. Det er sånne praktiske løsninger som er med på å bringe oss framover, i stedet for å tro at verden blir bragt framover med noen øre ekstra på drivstoffprisen. Jeg er også særdeles skuffet over at en ikke har trykk på CO₂-fangst og -lagring. Da Venstre la fram sitt alternative budsjett, var det helt avgjørende å få lagt på bordet 310 mill. kr. Det er Senterpartiet hjertens enig

i. I budsjettavtalen er det dessverre ikke spor av det. Det burde en ha fått gjort noe med.

Freddy André Øvstegård (SV) [13:37:55]: I februar 2016 gikk jeg opp på Engebøfjellet i Naustdal ved Førdefjorden og lenket meg fast i en borerigg. Det gjorde også omkring 100 andre i de ukene. Vi lenket oss fast fordi Nordic Mining har fått tillatelse til å dumpe 250 millioner tonn gruveslam rett i den nasjonale laksefjorden Førdefjorden. Det tilsvarer å dumpe 11 tonn gruveslam i fjorden hvert minutt, 24 timer i døgnet, i 50 år framover. Havforskningsinstituttet var tydelig på at dette vil kunne ødelegge livet i fjorden, Miljødirektoratet det samme, før de ble politisk instruert til å ta andre hensyn, lokalbefolkningen ønsker det ikke, og Storbritannias ledende professor innen marin naturforvaltning oppsummerte det hele i følgende:

«Denne planen er galskap. Det er som å returnere til 1700-tallet.»

Jeg ble båret ned og bøtelagt av politiet, sammen med de andre aktivistene. Men kampen for rene norske fjorder fortsetter, både for Førdefjorden og for Repparfjord i Finnmark, som vil bli neste slag.

Men det politiske spørsmålet vi må stille oss, er: Hvorfor blir denne gammeldagse deponimåten brukt i Norge? Det er bare vi, Tyrkia, Papua Ny-Guinea, Indonesia og Filippinene som praktiserer det. Noe av grunnen er at sjødeponi ofte er den billigste – men også den mest miljøskadelige – deponiformen av de forskjellige måtene å gjøre det på. Men det finnes heldigvis alternativer, som gjenvinning av gruveavfall til bruk i sement eller i takstein eller tilbakeføring av restmassene til gruvene. Men det lønner seg sjelden, sammenlignet med det å dumpe i fjordene.

Det vil SV gjøre noe med. Derfor foreslår vi i vårt alternative statsbudsjett en avgift på å dumpe gruveavfall på 50 kr per tonn. Det vil gjøre det mindre lønnsomt å velge miljøskadelig deponering og mer lønnsomt å velge f.eks. det å gjenvinne gruveavfallet. Det blir en vinnvinn-situasjon for en mer ressursutnyttende næring og for miljøet.

Gruvenæringen kan bli en enda viktigere næring for verdiskaping i Norge framover. Det ønsker SV velkommen. Men vi må sørge for å bygge en næring som lønner seg også for lokalbefolkningen og for miljøet, en næring som ikke bare lønner seg for eierne og sjefene i Nordic Mining på Aker brygge – en langsiktig næring som forvalter naturressursene på en fornuftig måte. Fram til det skjer, står jeg og hundrevis av andre aktivister klare med lenkene for å kjempe for lokalbefolkningen og rene norske fjorder.

Ole André Myhrvold (Sp) [13:40:53]: Jeg vil snakke litt om et område som jeg ikke var så mye inne på i mitt

hovedinnlegg, nemlig vann – vann både som energikilde og som kilde til liv. Vann er en av Norges viktigste naturressurser og er også et viktig levested for mange nøkkelarter. Så mange som 260 vannlevende arter er utrydningstruet i Norge.

Da trenger vi en politikk for bedre å ta vare på og ikke minst restaurere disse områdene. Norge har klare forpliktelser etter felleseuropeiske vannmiljømål, og neste år blir et viktig år, siden de regionale forvaltningsplanene da skal igangsettes og rapporteres til ESA.

Samtidig opplever vi at regjeringen har sendt på høring et forslag der man flytter myndighet fra de lokale og regionale vannmyndighetene til statlig nivå, det til tross for at forskning utført av Norsk institutt for by- og regionforskning viser at vannforvaltningen i Norge er vellykket, med kommunene og fylkeskommunene som sentrale aktører og med plan- og bygningsloven som et sentralt lovverk. En løsrivelse fra plan- og bygningsloven og endring fra regional til statlig styring vil redusere samarbeids- og kunnskapsoverføringen, redusere påvirkningsmulighetene og antagelig være i strid med målet om økt regional styringsevne, som regjeringen ellers prediker om i store ordelag, både i og utenfor denne salen. Riksrevisjonens gjennomgang har også påpekt at kritikkverdige forhold som gjelder vannforvaltningen, ikke ligger hos de lokale og regionale myndighetene, men hos nasjonale myndigheter.

Poenget er at et bedre vannmiljø skapes lokalt, og det er i stor grad lokale avløpsanlegg som må ta en stor del av tiltaksbyrden. Jeg er derfor glad for at et flertall i komiteen ber regjeringen legge fram incentivordninger for avløpsområdet. Vi vet at byer og tettsteder har store utfordringer når det gjelder avløp, og det blir et meget stort løft om hele den utgiftssiden skal veltes over på abonnentene. Så her trenger vi faktisk statlig drahjelp.

Det andre jeg vil si noe om, handler også om vann. Det handler om vannkraft. Det har vært et viktig prinsipp i Norge at verdiene skal fordeles, og at de som har byrdene, også skal beholde en del av disse verdiene. Med forslaget om kapitaliseringsrente går man bort fra den gode tradisjonen. Senterpartiet foreslår derfor å nedjustere kapitaliseringsrenten fra 4,5 pst. til 3 pst. for å gi forutsigbarhet for de kommunene som huser ressursen.

Dessuten har det seg ved en inkurie slik at Senterpartiet ikke har blitt med på merknaden på side 20 i innstillingen, fra Kristelig Folkeparti, SV og Miljøpartiet De Grønne, om et nasjonalt kunnskapssenter i Sogn og Fjordane. Så jeg ber Stortinget om også å merke seg det.

Presidenten: Då har Stortinget merka seg det.

Liv Kari Eskeland (H) [13:44:10]: Medan me andre har arbeidd med budsjett og merknader, har miljøministeren vore på reise til FN's miljøforsamling i Nairobi,

og med heim i kofferten hadde han, på Noregs initiativ, fått ei global målsetjing om å stansa utslepp av plast i verdshava. Det var rundt 100 miljøministrar frå heile verda som deltok på dette møtet.

Kvalen som vart skyld opp på land i Fjell kommune i Hordaland, gav oss ein alvorleg vekkjar. Forsøpling av verdshava er eit av dei raskast aukande miljøproblema som verda står overfor, og ein sterk internasjonal innsats er heilt naudsynt. Plasten som flyt rundt i verdshava, driv opp på strendene våre og smuldrar opp til mikroplast, som ein finn att i levande organismar i havet.

Ei slik målsetjing må vera internasjonal. Me vann ikkje denne kampen aleine. Vedtaket om nullvisjon, som no vart gjort i Nairobi på initiativ frå Noreg, for plast i havet er djervt og er eit gjennombrøt mot marin forsøpling.

Likevel – me har ein jobb å gjera nasjonalt og lokalt for å rydja opp i det som allereie flyt rundt i verdshava, og som når våre strender. Det er difor gjennom forhandlingane i budsjettet sett av heile 65 mill. kr til arbeid med marin forsøpling, og 5 mill. kr av desse skal brukast til Skjærgårdstjenesten, som organiserer eit stort apparat av frivillige enkeltpersonar, lag og organisasjonar for å rydja opp på strendene våre.

Hold Norge Rent og friluftsråda er viktige aktørar i dette arbeidet, for å få organisert heile ressursen av frivillige som ønskjer å bidra. Den etablerte Skjærgårdstjenesten dekkjer kyststrekninga frå svenskegrensa til Hordaland. I budsjettet ligg det òg inne midlar til å etablere tenesta òg nord for Hordaland, og det er fleire prosessar i gang kring dette. Regjeringspartia, saman med Venstre og Kristeleg Folkeparti, ser verdien av å intensivera dette arbeidet inntil me har nådd den overordna målsetjinga om å stansa utslepp av plast i verdshava.

Hege Haukeland Liadal (A) [13:46:36]: Det fineste ordet jeg vet om, er ikke «olja», selv om jeg både er glad i OL og er et utpreget ja-menneske. Det fineste ordet jeg vet om, er «friluftsliv». Det er sammensatt av «fri», «luft» og «liv» – de viktigste indikatorene for å leve et godt liv. Å gå fra hytte til hytte på Hardangervidda er kanskje den beste avkoblingen en kan få. Selv har jeg vokst opp i en bæremeis og ligget i lyngheia og spist meg mett på blåbær. Det håper jeg flere skal få anledning til.

Arbeiderpartiet mener at friluftsliv gir gode opplevelser, økt trivsel, fysisk aktivitet og god folkehelse. Derfor er det viktig at vi slår fast at friluftsområdene tilrettelegges og forvaltes sånn at de gjøres tilgjengelig for alle.

Arbeiderpartiet mener at både leirskoler og Den naturlige skolesekken er viktige tiltak for at barn og unge skal få økt kunnskap om miljø, friluftsliv og bærekraftig utvikling. De frivillige organisasjonene er i så måte en

viktig tilrettelegger for nettopp dette. Derfor blir det underlig når representanten Tina Bru i et tidligere replikkordskifte hevder at nettopp disse organisasjonene ikke har fått kutt i sine bevilgninger. Det har de. De har i forslag til statsbudsjett for 2018 ikke fått kompensert for lønns- og prisjustering. Regjeringen, med Høyre og Fremskrittspartiet i spissen, legger opp til nettopp dette. Det kan ikke kalles noe annet enn kutt. Det hadde vært fint om statsråden kunne redegjort for om organisasjonene skal kutte enten i aktivitet eller i lønnskostnader.

Også i Nordisk ministerråd er man opptatt av frivillige organisasjoner, og da statsministeren vår og de andre statsministrene i Nordisk ministerråd behandlet rapporten «Tillit – det nordiske gullet» i høst, fikk de råd om å støtte opp om de frivillige. Ikke minst ble det sterkt understreket i rapporten at man skulle stille opp økonomisk. Da er det minste Stortinget kan forvente at regjeringen legger opp til en ordinær pris- og lønnsjustering. Det er ikke en økning. Det er ingen satsing. Men det er i det minste å holde det på dagens nivå.

Det sier seg selv at kutt til frivillige organisasjoner som Natur og Ungdom og Naturvernforbundet må tas inn et eller annet sted, og det er de som lider under regjeringens politikk.

Atle Simonsen (FrP) [13:49:50]: Verden skriker etter energi. Det er en enorm kommende vekst i etterspørsel etter energi og elektrisitet på grunn av befolkningsvekst og en svært ønsket økt levestandard i fattige deler av verden. Indias økende elektrisitetsbehov vil være tilsvarende et helt USA. Det internasjonale energibyrådet skriver i en rapport at Norge bør fortsette sin politikk med å utvikle olje- og gassressursene, både fordi olje- og gassektoren betyr mye økonomisk, fordi det produseres med relativt lave utslipp, og fordi den er viktig for Europas forsyningsikkerhet.

Det er etterspørselen som styrer hvor mye energi som blir produsert i verden. Fornybar energi blir billigere og vil ha en stor vekst framover, men selv i 2-gradersscenarioet er det behov for 70 millioner fat olje hver dag, og spørsmålet er om det skal være Norge eller land i Afrika med høyere utslipp som tar del i denne verdiskapingen.

Johan Castberg-utbyggingen vil gi 130 mrd. kr i statskassen, 30 år med produksjon og jobb til 47 000 mennesker. Verdiskapingen i denne næringen er så stor at uansett hvordan man illustrerer det, virker det ufattelig å forstå. Jeg skal nøye meg med å si at alle partier her trenger vår politikk for å ha råd til sin egen.

Johan Sverdrup-feltet blir Norges neste gullgruve. Det kan produsere lønnsomt med en oljepris på under 20 dollar fatet og med kun 5 pst. av utslippene sammenlignet med gjennomsnittet i verden. Da må SV svare for

hvorfor de ønsker å si nei til denne utbyggingen, selv om utslippene ville gått opp.

Fremskrittspartiet ønsker også at Norge skal bidra til at verdens klimagassutslipp går ned. Men vi er opptatt av resultatene, ikke av symbolsaker og hyggelig statistikk eller av å sikre norske politikere bedre samvittighet ute i verden. Vi vil bidra til at klimagassutslippene går ned, ikke bare flyttes.

Storbritannia er det landet i Europa som har kuttet utslippene mest, fordi de har erstattet forurensende kullkraft med norsk gass. I fjor ble halvparten av kullkraftproduksjonen i Storbritannia erstattet med gasskraft. Resultatet var at CO₂-utslippene fra kraftproduksjonen ble redusert med 25 millioner tonn CO₂, om lag halvparten av det totale CO₂-utslipp i hele Norge. Samtidig diskuterer vi faktisk om det er personbiler i Norge og måten folk kommer seg til jobb på, som er problemet og det avgjørende for om kloden overlever eller ikke. Og fremdeles ønsker mange at klimapolitikken først og fremst skal handle om å plage folk og gi dem dårlig samvittighet for å dra på ferie eller på jobb eller å kjøpe seg en bil de har hatt lyst på lenge.

Det er partier og representanter i denne salen som ønsker at oljenæringen skal være ferdig så snart som mulig – ikke av økonomiske grunner, men av politiske. Ja, selvsagt skal vi satse på andre næringer og støtte opp om alle som vil starte nye arbeidsplasser. Jeg skal også innrømme at hvis vi får en billigere og bedre energiform, skal jeg også juble for det. Men det har vi ikke i dag.

Av hensyn til klimaet er det av alle partier i denne sal Miljøpartiet De Grønne som burde kjempe hardest for at mest mulig av verdens olje og gass hadde et Nytt Norge-stempel på seg.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Lars Haltbrekken (SV) [13:53:05]: Jeg skjønner at det har vært vanskelig å få støtte for at man skal ha en skikkelig klimarisikovurdering av Johan Castberg-feltet. Representanten Tina Bru sa tidligere i dag at Miljødirektoratet ikke hadde kompetanse til å vurdere de videre samfunnsmessige sidene av Johan Castberg-feltet. Vel, da regner jeg med at Høyre og regjeringen også ser bort fra Miljødirektoratets bredere samfunnsmessige vurdering av sjødeponiet i Førdefjorden og i Repparfjorden.

Tina Bru (H) [13:53:52]: Det har som ventet kommet mye gjenkjennelig kritikk av regjeringen og samarbeidspartiernes budsjett fra opposisjonen her i dag, og til og med representanten Aasland har engasjert seg i debatten. Kanskje han savner tiden i energi- og miljø-

komiteen? Vi setter i så fall pris på det – det får opp temperaturen.

Men jeg har tenkt mye på kritikken fra særlig Arbeiderpartiet. Det høres ut som om vi ikke gjør noen ting, at de har kjempestore planer, og at hvis de hadde kunnet føre sin klimapolitikk, ville alt ha vært så meget bedre. Jeg gikk inn og leste i Arbeiderpartiets alternative budsjett for å se hva det er de trekker frem som skal være den store forskjellen på om man satser i klimapolitikken, eller ikke. Det de trekker frem, er at man skal bygge lade-stasjoner over hele landet, man skal satse på bærekraftig biodrivstoff, bygge elektriske ferjer, legge til rette for landstrøm i havner, styrke satsingen på jernbane, innføre karbonbudsjettering, satse på CCS, styrke havvindsatsingen, styrke Enova, etablere CO₂-fond og få en bedre miljøteknologiordning.

Dette er nesten som å lese vårt eget budsjettforslag. Alle disse tiltakene er ting som vi enten er i gang med, eller har startet opp for lenge siden og begynner å komme i mål med. Jeg vil minne om at det er den borgerlige klimapolitikken som har ført til at vi har overoppylt klimaforlikets ambisjoner om finansiering av Enova med nesten 18 mrd. kr. Det er det som gjør at det f.eks. blir satset på og bygget ladestasjoner rundt om i landet. Det betyr at det har vært en stor satsing på landstrøm – siden 2016 er det tildelt over 340 mill. kr for å bygge ut landstrøm, for å nevne noe helt konkret.

Det kunne vært gøy å gå inn i mange av disse tingene, men også satsingen på CCS er noe vi alle er enige om. Så sa representanten Else-May Botten tidligere i dag at hun tenkte på hvordan julefeiringen i 2030 kom til å bli. Jeg håper at de ikke kommer til å sitte der og diskutere CCS-satsingen til denne regjeringen i den julemiddagen, og jeg tror nok at hun skal slippe å gjøre det, når vi kommer dit.

Arbeiderpartiet øker skattene og avgiftene med 8 mrd. kr i sitt alternativ. Likevel: Det Arbeiderpartiet evner å prioritere innen klima og miljø som skal være den store, avgjørende forskjellen på oss og dem, er noen hundre millioner kroner ekstra til miljøteknologiordningen, Enova, CCS og bl.a. elferjer. Det er vel og bra, men at det skal være forskjellen på en totalt innholdsløs klimapolitikk og det perfekte, er litt vanskelig å ta på alvor.

Så må jeg bare helt til slutt referere til en rettelse i innstillingen til vedtak her i dag. Det gjelder kapittel 2490. Der skal det altså stå «6 Reguleringsfond», ikke «5 Reguleringsfond». Bevilgningen er for øvrig riktig.

Presidenten: Då er det registrert.

Ola Elvestuen (V) [13:56:47]: Det var bl.a. representanten Aasland som gjorde at jeg tok ordet igjen. Han snakket om tapte år den siste stortingsperioden. Fra

Venstres side i hvert fall har den siste stortingsperioden først og fremst vært fire år med gjennomslag, særlig innenfor klimaområdet, enten det er det store gjennomslaget i Nasjonal transportplan, med den kollektiv- og jernbanesatsingen som er der, energimeldingen, der vi fikk satt mål om at bare nullutslippskjøretøy skal selges fra 2025, eller det er ytterligere målsettinger på klimasiden, både i Nasjonal transportplan og i klimamel-dingen. Vi har fått på plass en klimalov som regulerer arbeidet mellom storting og regjering i framtiden med en helt annen systematikk. Er det noe vi har hatt behov for i klimaarbeidet i Norge, er det mer systematikk i den jobben vi skal gjøre framover. Og det er enighet om at vi skal ha tiltakene og reduksjonene sammen med EU. I tillegg er det budsjettenighetene, som jo hvert år har lagt til nye tiltak – å opprettholde nullutslippssatsing, ha innfasing av biodrivstoff, ha 30 pst. vekting innenfor offentlige innkjøp. På område etter område kommer det nye vedtak.

Den posisjonen Norge har innenfor CCS-satsingen, må drives videre. Den neste store diskusjonen i Stortinget blir når dette kommer til Stortinget i løpet av året. Jeg er trygg på at satsingen videreføres fram til da. Det er der beslutningen må tas om hva som er de neste stegene.

Havvind må også konkretiseres framover, enten det er med demonstrasjonsanlegg – som vi nå vil ha en beslutning om, som gjør at vi kommer videre – eller det er mulighetene inn mot olje- og gassektoren.

Jeg vil også si noe om de andre sidene i klima- og miljøbudsjettet. Én ting er marin forsøpling, det nevnte vi. Der må vi komme videre. Dette må konkretiseres mye mer, mer enn bare at det er opprydding langsmed stredene. Her må det jobbes bakover og systematisk i årene framover.

Så har jeg lyst til å nevne klassisk naturvern. Det var vel representanten Aukrust som presenterte kutt i budsjettene fra regjeringens side. Sannheten er at det er femte året på rad at et budsjett som vedtas i Stortinget, er en styrking av det klassiske naturvernet. Og da er det på alle områdene, enten det er vann, skogsatsing, vern av skog, truede arter eller de andre områdene innenfor dette feltet.

Helt til slutt vil jeg legge vekt på at mye av klimaarbeidet er internasjonalt og nasjonalt, men det er også å motivere lokalt. Å opprettholde støtten til kommunene på 150 mill. kr er viktig og må ses i sammenheng med alle tiltakene som er delegert i løpet av de siste fire årene for å gi større handlingsrom lokalt.

Else-May Botten (A) [14:00:08]: Representanten Hal-leland fra Fremskrittspartiet var opptatt av skipsfart, og det er jeg veldig glad for. Han sa at det var bred interesse for dette i Stortinget. Det er riktig, men hva er interes-

sen? Er den fra hele verdikjeden? Er den fra sjømann til reder? Og har den med klimagassutslipp å gjøre?

Fremskrittspartiets politikk er interessant å se på i den sammenhengen. Finansministeren, som kommer fra Fremskrittspartiet, fjernet fritaket for CO₂-avgiften, som bidrar til at flere kjører på LNG. Det er en viktig start for et bedre klima, og det er viktig at vi har et næringsliv som kan bygge opp et hjemmemarked for så å kunne lykkes internasjonalt på det området.

Samferdselsministeren, fra Fremskrittspartiet, har klimamål i sin NTP-satsing, der man skal ha 50 pst. reduksjon av klimagassutslippene innen 2030. Men når han har muligheten til å gjøre noe, er han for slapp. Når det gjelder kystruteanbudet, er det kun satt klimamål om at det ikke skal gå på tungolje og diesel, at det skal være 25 pst. utslippskutt, og at det skal brukes landstrøm der det er mulig. Det er slike ting man kan få gjort når anbudet starter, og som man burde hatt mye større ambisjoner om fram til 2030. Samme statsråd har sagt at vi må fornye nærskipsflåten og komme med incentiver for en vrakpantordning. Dessverre har ikke denne truffet næringen – det har ikke gitt noe resultat, og det er få søkere til den.

Det samme gjelder næringsministeren, fra Høyre, som fører en politikk der man ønsker – og legger opp til – å flagge ut norske sjøfolk, bl.a. fra Color Line, og utfordrer et system, noe jeg synes man burde holde seg for god til.

Når det gjelder oljeprisfallet, som gjorde det vanskelig for olje- og energiarbeidsfolkene våre, var det vanskelig å få regjeringen til å sette inn tiltak og ta grep. Det gikk lang tid. LO og NHO omtrent tvang regjeringen til å gjøre endringer i permitteringsregelverket, og så skulle man komme med en tiltakspakke for Sør- og Vestlandet. Det tok lang tid. Det kom en pakke på 6 mrd. kr, men 3 mrd. kr var det eneste som kom fram til Sør- og Vestlandet. Hvor de andre 3 mrd. kr ble av, er ikke godt å si.

Når det gjelder landstrømsatsing, har vi utfordret samferdselsministeren på hva som er planen der. Han viser til at det er Enova som har det ansvaret. Det er veldig lite politiske føringer og vanskelig å finne ut hva slags framdriftsplan man har for det.

Når det gjelder å bygge elektriske ferjer, har fylkeskommunene vært mye mer offensive når det gjelder utslipp, enn statsråden når han har muligheter til å gjøre noe.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:03:27]: Gjentatte ganger fra denne talerstolen har vi hørt om grønn vekst, og hver gang hoppet jeg lite grann, for jeg er fagansvarlig for Grønn vekst på BI og har forsket i mange år på hva begrepet betyr. Så jeg takker for utfordringen fra Fremskrittspartiet om å si at Miljøpartiet De Grønne er for

energiutvikling, for det er vi jo. Vi er for en rask oppbygging av de energiformene som samtidig gir mye bedre ressursutnyttelse.

Det er to hovedformer for vekst. Den ene er grå, og der er det ikke noen reell, rask frakobling av utslippene, så når veksten går opp, går også utslippene opp.

Ved en reell grønn vekst begynner utslippene å gå ned mens verdiskapingen går opp. Det kalles en absolutt eller tilstrekkelig frakobling av forholdet mellom verdiskaping og utslipp.

Hva med Norge? Jeg har studert OECDs grønne vekstindikatorer, og de er veldig tydelige på at Finland, Sverige og Danmark ligger langt over OECD-gjennomsnittet for å forbedre verdiskapingen samtidig som de tar ned utslippene. Det har de gjort på en lang rekke måter. De har forbedret industrien sin med energieffektivitet – vindkraft i Danmark, fjernvarme, biokraft og biovarme i Sverige. På mange måter har de hatt en grønn vekststrategi som har blitt implementert. I Norge ligger vi langt under OECD-gjennomsnittet for grønn vekst, og det er to hovedårsaker til det. Det ene er at energieffektiviteten i olje- og offshoresektoren har vært for dårlig – man øker ikke verdiskapingen raskt nok og utslippene går ikke tilstrekkelig ned. Derfor er forholdet mellom de to fortsatt grått. Det andre har vært i bilsektoren.

Veldig mange forskere internasjonalt har sett på hvor rask denne frakoblingen må være for at veksten skal være reelt grønn. Her er utfordringen til alle som sitter i denne salen: Norge kan ta del i en grønn vekst, og ikke bare prate om grønn vekst, hvis vi sørger for at vi får en 5 pst. eller mer – helst 6–7 pst. – forbedring av forholdet mellom verdiskaping og utslipp per år. Det er det som er beregnet som et nødvendig minstetall av folk som Nicholas Stern, med New Climate Economy Report, Jeffrey Sachs, med Deep Decarbonization Pathways Project, og PriceWaterHouseCoopers.

Hvis Norge ønsker å levere på alt grønnpratet når det gjelder grønn vekst, kan vi enkelt sjekke om vi gjør det. Vi kan sette måltall og følge dem opp. Vi må ha minst 5 pst. forbedring på nasjonalt nivå. Det har vi ikke lyktes med så langt. Så til mine kjære kollegaer – dersom man vil være i tråd med den internasjonale forskningen på dette, håper jeg at både partiene og regjeringen vil forplikte seg til at Norge skal ha en reell grønn vekst hvert år fram mot 2050. Da kan vi levere både på klima og på velferd for den norske befolkningen og opprettholde arbeidsplasser.

Stefan Heggelund (H) [14:06:49]: Det nærmer seg slutten – så hva kan vi dra ut av denne debatten? Det er for det første at vi har et klimaskeptisk parti på Stortinget. Det heter Senterpartiet, og der mener alle – unge som gamle, kvinner som menn – at det absolutt aller

viktigste vi kan diskutere i budsjettdebatten om energi og miljø, er ulv – ikke klima, bare ulv, ulv, ulv. Det er det eneste. Det minner meg om valgkampen til Miljøpartiet De Grønne, for Miljøpartiet De Grønne hadde et løfte i valgkampen: De skulle ikke ha noe regjerings-samarbeid med Fremskrittspartiet. Nei vel – men Fremskrittspartiet er altså, sammen med resten av det borgerlige flertallet, med på å føre en offensiv klimapolitikk som har gjort at utslippene i Norge er på vei ned. Dem vil ikke Miljøpartiet De Grønne samarbeide med, men de vil gjerne samarbeide med Senterpartiets klimaskeptikere, som i denne debatten står på talerstolen og harselerer over viktige klimatiltak i dette landets storbyer. Det ønsker de. Kanskje Miljøpartiet De Grønne burde gå i seg selv.

SVs petroleumsretorikk har falt helt igjennom. Etter en høst hvor representantene Haltbrekken og Kaski har prøvd å løfte en debatt om Goliat, kom det i dag helt klart fram at de egentlig bare angriper seg selv. På direkte spørsmål om hva de kunne gjort annerledes, hvordan de ville håndtert oppfølgingen av sitt eget forslag, sine egne merknader og sitt eget vedtak – hvordan de ville fulgt opp det annerledes – var det ikke noe svar, bare luft og bortforklaringer – ingenting. Det er falt helt igjennom.

Og så er det Arbeiderpartiet, som har kommet med gjentatte vennskapsreplikker i budsjettdebatten i dag til partiene de så gjerne vil ha et godt forhold til nå som de ikke lenger kan påberope seg å være Norges største parti, og som i hele høst har vinglet i viktige spørsmål på miljø- og energifeltet, bl.a. når det gjelder petroleum – den ene dagen petroleumsnæringens beste venn, den andre dagen slutt på tidligkontrakter i PUD-ene. Det kan vi ikke ha noe av lenger.

Vi har nå et borgerlig flertall som forsterker klimapolitikken, med en nasjonal transportplan som prioriterer klima, og et partssamarbeid om hvordan jordbruket kan bli en større del av klimapolitikken – prøv å få til det med Senterpartiet i regjering – som styrker Enova, løfter det grønne skiftet i næringslivet og satser tungt på skogvern og naturmangfold. Jeg tror vi skal holde oss med dette flertallet.

Siv Henriette Jacobsen (A) [14:09:59]: Forskere er bekymret etter at det er funnet plast i fire av fem blåskjell langs Norskekysten. Blant de verste fylkene var Østfold. Nesten daglig får vi nyheter om nye problemer med plast som invaderer og fyller havrommet på stadig nye måter og før eller senere ender opp i maten vi spiser – og i oss. Vi har også fått vite at vannet i springen til 100 000 nordmenn kan være forurenset av små plastbiter. Jeg håper det er flere enn forskerne som er bekymret over disse nyhetene, og at vi alle kan gjøre noe mer

enn å være bekymret. Som landets øverste myndighet på dette området, påhviler det miljøministeren og regjeringen det største ansvaret for å ta initiativ og sette i gang konkrete tiltak mot marin forøpling. Det som har kommet til nå, har vært for spedit, for smalt og for lite konkret, spesielt når det gjelder å forhindre plast fra å komme ut i naturen, for det må være det aller viktigste.

Nå gjenstår det å se hva som blir resultatet av Stortingets behandling av meldingen som ligger til behandling, men meldingen i seg selv legger ikke opp til så mange nye virkemidler. Det gjenstår også å se om statsråden er villig til å følge opp Stortingets vedtak, eller om han velger å skyve EU foran seg, slik han har gjort når det gjelder Stortingets enstemmige vedtak om å be om et forbud mot mikroplast i kosmetikk.

Selv om marin forøpling og mikroplast er et internasjonalt problem, er det viktig å innføre nasjonale forbud og nasjonale vedtak. Dette setter en standard som andre kan følge. Det bidrar også til å redusere mengden plast i havet, og det må jo være målet.

Statsråd Terje Søviknes [14:12:20]: Vi nærmer oss slutten av debatten, og la meg takke for en god debatt – om enn ganske forutsigbar. Det var et innlegg fra representanten Hege Haukeland Liadal som krever en liten oppfølging.

Det kunne høres ut av representantens innlegg som om det nå var stort behov for å fokusere på andre næringer knyttet til at vi har hatt tre vanskelige år i olje- og gassindustrien. Vi er helt enige om at vi skal satse på flere næringer, ikke minst innenfor området vi har sterke naturressurser å ivareta, havnæringene. Men det er ingen grunn til av den grunn å bygge ned olje- og gassindustrien. Vi må ikke komme i en situasjon der vi bygger ned uten å ta hensyn til disse verdiene og de ansatte som jobber i den sektoren.

La meg bruke en liten vri på et gammelt ordtak: Vi må ikke kaste ut olje- og gassnæringen med badevannet i vår iver etter å skape nye arbeidsplasser i andre næringer. Det vi trenger, er stabile rammevilkår, nye leteareal og fortsatt satsing på forskning og teknologiutvikling – også i olje- og gassbransjen.

Representanten Haukeland Liadal var inne på Stat-oils høstkonferanse, og at hun der hadde hørt to innlegg, et fra meg og et fra Fatih Birol, direktøren i IEA, Det internasjonale energibyrådet, og at hun opplevde at det var stor forskjell på de to innleggene. Det er jeg ikke enig i. Vi var godt samstemte i budskapet og ser det samme internasjonale bildet når det gjelder energibehovet som er der ute, og den utviklingen vi vil ha både på fornybarområdet og innen olje og gass.

Det Fatih Birol understreket, var at verden trenger all den gass Norge kan produsere og hver dråpe vi kan ta

opp av olje, fordi vi har lave CO₂-utslipp fra vår produksjon, fordi verden trenger mer energi og fordi det har betydning for energisikkerheten til Europa. Fatih Birol, Det internasjonale energibyrådet, presenterte i sin World Energy Outlook to scenarier. Hovedscenariet viser at vi vil ha en vekst i oljeetterspørsel, relativt lav riktignok, fram mot 2040, en utflating i bruken av kull fram mot 2040 og en betydelig vekst i etterspørselen etter gass.

I Sustainable Development Scenarios, som peker på et scenario der man når 2-gradersmålet, er det en liten nedgang i behovet for olje etter 2020, 30 millioner fat per dag i reduksjon fram til 2040, men fortsatt behov for 70 millioner fat, som Norge kan være med på å produsere. I det 2-gradersscenarioet er også gassetterspørselen sterkt stigende, mens etterspørselen etter kull går dramatisk ned. Det internasjonale bildet må vi ha med oss når vi diskuterer norsk energipolitikk, og vi må ha et korrekt faktagrunnlag. Det håper jeg også at den tidligere ørnen blant norske partier, Arbeiderpartiet, er innstilt på å ha i fortsettelsen.

Åsmund Aukrust (A) [14:15:38]: I et tidligere innlegg hørte vi Stefan Heggelund snakke om at det var på tide med et løft for det klassiske naturvernet. Jeg er helt enig. Problemet er at regjeringen er uenig. Naturen trues ikke av et enkelt tiltak – det er summen av alle små tiltak naturen trues av. Der ser vi konsekvent at naturen taper mot andre formål.

Det startet allerede første dag da denne regjeringen tiltrådte og klima- og miljøministeren mistet sitt viktigste verktøy for å gjøre noe for å ta vare på naturen, nemlig planavdelingen, som ble flyttet ut av departementet. Siden har vi sett at miljøet konsekvent taper i alle saker. Det er sant som bl.a. WWF og Sabima sa i valgkampen, vi har en regjering som aktivt bygger ned norsk natur.

Vi hører at man skryter av at man satses på skogvern. Da kan vi minne om at det ble foreslått kutt i dette statsbudsjettet på 50 mill. kr til skogvern. Det har vært foreslått kutt til skogvernet i hvert eneste budsjettår som denne regjeringen har sittet. På tross av at Stortinget har vedtatt at vi skal ha en målsetting om å verne 10 pst. av skogen, legger regjeringen fram politikk og budsjett for det motsatte.

Jeg vil takke Tina Bru for opprømsingen av Arbeiderpartiets klimapolitikk. Hun viste nettopp at Arbeiderpartiet har en vilje til å satse. Så sa hun at om CCS er vi enige. Nei, vi er ikke det. På høringen var det ingen saker der det var et mer entydig svar, fra industrimiljøer, fra fagbevegelsen, fra miljøbevegelsen, som sa det samme: Det regjeringen gjør, er å svekke satsingen vår på CCS.

Vi hører ikke om nye prosjekter, ingen nye initiativ fra denne regjeringen. Det de skryter av, er ofte politikk som er blitt tvunget på dem mot deres egen vilje. Olje-

fondet ut av kullselskaper, nevnes som et eksempel. Vel, der måtte regjeringen hales og dras i, og det kom et år senere enn det opposisjonen ønsket seg. Klimalov hører vi de refererer til. Vel, vi må huske at Fremskrittspartiet stemte mot at vi skulle ha en klimalov. Lavutslippssoner, som kan gjøre at byene våre kan ha tiltak mot dårlig luftkvalitet, har regjeringen strittet imot. Det gikk så langt at Arbeiderpartiet måtte komme med en egen lovtekst her i Stortinget.

Nå skal det forhandles om en ny regjeringsplattform. Vi hører ikke om nye initiativ fra denne regjeringen.

Når Stefan Heggelund snakker om klimafornektelse, skal vi lytte godt, for hvis det er noe han har god kunnskap om, er det nettopp det. Norge er et av få land i verden som har klimafornektelse i regjering. Og da behøver vi ikke sitte og klø oss i hodet og lure på hvorfor vi ikke får til handling – det er fordi vi har folk rundt Kongens bord som mener at dette ikke er et problem i det hele tatt.

Det er sant som Trine Skei Grande sa i valgkampen for fire år siden: I klimapolitikken er ikke Fremskrittspartiet bare på en annen planet, de er i et annet univers. Det er det universet Venstre nå er på full fart inn i.

Til slutt vil jeg komme med en stemmeforklaring: Forslag nr. 17, fra Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne, om genbank i Hardanger kommer Arbeiderpartiet også til å stemme for.

Presidenten: Då er det registrert.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:19:05]: Først til representanten Heggelund, som går på talerstolen her og harselerer over at Senterpartiet har et engasjement for den hverdagen som folk opplever innenfor ulvesonen, med nærgående ulv, med ulv som skaper utrygghet i deres hverdag. Jeg regner med at folk også utenfor denne salen merker seg det som blir sagt av representanter fra Høyre, som tydeligvis fullstendig er blitt overtatt av en ulvelobby. Etter at Gunnar Gundersen forsvant fra denne salen, er det tydeligvis ingen representanter igjen i Høyre som er villig til å stå opp for den hverdagen og den bekymringen som folk i de områdene der ulven er høyt representert, føler på kroppen hver eneste dag.

Representanten Heggelund sier også at det er det eneste spørsmålet som Senterpartiet har løftet i denne debatten. Nei, det er det på ingen måte. Senterpartiet har hatt mange innlegg om konkrete tiltak som regjeringen ikke følger tilstrekkelig opp, knyttet til klimautfordringene. Vi er opptatt av bl.a. å få et grønt investeringsselskap, sånn at en skal få fortgang i fornybare, nye løsninger. Vi etterlyser hva som skjer knyttet til et CO₂-fond for tungtransporten, som flertallet i denne salen har vedtatt, men som det ikke er noen nevneverdig framgang for, og der det trengs mer penger på bordet for

å få gjennomslag for konkrete tiltak. Og vi etterlyser hva som skjer med karbonfangst og -lagring, når en får så store og omfattende kutt, som har blitt møtt med kraftig kritikk både fra industri, fra miljøorganisasjoner, fra fagbevegelse – fra en bred front.

Jeg må si til representanten Elvestuen, som går på talerstolen her og sier at det ikke er noe problem knyttet til karbonfangst og -lagring, at dette skal de komme tilbake til: Det er utrolig hvor kort tid det har gått siden Elvestuen den 5. november i år sa følgende til VG:

«Budsjettforslaget har skapt enorm usikkerhet i industrien, og også internasjonalt, for at Norge ikke lenger vil ha lederrollen i karbonfangst og lagring.»

Han sa videre at for å gjenopprette denne tilliten må det penges til. Så kommer det en budsjettavtale. Hva ligger der? Det ligger ikke én krone ekstra til karbonfangst og -lagring.

I helgen bestemte Venstre seg for å gå i regjeringsforhandlinger med Høyre og Fremskrittspartiet. På mandag kunne en ha dannet flertall for å stoppe fangetransport til Nederland. En la fram forslag om det på morgenen. På ettermiddagen var det forslaget forduftet. I dag kunne en ha dannet flertall for mer penger til karbonfangst og -lagring, men det er tydeligvis viktigere å stå på god fot med de nye partnerne, Høyre og Fremskrittspartiet.

Runar Sjøstad (A) [14:22:12]: Vi snakker om grønt skifte, grønn vekst og økt produksjon av grønn energi. Skal vi bevare det fortrinnet norsk industri har, må vi ha en omstilling. Skal vi få til omstillingen, må vi også ha tilgang på denne typen energi. Vi praterte mye om havvind, om å utvikle ny teknologi, ta nye områder i bruk, ta gammel teknologi i bruk på nye måter – kjempeviktig. Samtidig er det én ting vi er gode på, hvor vi har ferdigutviklet teknologi, og det er grønn kraftproduksjon på land – vindmøller.

Skal vi få det til, må vi ta hele landet i bruk. Vi vet at ca. 80 pst. av det uutnyttede vindkraftpotensialet er i Finnmark, men der mangler vi nødvendig infrastruktur. Vi er nødt til å ha kraftoverføringslinjer med god nok kapasitet, vi er nødt til å ha 420 kV-linje. Det er ikke nok å videreføre den fra Balsfjord i Troms til Skaidi/Hammerfest i Vest-Finnmark, vi er nødt til å videreføre den til Nesseby kommune, Varangerbotn i Øst-Finnmark. Det er for å ha nødvendig forsyningsikkerhet, det er for å utvikle eksisterende næringer, og det er også for å utvikle nye næringer. Vi vet at olje- og gassnæringen, som har vært debattert i dag, er på vei inn i Barentshavet. Skal den næringen også kunne snu seg, bli mer miljøvennlig, må man ha tilgang på miljøvennlig kraft.

Når man ser på svaret som ministeren ga på spørsmål fra Jonas Gahr Støre, synes jeg det var defensivt. Man vis-

te til at dette var problematisk fordi man per i dag ikke har behov for den store kapasitetsøkningen, man viste til hensyn til reindriften, hensyn til natur, til øvrige rettighetshavere og brukere. Det er vi også opptatt av, men vi vet at skal man nettopp kunne ivareta de interessene og de interessentene, de næringene, er det langvarige, inkluderende prosesser. Da burde man kanskje vurdere å være litt mer offensiv, se på konsesjonssøknadene nå, kjøre nødvendige prosesser, få ryddet det av veien.

Det er i hvert fall ikke holdbart, sånn som vi har det i dag, at hele Vest-Finnmark i ekstreme vær-situasjoner blir koblet av kraftnettet. Det er ikke holdbart, sånn som det er i dag, at man løser dagens energibehov i Øst-Finnmark med import av kraft fra Finland og Russland, delvis basert på atomkraft. Vi er på den måten også med på å holde liv i gamle atomreaktorer på Kolahalvøya, som Det internasjonale atomenergibyrået for mange år siden har bedt om at må stenges. Så en litt mer offensiv holdning skulle jeg ha ønsket meg.

Presidenten: Representanten Ole André Myhrvold har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ole André Myhrvold (Sp) [14:25:12]: Representanten Stefan Heggelund gjorde seg svært høy og mørk på talerstolen og snakket mest om de andre partiene framfor å snakke om egen politikk.

Meg bekjent finnes det ingen klimafornektene i Senterpartiets stortingsgruppe. Det gjør det i representanten Heggelunds regjering så vidt jeg vet, og det var kanskje det man burde fokusert på. Hvis representanten Heggelund hadde hørt etter, hadde han også hørt i mitt hovedinnlegg at Senterpartiet støtter målsettingen om 40 pst. reduksjon, tilbake til 1989-nivå. Vi er teknologi-optimister, men vi legger også en føre-var-holdning til grunn og ønsker kraftfulle virkemidler i klimapolitikken. Så retorikken her er malplassert.

Så ble det snakket om naturvern. Når det gjelder Trillemarka, som Høyre har vært med på å verne, stiller ikke Høyre seg bak merknaden om å opprette et nasjonalt senter for barskogvern.

Statsråd Vidar Helgesen 14:26:30]: Det er blitt sagt av bl.a. representanten Åsmund Aukrust at det ikke er kommet noen klimainitiativer fra denne regjeringen. Representanten Terje Aasland snakket om fire tapte år i foregående periode. Jeg kan forstå det, sett fra Arbeiderpartiets perspektiv. Hvis man ser på valgresultatet, og hvis man ser på målingen over utviklingen i partienes troverdighet i miljøspørsmål, kan jeg forstå at Arbeiderpartiet ser det som fire tapte år. Men det var for Arbeiderpartiet og ikke for Norge.

Det var denne regjeringen som foreslo, og fikk gjennomslag for, at vi skal ha ambisiøse 2030-mål i et samarbeid med EU. Samarbeidet med EU har tidligere vært en tanke – denne regjeringen har drevet det igjennom, mer forpliktende, systematisk rammeverk for norsk klimapolitikk, som får stor betydning. Det var denne regjeringen som etablerte Klimarisikoutvalget. Det er grunnleggende, for det vil skaffe oss et redskap for å vri offentlige og private investeringer i en grønnere retning i årene som kommer. Det var denne regjeringen som innførte en ny miljøbestemmelse i lov om offentlige anskaffelser og gjeninnførte den klageretten som den rød-grønne regjeringen fjernet.

Denne regjeringen bestemte seg for å videreføre el-bilfordelene. De rød-grønne måltallene ville ha gjort at ordningen ble avskaffet i 2015. Vi har innført nye forsknings- og innovasjonsinitiativer som nå gir konkrete, spennende og nye prosjekter for å redusere utslippene fra tungtransport, og det er ikke rent få miljøministre som har sagt at de skal forby oljefyring. Jeg har gjort det.

Det er i tillegg sånn at vi samarbeider helt utmerket med Venstre og Kristelig Folkeparti i Stortinget. Det er et firepartisamarbeid vi har hatt disse fire årene, og det har gitt Venstre og Kristelig Folkeparti betydelig gjennomslag. Jeg har sagt fra denne talerstolen før at Venstre har hatt større gjennomslag i klimapolitikken med denne regjeringen enn SV hadde i den forrige regjeringen.

Vi er samarbeidsorienterte, og det gir resultater. Fra 2015 til 2016 gikk utslippene ned med 1 pst. Det har ikke vært lavere utslipp i ikke-kvotepliktig sektor siden vi begynte å måle i 1993, og gapet til 2020-målene er altså redusert fra åtte millioner tonn da vi overtok, til to millioner tonn nå. Det viser at aktiv politikk og aktiv samarbeidspolitikk, der vi også har romslighet nok til å gi gjennomslag til samarbeidspartnerne, gir resultater.

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:29:16]: Dette innlegget er dedikert representanten Heggelund, representanten Bru og statsråd Vidar Helgesen. Helt siden starten av debatten i dag, helt siden det tredje innlegget i denne salen, der Senterpartiet hadde to replikker om ulv, har vi fått kjeft for å ta opp saken om ulv i denne debatten, en sak som er så viktig for så mange, og som virkelig trenger de talspersonene saken har, for det er åpenbart ikke mye støtte å hente i Høyre. Jeg synes det er skremmende hvilke signaler Høyre sender når de opptrer på denne måten, når de rett og slett overkjører folk, når de ikke tar folk på alvor og latterliggjør at vi tar opp denne saken i Stortinget. Ulveforvaltningen er en sak som ligger til Stortinget og regjeringen, og de som lever med ulven tett på seg, er helt prisgitt vedtakene vi gjør her i

Stortinget. Er det noe sted vi må kunne ta opp saken, er det vel her.

Jeg merker meg at Høyre ikke er særlig villig til å kommentere ulvepolitikken. De har ikke svart på alle spørsmålene vi har stilt. De har ikke svart på om de vil ta ut Slettås-flokken. Jeg lurer på om Høyre mener at folk i ulvesonen og folk i Trysil bør være fornøyd med situasjonen sånn som den er. Tidligere lurte jeg på om Høyre mente at saken ikke var viktig nok til å bli tatt opp i denne debatten, men det har jo Høyre svart greit på selv i løpet av debatten. Det er åpenbart en sak de ikke synes er viktig nok.

Vi snakker altså her om ulv som er nærgående, som skaper utrygghet i lokalsamfunn, som har ført til at utmarksnæringene nesten ikke har grunnlag i ulveberørte områder, som har ført til at det knapt er en sau igjen i ulvesonen, fordi det ikke går an å ha sau når ulven tar sauen hele tiden, som har ført til at folk må slutte med jakt fordi det ikke er noe å jakte på i skogen, for ulven tar mye vilt også. Det går ut over folks rettigheter, og det går ut over folks hverdag. Det burde Høyre ta på alvor og ha respekt for.

Hvem er egentlig fornektene her? Det blir hele tiden referert til ulven som den norske ulven, som den skandinaviske ulven, som biologisk mangfold, som genetisk verdifull ulv. Men vi snakker her om at ulven var utryddet på den skandinaviske halvøya på 1960-tallet. Den ulven vi snakker om, kom til Norge og reetablerte seg etter år 2000. Vi snakker om en stamme som kommer fra finsk-russisk ulv, som ikke er genetisk unik for Norge. Det er det ingen i Miljøpartiet De Grønne eller i Høyre som vil anerkjenne ordentlig her på Stortinget, men det er viktig å ha med seg i debatten.

Espen Barth Eide (A) [14:32:27]: Debatten går mot slutten, og det har i all hovedsak vært en god debatt om viktige spørsmål. Som seg hør og bør, har vi understreket ting vi er enige om, og det er jo heldigvis sånn i dette landet at vi er enige om mange viktige ting. Vi bruker ikke hele dagen på å snakke om enigheten, men det er greit å konstatere det.

Så er det noen skillelinjer. Jeg er opptatt av å understreke at jeg blir litt overrasket spesielt når representanten Heggelund gjør så mye ut av å harselere med de partiene som tillater seg å si at verden kommer til å endre seg i årene som kommer. Vi i mitt parti står bunnsolid fast på at den politikken vi fører og har ført når det gjelder oljeutvinning, gassutvinning og langsiktige, klare og forutsigbare rammevilkår, har vært bra, er bra og kommer til å forbli bra. Men vi sier samtidig at når alle andre forstår – investorer verden rundt, oljeselskapene selv – at vi ikke kommer til å drive med dette i all evighet, må det være lov å begynne å stille spørsmål om også Norge

skal forholde seg til en virkelighet som forhåpentligvis kommer til å bli mindre olje- og gassavhengig enn den har vært de siste 30–50 årene, rett og slett fordi sånn må det være. Jeg vil anbefale at også Høyre og Fremskrittspartiet tar inn over seg at svaret på det ikke alltid kan være at vi garanterer ingen endringer i de rammevilkårene vi nå har.

Men når Arbeiderpartiet sier det, er det ikke fordi vi har en plan om å endre dem nå. Derfor har jeg lyst til igjen å anerkjenne statsråd Helgesens gode svar i replikkordskiftet, at når vi har et klimarisikoutvalg og har en slik diskusjon, så vil det kunne komme endringer framover, og dem får vi ta når de kommer.

Jeg må si igjen at vi diskuterer et budsjett hvor opposisjonen ønsker å øke satsingen på karbonfangst og -lagring, mens regjeringen har kuttet kraftig. Opposisjonen ønsker å øke satsingen på naturvern der det har vært kraftige kutt, og vi ønsker å øke satsingen på forebygging av flom og skred. Det er altså klare skillelinjer i denne diskusjonen. Det at vi er enige om noen store mål, må ikke legge lokk på at det faktisk er noen skikkelige skillelinjer også.

Det viktigste spørsmålet for meg når vi går ut av denne debatten, er at vi som lever akkurat nå, har et ansvar større enn noen gang har hatt for å begynne å tenke på hvordan vi skal forholde oss til noen spørsmål som er så store at hvis vi ikke tenker på dem, blir det umulig å ha debatter om noen spørsmål om en del år.

Terje Halleland (FrP) [14:35:27]: Jeg ønsker kun å ta opp litt av innlegget til Else-May Botten, som gikk på å stille spørsmål om Fremskrittspartiets forhold til skipsfarten. Det skal ikke være noen tvil om hva slags forhold Fremskrittspartiet har til sin støtte til skipsfarten, og det gjennom hele verdikjeden. Men det er nå engang sånn at skal en ha sjøfolk, er en nødt til å ha båter, og den maritime strategien er et veldig godt utgangspunkt for vår satsing. Nå ser vi at dette har fungert, og rederiene flagger båtene hjem igjen til Norge. Vi har forsterket nettolønnsordningen, vi har lovfestet den, vi har prioritert maritim utdanning, og vi har stilt krav til lærlinger, så det er en rekke tiltak Fremskrittspartiet og regjeringen har vært med på for å støtte opp under den maritime næringen.

Så deler jeg Bottens oppfatning når det gjelder bekymringen over bortfall av fritak for CO₂-avgift. Jeg tok også opp i mitt innlegg at det bekymrer meg. Det er en situasjon og en utvikling som vi må følge opp. Vi må forsikre oss om at en ikke havner i en situasjon der det beste blir det godes fiende og vi ser at vi taper det forspranget som vi har rundt LNG-satsingen.

Presidenten: Representanten Else-May Botten har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Else-May Botten (A) [14:37:19]: Tina Bru er så opphengt i Arbeiderpartiets politikk at hun kan den på rams. Det synes jeg er festlig, og det er også veldig bra at representanten er opptatt av miljøteknologiordningen som ble innført da vi satt i regjering – de åtte fine årene. Vi har mer å by på fra de åtte årene som er viktig å ta med seg inn i framtida.

Så over til Halleland, som var opptatt av skipsfarten: Jeg tror vi er enige på mange områder, men poenget er at da må jo også statsrådene, regjeringen, føre en politikk som faktisk fokuserer på klimaet og på å redusere utslippene.

Til slutt har jeg bare lyst til å si at Heggelund i sin oppsummering i stad virket som en kommentator som kom inn fra sidelinja og skulle forklare hva alle de andre har sagt i debatten, mens han selv egentlig framsto mer som en skygge av seg selv da han begynte å snakke om at klimautslippene har gått så mye ned med denne regjeringen. Det er faktisk feil. De gikk mye mer ned i de åtte rødgrønne årene.

Marit Arnstad (Sp) [14:38:43]: Jeg var bare nødt til å ta ordet, for representanten Heggelund svingte seg til de store høyder. Det var nesten litt «orwellsk» nytale over det Heggelund sa i dag – det å prøve å lage noen merkelapper og så fylle dem med et helt annet innhold enn det som faktisk er. For det er ikke slik at noen er klimaskeptikere fordi de ikke er enig i det representanten Stefan Heggelund mener. Det var nesten det det virket som da Heggelund sto på talerstolen her, at hvis en ikke nedlot seg i debatten til faktisk å snakke om akkurat det Høyre syntes var viktig, eller det regjeringen syntes var viktig, skulle en bli påsatt en merkelapp om å være klimaskeptiker.

Sjòlsagt skal en bruke muligheten i debatten om Miljøverndepartementets budsjett til også å snakke om en annen viktig del av Miljøverndepartementets portefølje, nemlig rovviltpolitikken. Jeg er sikker på at det er mange av Heggelunds partikolleger, bl.a. representanten Rodum Agdestein og representanten Tønning Riise, som er glade for at Senterpartiet tok opp dette i dag, for de er som kjent ganske enige med oss når det gjelder en del av de sidene.

Så bruker representanten Heggelund også sin taletid til å raljere over opposisjonen i stedet for å snakke om egen politikk. Det skjønner jeg godt, for det var opposisjonen som i forrige periode drev klimapolitikken framover. I hele forrige periode vegret regjeringen seg for å legge fram noen klimapolitiske saker overhodet. Resultatet ble en rekke Dokument 8-forslag fra ulike opposi-

sjonspartier, som også etter hvert fikk flertall. Det var bra. Det drev klimapolitikken framover i forrige periode. Det er nokså betegnende når statsråden står her på talerstolen og må gå tilbake til oljefyring og forbudet mot det, som var noe som lå i regjeringserklæringen for fire år siden – og også må gå tilbake til klimaavtalen med EU – for å finne saker som regjeringen og Høyre var opp-tatt av når det gjaldt klimapolitikken. Faktum er at klimagassutslippene ble redusert med 1,6 millioner tonn under den rød-grønne regjeringen og har blitt redusert med 0,1 millioner tonn under denne regjeringen. Uviljen som denne regjeringen har mot gode forslag, særlig når det gjelder karbonfangst og -lagring, og ikke minst når det gjelder en veldig lavhengende frukt fra mitt område, nemlig elektrifisering av Trønderbanen, er betegnende for motviljen mot faktisk å sette inn gode, effektive klimatiltak som får CO₂-utslippene ned. I stedet velger en å holde panegyriske innlegg fra talerstolen. De overbeviser ingen.

Presidenten: Representanten Tina Bru har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Tina Bru (H) [14:41:31]: Det er ganske enkelt å ramse opp politikk når det egentlig er vår egen, så det var ikke så komplisert å nevne alle de tiltakene fra Arbeiderpartiet. Nettopp det er kritikken min, for den kritikken som kom mot regjeringens politikk, kunne vel så godt ha handlet om Arbeiderpartiets egen politikk. Representanten Aukrust etterlyser nye tiltak, men hvor er de nye tiltakene i deres budsjett? Det er ingen nye tiltak, bare mer penger.

I mitt første innlegg i salen i dag trakk jeg frem at det tross alt er bra at det er rimelig bred enighet om de lange linjene i klima- og miljøpolitikken. Det er veldig fint at representanten Barth Eide også påpeker det nå i sitt siste innlegg, og litt rart at ikke hele fraksjonen til Arbeiderpartiet mener det samme.

Til slutt kort om CCS: Det er ingen uenighet om at dette er viktig. Debatten har handlet om hvorvidt man bør ha en runde i Stortinget før man går til beslutning om forprosjektering. Jeg synes det er ganske utrolig at Arbeiderpartiet og Senterpartiet, som satt i regjeringen som hadde ansvaret for Mongstad, ikke ser verdien i det. Det ligger penger til å føre prosjektene frem til en beslutning også i overføringene fra mindreforbruk i fjor.

Lene Westgaard-Halle (H) [14:42:50]: Dette er en debatt om statsbudsjettet. Representanten Enger Mehl har så langt brukt all sin taletid – sammen med de fleste andre fra Senterpartiet, for så vidt – på å snakke om alt annet enn statsbudsjettet. De snakker ikke om klima, ikke om miljø, ikke om olje og gass, men om ulv. De

snakker ikke om de 42 ulvene som skal skytes denne vinteren, og ikke om at regjeringen har lyttet til Stortinget. Videre lager Senterpartiet et stort poeng av at vi andre ikke diskuterer ulike deler av ulvepolitikken. Det kan kanskje være fordi saken vi andre diskuterer, er statsbudsjettet.

Så kastes det ut påstander om at vi skjuler at norsk ulv har finsk-russiske aner. Jeg foreslår at representanten faktisk setter seg inn i det regjeringspartiene har vært tydelige på, nemlig at vi trenger flere slike gener, flere finsk-russiske ulver, for ulvebestandens overlevelse. Men jeg regner med at det kanskje ikke er noe Senterpartiet ønsker. Ingen tviler på Senterpartiets engasjement i saken, men når man blir så sveiseblind at man hisser seg opp over at andre ikke snakker om ulv i absolutt alle debatter, da bør man kanskje puste litt med magen før man fortsetter å rope ulv, ulv.

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:44:28]: I arbeidet for omstilling til et grønt, fornybart og bærekraftig samfunn spiller skogen en nøkkelrolle. Økt bruk og bedre ressursutnyttelse av våre skogressurser er helt avgjørende i klimapolitikken. For å få størst mulig klimagevinst fra skogen, samtidig som vi stimulerer norsk næringsliv og innovasjon, må skogpolitikken legge til rette for aktiv og bærekraftig bruk av våre ressurser. Skogen samler CO₂, og produkter av tre binder karbon.

I den femte rapporten fra FNs klimapanel forutsettes det at bruken av moderne bioenergi minst må femdobles for å nå 2-gradersmålet. Derfor må vi øke avvirkingen av skog betydelig og plante mer enn vi gjør i dag. Ifølge NIBIO er det bærekraftig grunnlag for å øke avvirkingen i norske skoger med minst 5 millioner kubikk i året. Videre er det et stort potensial for økt utnyttelse av grot, som utgjør omtrent 20–30 pst. av biomassen i norske skoger.

Skognæringen trenger forutsigbarhet og gode rammevilkår. Senterpartiet vil fortsette med utbygging og forbedring av infrastruktur for tømmertransport. Det omfatter både store samferdselsprosjekter på vei og jernbane og fortsatt innsats for å fjerne flaskehals på skogsbilveier. I sitt alternative statsbudsjett vil Senterpartiet opprette et statlig grønt investeringselskap med en startkapital på 10 mrd. kr for å sikre investeringer i selskaper som tar en ledende rolle i utvikling av ny teknologi og nye løsninger basert på grønt karbon.

Tømmer er et produkt med fantastiske egenskaper. Omtrent alt vi produserer av olje og plast i dag, kan erstattes av tømmer. Derfor er ikke skogen viktig bare for å redde klimaet, men også i kampen mot forsøpling av natur og hav og i kampen mot avfall som ikke er nedbrytbart.

Skogen må prioriteres på flere måter. Staten og det offentlige må bruke tre i egne bygg og konstruksjoner, f.eks. i store samferdselsprosjekter og offentlige bygg, i tillegg til å stimulere det private til økt bruk av tre. Det må stimuleres til å bruke biomasse som en erstatning for fossile produkter, og ikke minst må det skje en langsiktig og forutsigbar satsing på biodrivstoff for å stimulere til investeringer og sikre overgangen til en fornybar transportsektor.

Skogen skal ikke bare redde klimaet. Skogen er også næringspolitikk. Økt bruk av skog og trevirke er avgjørende for å bygge opp en sterk fastlandsindustri og sikre norsk økonomi framover. Det er også en stor grunn til at det blir viktig å sikre en helhetlig verdikjede i Norge og at verdiskapingen skjer og blir i Norge – helt fra plante til ferdig foredlet produkt.

Per Espen Stoknes (MDG) [14:47:41]: Statsråd Helgesen refererte nettopp til at regjeringen mener at 1 pst. kutt det siste året er store, gjeve greier. Det er i et av verdens rikeste land og i en periode med lav oljeaktivitet. Jeg kjenner ikke detaljene i det regnestykket og hvordan han får det til å lyde som at vi skal få redusert gapet i klimaforliket fra 8 til 2 millioner tonn. Men selv om vi aksepterer premissene for regnestykket og tar Helgesen på ordet, ser vi at statsråd Helgesen sammen med statsråd Søviknes styrer landet rett mot et solid brudd med klimaforliket, i 2020. Med Miljøpartiet De Grønnes statsbudsjett ville vi ha nådd det målet med glans. Det er forskjellen på grønt vås og reell grønn vekst.

Sandra Borch (Sp) [14:48:43]: Senterpartiet satser på klima, og vi satser på klimatiltak som gir effekt. Jeg vet ikke hvor Høyre-representantene har vært i denne debatten, men det har vært mange gode innlegg fra Senterpartiet som har omhandlet klima – og ja, også rovdyr, for det er faktisk en del av dette budsjettet.

Senterpartiet satser på CO₂-fond. Vi satser på CO₂-fangst og -lagring og etablering av et grønt investerings-selskap. Vi legger altså, i motsetning til regjeringen og støttepartiene, inn friske midler i større miljøtiltak som gir effekt, i stedet for å øke avgifter som ikke gir klimaeffekt, og som rammer dem som bor i distriktene.

Så til representantene Heggelund og Westgaard-Halle, som poengterte at både de unge og de gamle i Senterpartiet er opptatt av rovviltforvaltningen. Ja, og bra er det. Det er bra å ha et parti som følger opp rovviltforvaltningen i dette stortinget, for det er faktisk en del av oppgavene våre. Jeg skulle ønske Høyre også ble litt mer opptatt av den problemstillingen, for det handler om å prioritere beitedyr i et område som er under kraftig press, et område hvor lokalbefolkningen hver dag lever i frykt for den nærgående Slettås-ulven. Det er det nå på tide å ta på alvor. Jeg har også merket meg at flere Høyre-

politikere, også på Stortinget, er helt enige med Senterpartiet i denne saken.

Så over til naturvern: Det klassiske naturvernet har fra regjeringens side vært å verne Trillemarka. Men de følger det ikke opp. Høyre og Fremskrittspartiet lovte i valgkampen at man skulle støtte et naturinformasjons-senter knyttet til Trillemarka. Senterpartiet har fremmet forslag om dette, men det er noe Høyre og Fremskrittspartiet ikke kunne være med på. Kan vi forvente at Høyre og Fremskrittspartiet står for valgkampløftene i revidert nasjonalbudsjett? Det gjelder Trillemarka, og det gjelder ikke minst store klimaprosjekter, slik CCS-prosjektet er.

Presidenten: Representanten Espen Barth Eide har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Espen Barth Eide (A) [14:51:03]: Dette er en kommentar til representanten Brus siste innlegg, og det blir vel forhåpentligvis også dagens siste innlegg om CCS. Det er ingen uenighet om at vi neste år skal ha en veldig viktig og stor debatt her i Stortinget, initiert av regjeringen, om de virkelig store valgene. Den kritikken en samlet opposisjon og – i hvert fall inntil nylig – mange av dem som nå tenker på å gå inn i regjeringen, framførte, er at disse tre prosjektene, altså Norcem, Yara og Kle-metsrud, hadde en verdi på to plan: for det første fordi de bisto oss i å klargjøre hva som er det mest realistiske fullskalaanlegget, for det andre fordi de drev en teknologiutvikling som er viktig i seg selv. Derfor mener vi at det var helt feil tidspunkt å gjøre et radikalt brudd i bevilgningene til disse på – før vi har den store diskusjonen. Der er det en uenighet. Da synes jeg ikke vi skal late som om vi alle sammen er enige. Vi mener at dette fortsatt krever mer penger, og så får vi se hvor stor den enigheten blir, når vi kommer til debatten. Jeg oppfattet ikke at statsministeren var veldig entusiastisk, men det gjenstår å se.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [14:52:27]: Jeg merker at dette må være et ganske godt budsjett, for det som har blitt mest diskutert i denne salen, og som også flere har poengtert, er bl.a. kritikk når det gjelder ulv, om den norske ulven er en innvandrer eller ikke, og hvilke FrP-ere som før i tiden ikke trodde på menneskeskapte klimaendringer.

Det som jeg synes er enda mer interessant, er de forskjellene som har kommet fram i debatten. Vi har f.eks. Miljøpartiet De Grønne, som har lyst til å strupe norsk olje- og gassnæring og norsk velferd, samtidig som vi har et miljøparti i Tyskland som sier det motsatte, og som skriker etter norsk gass. Vi har et SV som kritiserer regjeringen for ikke å gjøre nok for fornybar energi, samtidig

som de vil verne flest mulige områder for utbygging av fornybar energi.

Jeg skal ikke dra dette så mye lenger, men jeg ser at det har vært en debatt hvor vi har fått fram en del forskjeller.

Jeg er sikker på at vi kommer til å få et godt budsjett til neste år også, selv om noen roper ulv, ulv i denne salen.

Presidenten: Representanten Ola Elvestuen har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Ola Elvestuen (V) [14:54:01]: Jeg skal være rask.

Først et par kommentarer. Venstres standpunkt til CCS er trukket fram. Da vi la fram vårt alternativ, la vi stor vekt på CCS-satsingen og har også gjort det i forhandlingene. Det som er forskjellen, er saken vi også behandler nå, om endringer i statsbudsjettet for 2017, hvor det ligger et mindreforbruk på 110–170 mill. kr. Med det verbalvedtaket vi har i budsjettet, mener vi det er tilstrekkelig til å holde i gang disse til vi får en sak til Stortinget.

Til villaks og villaks i Hardanger: Jeg vil minne om at i inneværende år, med budsjettforliket fra i fjor, har vi ivaretatt det genmaterialet som er innsamlet i Hardanger, og vi stiller oss også bak at dette må opprettholdes og holdes ved like nå i år. Man må så ha en diskusjon om hvordan dette skal gjøres, helt til slutt.

Presidenten: Representanten Stefan Heggelund har hatt ordet to ganger tidlegare og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Stefan Heggelund (H) [14:55:28]: Jeg har ikke tenkt å si unnskyld til Senterpartiet for at jeg i denne energi- og miljødebatten prioriterer den største utfordringen denne verden står overfor, nemlig klimautfordringene. Jeg har ikke tenkt å unnskyld meg for det. Og når Senterpartiet skal gå opp og svare på det – hva snakker de om da? Ulv! De fortsetter bare med det, og så kommer de med noen populistiske analyser om at ulvelobbyen har tatt over i Høyre. Nei, vi skal skyte 42 ulv.

Marit Arnstad går opp på talerstolen og sier at jeg ikke snakker om regjeringens politikk. Det er feil. Man må svare på det som blir sagt i et innlegg, hvis man skal replisere på et innlegg.

Når det gjelder Arbeiderpartiet, var det rett og slett bare nøkterne observasjoner, vennsksreplikker til partier man vil samarbeide med, og deres totalt urealistiske framstilling av egen politikk, kontra den politikken som blir ført av regjeringen nå, hvor klimautslippene faktisk har gått ned, både i kvotepliktig og i ikke-kvotepliktig sektor.

Marit Arnstad (Sp) [14:56:44]: Jeg kan forsikre representanten Heggelund om at Senterpartiet ikke forventer noen unnskyldning fra ham. Det har vi aldri forventet.

Det vi påpekte, var at det var noe «orwellsk» over det han sa. Altså: Det han i realiteten sier, er at hvis en er så frekk at en kan mene noe annet enn det Høyre mener er bra, da skal en bli kalt klimaskeptiker eller bli påsatt andre merkelapper. Det var det jeg påpekte, og som jeg syntes var uriktig – og også unødvendig – å ta opp fra Stortingets talerstol.

Senterpartiet har tatt opp klima i en rekke innlegg her i dag. Vi har påpekt at vi synes klimasatsingen til regjeringen er for dårlig. Vi har påpekt at vi synes at CCS-satsingen burde ha vært finansiert på en annen måte i høst og kommet i gang. Dette er gode prosjekter, som har betydning.

Vi har også tatt opp rovvilt. Det er også en del av Miljøverndepartementets budsjett, sjøl om representanten Heggelund og representanten Westgaard-Halle kanskje ikke har fått det med seg. Det er faktisk det, og det fortjener også å bli tatt opp. Og jeg er sikker på at det er mange i Fremskrittspartiet og Høyre som er glade for at Senterpartiet tar opp den problemstillingen, særlig når de hører sine egne partiers representanter her i dag.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sakene nr. 5–7.

Votering

Etter at det var ringt til votering, sa

presidenten: Den innkalla vararepresentanten for Oppland fylke, Ingjerd Thon *Hagaseth*, tek no sete.

Då er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

Til medlemmer og varamedlemmer av Ombudsmannsnemnda for Forsvaret velges for tidsrommet 1. januar 2018–31. desember 2021:

Medlemmer:

1. Roald Linaker, ombudsmann, Bardu
2. Signe Øye, Hobøl
3. Øyvind Halleraker, nestleder, Bømlo
4. Kari Lise Holmberg, Skien
5. Jan Arild Ellingsen, Saltdal
6. Janne Sjelmo Nordås, Hattfjelldal
7. Cecilie Gjennestad, Porsanger

Varamedlemmer:

1. Kåre Simensen, Alta
2. Irene Johansen, Moss
3. Sylvi Graham, Oppegård
4. Ole-Henrik Hjartøy, Bodø
5. Lene Langemyr, Grimstad
6. Mikal Kvamsdal, Oslo
7. Ingelin Noresjø, Fauske

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :**I**

Som medlemmer til Norges Banks representantskap velges for tidsrommet 1. januar 2018–31. desember 2021:

Leder	kr 62 400 pr. år
Nestleder	kr 41 600 pr. år
Medlemmer	kr 31 200 pr. år
Varamedlemmer	kr 31 200 pr. år

Den faste komité:

Leder	kr 93 500 pr. år
Nestleder	kr 62 400 pr. år
Medlemmer	kr 62 400 pr. år
Varamedlemmer	kr 3 600 pr. møte

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :**I**

Som medlemmer og varamedlemmer av Kringkastingsrådet med funksjonstid 1. januar 2018–31. desember 2021 velges:

Medlemmer:

1. Sigvald Oppebøen Hansen, Nissedal
2. Tove Karoline Knutsen, Tromsø

Medlemmer:

1. Reidar Sandal, Flora
2. Julie Brodtkorb, Oslo
3. Paul Birger Torgnes, Brønnøy
4. Gjermund Hagesæter, Bergen
5. Åse Michaelsen, Mandal
6. Morten Søberg, Oslo
7. Iselin Nybø, Stavanger

II

Som leder og nestleder til Norges Banks representantskap velges for tidsrommet 1. januar 2018–31. desember 2019:

Julie Brodtkorb, leder
Reidar Sandal, nestleder

III

Godtgjørelse for Norges Banks representantskap og Den faste komité gjeldende fra 1. januar 2018 fastsettes til:

Representantskapet:

3. Marvin Wiseth, Trondheim
4. Trude Drevland, Bergen
5. Ove Vanebo, Oslo
6. Kathrine Kleveland, Holmestrand
7. Akhtar Chaudhry, Oslo

Varamedlemmer:

For Oppebøen Hansen: Espen Granberg Johnsen, Lillehammer
For Knutsen: Inger Løite, Gjerstad
For Wiseth: Jens Johan Hjorth, Tromsø
For Drevland: Gunn Cecilie Ringdal, Lier
For Vanebo: Ib Thomsen, Nittedal
For Kleveland: Joakim Karlsen, Halden
For Chaudhry: Anders Tyvand, Tønsberg

II

I tillegg til medlemmene og varamedlemmene under I velges som medlem den som til enhver tid er leder for Samisk programråd med nestlederen i Samisk programråd som personlig varamedlem.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

Rammeområde 14

(Konstitusjonelle institusjoner)

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
43		Stortingets ombudsmann for forvaltningen		
	1	Driftsutgifter	83 500 000	
44		Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste		
	1	Driftsutgifter	18 800 000	
51		Riksrevisjonen		
	1	Driftsutgifter	526 600 000	
	75	Internasjonale organisasjoner og nettverk	25 800 000	
		Totale utgifter		654 700 000
Inntekter				
3051		Riksrevisjonen		
	1	Refusjon innland	2 200 000	
	2	Refusjon utland	300 000	
		Totale inntekter		2 500 000

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det sett fram i alt 29 forslag. Det er

- forslag nr. 1, frå Ola Elvestuen på vegner av Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti
- forslaga nr. 2 og nr. 14–16, frå Espen Barth Eide på vegner av Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 3, frå Espen Barth Eide på vegner av Arbeidarpartiet
- forslaga nr. 4, 5 og 17, frå Ole André Myhrvold på vegner av Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 6, frå Ole André Myhrvold på vegner av Senterpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslaga nr. 18 og 19, frå Lars Haltbrekken på vegner av Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti og Miljøpartiet Dei Grøne

- forslaga nr. 7, 20 og 29, frå Ole André Myhrvold på vegner av Senterpartiet
- forslaga nr. 8–12 og nr. 21–25, frå Lars Haltbrekken på vegner av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne
- forslaga nr. 13, 26 og 27, frå Per Espen Stoknes på vegner av Miljøpartiet Dei Grøne
- forslag nr. 28, frå Lars Haltbrekken på vegner av Sosialistisk Venstreparti

Under debatten er det opplyst at det er ein feil i innstillinga: Stor bokstav A rammeområde 12, kap. 2490 post 24, underpost 5, skal vera underpost 6.

Det vert først votert over forslag nr. 13, frå Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en nasjonal støtteordning for kjøp av elsykler.»

Votering:

Forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne vart med 101 mot 2 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.18)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 27, frå Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen lage en opptrappingsplan for klima- og skogsatsingen med mål om at ordningen skal kunne forvalte en dobbelt så stor ramme som i dag innen 2021.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne vart med 101 mot 2 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.12.50)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 26, frå Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere en målsetting om å trappe opp antallet utvalgte kulturlandskap til minst 100 innen 2021.»

Sosialistisk Venstreparti og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Miljøpartiet Dei Grøne vart med 93 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.14)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 28, frå Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger: 1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnsmessige sider av betydning. 2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 7 mrd. kroner. 3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.» Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Sosialistisk Venstreparti vart med 93 mot 9 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.13.36)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 8–12 og nr. 21–25, frå Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre en beregning, med en diskonteringsrente på 7 pst. og inkludere opprydningskostnader, for hvilken oljepris som anslås nødvendig for at staten skal sitte igjen med posi-

tiv nåverdi (gå i pluss) ved Goliat-utbyggingen.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i kommende statsbudsjettforslag rapportere på lønnsomhetsutvikling på alle enkeltfelt under utbygging, og dessuten statens utsikter for inntekter fra feltene.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen videreføre Fondet for klima og energi i et frittstående fond med betydelige tilsagnsfullmakter.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at Enova vektlegger behovet for reduksjon i lokal forurensing ved tilde-ling av midler til landstrøm.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at alle kontraktsinngåelser i forbindelse med petroleumsutbygginger som skal behandles i Stortinget, avventer Stortingets behandling før de inngås.»

Forslag nr. 21 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjenoppta verneprosessene for Børgin og Skarnsund med sikte på å sikre områdene vern gjennom marin verneplan.»

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å gi organisasjonen La Humla Suse driftsstøtte over støtteordningen til frivillige organisasjoner og allmennyttige stiftelser.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en større internasjonal undersøkelse av situasjonen for verdens insektbestander, f.eks. i regi av IPBES.»

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram planer for hvordan Norge skal oppnå et representativt vern av 17 pst. av alle naturtyper i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2018.»

Forslag nr. 25 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at sedimentopp-rydning i Hammerfest, Horten og Ålesund har framdrift i tråd med framlagte tidsplaner, slik at opprydning kan starte i 2019.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 92 mot 10 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.11)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 20 og 29, frå Senterpartiet.

Forslag nr. 20 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til

Stortinget med et oppdatert kostnadsoverslag og en plan for hvordan prosjektet med å bygge opp genbank for villaks i Hardangerfjorden kan tas opp igjen.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å gi fellingstillatelse for Slettås-flokken i tråd med den lokale rovvilt-nemndas ønske.»

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet vart med 91 mot 11 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.34)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 7, frå Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere ulike modeller for utjevning av nettleie mellom ulike landsdeler og fremme forslag til eventuelle lov- og bevilgningsendringer i forbindelse med statsbudsjettet for 2019.»

Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.14.59)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 6, frå Senterpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innarbeide i Enovas mandat at de skal bidra til å finansiere minst 1 000 nye hurtigladere pr. år frem til 2021.»

Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 89 mot 13 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.25)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 18 og 19, frå Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stoppe vidare boring på Vikingbanken fram til ny forvaltningsplan er lagt fram.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å gi tillatelse til ny letevirkosomhet i særlig verdifulle og sårbare områder inntil nye forvaltningsplaner er på plass.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Sosialistisk Venstreparti, Kristeleg Folkeparti og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 88 mot 14 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.15.50)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 4 og 5, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innarbeide i Enovas mandat et mål om fullelektrifisering av dagens fiskemerder innen 2023.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på nytt legge fram en konkret plan med forslag til nye/forsterkede virkemidler for å redusere total energibruk i byggsektoren med 10 TWh innen 2030 sammenlignet med dagens nivå. Planen skal inneholde en konkret nedtrapingsplan i bygg og en virkemiddelpakke med eksisterende og nye virkemidler for å realisere målet.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 82 mot 20 røyster ikkje vedtekne.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.16)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 17, frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre vidare innsamling av genmateriale for laksefisk i Hardangerfjorden, og at dette blir tatt vare på for å sikre det genetiske mangfoldet av lakse- og ørretbestander.»

Arbeidarpartiet og Raudt har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 52 mot 50 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.16.41)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 3, frå Arbeidarpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et program for lavutslippsteknologi i olje- og gasssektoren i samarbeid med næringen.»

Miljøpartiet Dei Grøne har varsla støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Arbeidarpartiet vart med 71 mot 31 røyster ikkje vedteke.
(Voteringsutskrift kl. 15.17.08)

Presidenten: Det vert votert over forslaga nr. 2 og nr. 14–16, frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at det kan etableres et europeisk sentrallager for CO₂-lager i Nordsjøen.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etter modell av Oslo kommune å legge fram årlige sektorvise klimabudsjetter for utslippskutt, slik at man sikrer tilstrekkelig framdrift i arbeidet med å kutte klimagassutslipp.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til oppstart av et forskningsprogram for overvåking av insekter i Norge.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram planer for hvordan Norge skal restaurere 15 pst. av ødelagte økosystemer, slik at vi kan nå det fastsatte målet innen 2025.»

Raudt har varsla støtte til forslaga.

V o t e r i n g :

Forslaga frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet Dei Grøne vart med 63 mot 39 røyster ikkje vedteke.

(Voteringsutskrift kl. 15.17.36)

Presidenten: Det vert votert over forslag nr. 1, frå Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for å åpne ett til to områder for fornybar energiproduksjon til havs, og legge til rette for søknader om demonstrasjonsprosjekter for flytende vindkraft.»

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget frå Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti vart samrøystes vedteke.

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

v e d t a k :

A.

Rammeområde 12

(Olje og energi)

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
Utgifter				
1800		Olje- og energidepartementet		
	1	Driftsutgifter	189 113 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 72</i>	25 946 000	
	50	Overføring til andre forvaltningsorganer, <i>kan overføres</i>	499 000	
	70	Tilskudd til internasjonale organisasjoner mv.	12 800 000	
	71	Tilskudd til Norsk Oljemuseum	13 500 000	
	72	Tilskudd til olje- og energiformål, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	5 000 000	
1810		Oljedirektoratet		
	1	Driftsutgifter	297 808 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 927 000	
	23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, <i>kan overføres</i>	116 750 000	
1815		Petoro AS		

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	70	Administrasjon	350 315 000	
	72	Administrasjon, Petoro Iceland AS	1 497 000	
	73	Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel, <i>kan overføres</i>	28 700 000	
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat		
	1	Driftsutgifter	543 329 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	30 439 000	
	22	Flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 45, 60 og 72</i>	261 454 000	
	23	Oppdrags- og samarbeidsvirksomhet, <i>kan overføres</i>	86 820 000	
	26	Driftsutgifter, reguleringsmyndighet for energi	55 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 22</i>	17 000 000	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 72</i>	67 000 000	
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 22 og 60</i>	5 000 000	
	74	Tilskudd til museums- og kulturminnetiltak, <i>kan overføres</i>	14 600 000	
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi		
	50	Overføring til Klima- og energifondet	2 720 000 000	
1830		Forskning og næringsutvikling		
	50	Overføring til Norges forskningsråd	769 913 000	
	70	Tilskudd til Nordisk energiforskning	11 300 000	
	72	Tilskudd til Norwegian Energy Partners	34 000 000	
1840		CO ₂ -håndtering		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 70 og 72</i>	4 491 000	
	50	Forskning, utvikling og demonstrasjon av CO ₂ -håndtering	182 101 000	
	70	Administrasjon, Gassnova SF, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 21 og 72</i>	106 127 000	
	71	Tilskudd til Teknologisenter for CO ₂ -fangst på Mongstad	195 000 000	
	72	Fullskala CO ₂ -håndtering, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 21 og 70</i>	20 000 000	
2440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten		
	30	Investeringer	25 000 000 000	
2490		NVE Anlegg		
	24	Driftsresultat:		
		1 Driftsinntekter		-80 000 000
		2 Driftsutgifter		75 200 000
		3 Avskrivninger		4 600 000

Kap.	Post	Formål		Kroner	Kroner
		4 Renter av statens kapital	200 000		
		5 Reguleringsfond	-5 000 000	-5 000 000	
		Totale utgifter			31 192 429 000
Inntekter					
4800		Olje- og energidepartementet			
	10	Refusjoner		702 000	
	70	Garantiprovisjon, Gassco		1 450 000	
4810		Oljedirektoratet			
	1	Gebyrinntekter		25 627 000	
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter		116 751 000	
4820		Norges vassdrags- og energidirektorat			
	1	Gebyrinntekter		74 354 000	
	2	Oppdrags- og samarbeidsinntekter		86 820 000	
	40	Flom- og skredforebygging		21 000 000	
5440		Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten			
	24	Driftsresultat:			
		1 Driftsinntekter	130 200 000 000		
		2 Driftsutgifter	-26 300 000 000		
		3 Lete- og feltutviklingsutgifter	-1 500 000 000		
		4 Avskrivninger	-22 200 000 000		
		5 Renter av statens kapital	-3 300 000 000	76 900 000 000	
	30	Avskrivninger		22 200 000 000	
	80	Renter av statens kapital		3 300 000 000	
5490		NVE Anlegg			
	1	Salg av utstyr mv.		200 000	
		Totale inntekter			102 726 904 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekter under
kap. 1810 post 23	kap. 4810 post 2
kap. 1820 post 23	kap. 4820 post 2

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan overskride bevilgningen under kap. 1815

IV

Fullmakt til å overskride

Stortinget samtykker i at Kongen i 2018 kan overskride bevilgningen under:

1. kap. 1800 Olje- og energidepartementet, post 21 Spesielle driftsutgifter, til dekning av meglerhonorar og utgifter til faglig bistand ved stat-

Petoro AS, post 73 Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinentalsokkel med inntil 35 mill. kroner til utgifter som påløper i utvinningstillatelser som skal fordeles mellom deltakerne i utvinningstillatelsene etter deltakerandel.

- lig kjøp/salg av aksjeposter, rådgivning samt andre endringer som kan få betydning for eierstrukturen i Statoil ASA.
2. kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten med inntil 5 mrd. kroner ved utøvelse av statens forkjøpsrett ved overdragelser av andeler i utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel.

V

Fullmakt til å utgiftsføre uten bevilgning

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan utgiftsføre uten bevilgning under:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	72	Tilskudd til olje- og energiformål	126 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	60	Tilskudd til flom- og skredforebygging	40 mill. kroner
	72	Tilskudd til flom- og skredforebygging	10 mill. kroner
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	Overføring til Klima- og energifondet	400 mill. kroner

VII

Fullmakt til å pådra staten forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan pådra staten forpliktelser ut over gitte bevilgninger innenfor følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1800		Olje- og energidepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 mill. kroner
1810		Oljedirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
1815		Petoro AS	
	70	Administrasjon	35 mill. kroner
	73	Statlig deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk kontinental-sokkel	100 mill. kroner
1820		Norges vassdrags- og energidirektorat	
	21	Spesielle driftsutgifter	10 mill. kroner
	22	Flom- og skredforebygging	100 mill. kroner
1840		CO ₂ -håndtering	
	70	Administrasjon, Gassnova SF	20 mill. kroner

VIII

Forpliktelser under avsetningsinstruksen og øvrige driftsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan pådra staten forpliktelser ut over bevilgningene under kap. 2440/5440 Statens direkte

1. kap. 1815 Petoro AS, post 79 Erstatninger, erstatning til Norges Bank som omfatter netto rentetap og andre dokumenterte kostnader grunnet avvik i varslet og faktisk innbetaling av valuta fra SDØE til Norges Bank, jf. avtale om overføring og kjøp av valuta fra SDØE til Norges Bank.

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan gi tilsagn ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, knyttet til:

- løpende forretningsvirksomhet i interessentskapene, samt deltakelse i annen virksomhet som har tilknytning til leting og utvinning av petroleum.
- avsetning av statens petroleum etter avsetningsinstruksen gitt Statoil ASA.

IX

Utbyggingsrelaterte forpliktelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan pådra staten forpliktelser ut over bevilningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten, hvor øvre grense for statens forholdsmessige andel for det enkelte prosjekt/fase utgjør inntil 5 mrd. kroner knyttet til deltakelse i:

1. utbyggingsprosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel.
2. utviklingsprosjekter under Gassled eller andre interessentskap.

X

Forpliktelser før plan for utbygging og drift og for anlegg og drift er behandlet

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan pådra staten forpliktelser ut over bevilningene under kap. 2440/5440 Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten knyttet til kontraktmessige forpliktelser i fasen før plan for utbygging og drift er godkjent eller før tillatelse til anlegg og drift er gitt, herunder forpliktelser knyttet til en pre-interessentskapsfase.

XI

Utbyggingsprosjekter på norsk kontinentalsokkel

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan godkjenne prosjekter (planer for utbygging/anlegg og drift) på norsk kontinentalsokkel under følgende forutsetninger:

1. Prosjektet må ikke ha prinsipielle eller samfunnmessige sider av betydning.
2. Øvre grense for de samlede investeringer per prosjekt utgjør 20 mrd. kroner.
3. Hvert enkelt prosjekt må vise akseptabel samfunnsøkonomisk lønnsomhet og være rimelig robust mot endringer i prisutviklingen for olje og naturgass.

XII

Overføring av eiendomsrett mot bruksrett

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan godkjenne overføring av eiendomsrett fra en rettighetshavergruppe hvor Petoro AS som forvalter av SDØE er en av rettighetshaverne, til en annen rettighetshavergruppe. Det forutsettes at Petoro AS som forvalter av SDØE er sikret tilstrekkelig bruksrett. Denne fullmakt vil gjelde for de prosjekter hvor Olje- og energidepartementet har fullmakt til å godkjenne plan for utbygging/anlegg og drift, samt ved mindre endringer for prosjekter hvor plan for utbygging/anlegg og drift alle-

rede er godkjent. Fullmakten gis under forutsetning av at overføring av eiendomsrett ikke har prinsipielle eller samfunnmessige sider av betydning.

XIII

Overdragelse av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan godkjenne overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler for Petoro AS som forvalter av SDØE der det antas at ressursene i utvinningstillatelsen på tidspunkt for overdragelsen er mindre enn 3 mill. Sm³ oljeekvivalenter.

XIV

Overdragelse og samordning av andeler i utvinningstillatelser

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i tråd med forutsetningene i St.prp. nr. 41 (2003–2004) i 2018 kan godkjenne at Petoro AS kan delta i:

1. overdragelse (salg, kjøp eller bytte) av deltakerandeler i interessentskap hvor en rettighetshaver velger å tre ut av interessentskapet, og hvor SDØE berøres av overdragelsen.
2. forenklet samordning av utvinningstillatelser med SDØE-andeler.
3. ny/endret plan for utbygging og drift av forekomster innenfor et samordnet område med SDØE-deltakelse.
4. overdragelse av deltakerandeler for å oppnå fortsatt harmonisering av deltakerandeler i utvinningstillatelser som er samordnet, og hvor SDØE berøres av overdragelsen.

XV

Overdragelse av andeler i rørledninger mv.

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan godkjenne nødvendige transaksjoner for overdragelse av andeler for Petoro AS som forvalter av SDØE for å innlemme rørledninger og transportrelaterte anlegg med SDØE-andel i Gassled eller andre interessentskap. Statens andel i Gassled eller andre interessentskap skal justeres for å gjenspeile innlemmelsen.

XVI

Omgjøring av betingede lån til tilskudd

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet i 2018 kan gi Enova SF fullmakt til å omgjøre betingede lån fra Klima- og energifondet til tilskudd etter forhåndsdefinerte og forutsigbare betingelser.

Presidenten: Det vert votert over A I.

Arbeidarpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen – med den nemnde rettinga – vart vedteken med 52 mot 50 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 15.18.26)

Presidenten: Det vert votert over A III, VII, X og XI. Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 89 mot 9 røyster.
(Voteringsutskrift kl. 15.19.00)

Presidenten: Det vert votert over A II, IV, V, VI, VIII, IX, XII–XVI.

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 95 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.26)

Vidare var tilrådd:

B.

Rammeområde 13

(Miljø)

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
			Utgifter	
1400		Klima- og miljødepartementet		
	1	Driftsutgifter	285 724 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	84 509 000	
	50	Helhetlig profilering, grønne løsninger	10 000 000	
	62	Den naturlige skolesekken	3 409 000	
	70	Frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilgjengelige miljøstiftelser	57 402 000	
	71	Internasjonale organisasjoner	85 133 000	
	74	Tilskudd til AMAP, <i>kan overføres</i>	4 345 000	
	76	Støtte til nasjonale og internasjonale miljøtiltak, <i>kan overføres</i>	115 230 000	
1410		Miljøforskning og miljøovervåking		
	21	Miljøovervåking og miljødata	281 425 000	
	50	Basisbevilgninger til miljøforskningsinstituttene	186 837 000	
	51	Forskningsprogrammer m.m.	275 959 000	
	53	Internasjonalt samarbeid om miljøforskning	6 737 000	
	70	Nasjonale oppgaver ved miljøforskningsinstituttene	54 441 000	
	72	Tilskudd til GenØk – Senter for biosikkerhet	5 000 000	
1411		Artsdatabanken		
	1	Driftsutgifter	31 670 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan nyttes under postene 50 og 70</i>	6 275 000	
	50	Arter og naturtyper, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 21 og 70</i>	16 861 000	
	70	Tilskudd til arter og naturtyper, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 21 og 50</i>	11 441 000	
1412		Meteorologiformål		
	50	Meteorologisk institutt	302 389 000	
	70	Internasjonale samarbeidsprosjekt	166 297 000	
1420		Miljødirektoratet		
	1	Driftsutgifter	667 928 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	257 570 000	
	22	Statlige vannmiljøtiltak	279 369 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, <i>kan overføres</i>	136 864 000	
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder, <i>kan overføres</i>	32 460 000	
	31	Tiltak i verneområder, <i>kan overføres</i>	74 419 000	
	32	Statlige erverv, fylkesvise verneplaner, <i>kan overføres</i>	3 006 000	
	33	Statlige erverv, nytt vern, <i>kan overføres</i>	5 062 000	
	35	Statlige erverv, skogvern, <i>kan overføres</i>	464 612 000	
	37	Skogplanting, <i>kan overføres</i>	10 375 000	
	38	Restaurering av myr og annen våtmark, <i>kan overføres</i>	23 625 000	
	39	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 69 og 79</i>	12 483 000	
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing, <i>kan overføres</i>	153 920 000	
	63	Returordning for kasserte fritidsbåter	20 000 000	
	64	Skrantesykeprøver fra fallvilt	1 700 000	
	65	Tiltak i kommuner med ulverevir i Hedmark, Akershus og Østfold	20 000 000	
	69	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 79</i>	96 962 000	
	70	Tilskudd til vannmiljøtiltak, <i>kan overføres</i>	42 755 000	
	71	Marin forsøpling, <i>kan overføres</i>	65 290 000	
	72	Erstatning for beitedyr tatt av rovvilt, <i>overslagsbevilgning</i>	140 892 000	
	73	Tilskudd til rovvilttiltak, <i>kan overføres</i>	70 051 000	
	74	CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien	496 041 000	
	75	Utbetaling av vrakpant, <i>overslagsbevilgning</i>	671 518 000	
	76	Refusjonsordninger, <i>overslagsbevilgning</i>	119 462 000	
	77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m.	14 416 000	
	78	Friluftsmål, <i>kan overføres</i>	184 821 000	
	79	Oppryddingstiltak, <i>kan overføres, kan nyttes under postene 39 og 69</i>	450 000	
	81	Naturarv og kulturlandskap, <i>kan overføres, kan nyttes under post 21</i>	60 511 000	
	82	Tilskudd til truede arter og naturtyper, <i>kan overføres</i>	48 455 000	
	84	Internasjonalt samarbeid	4 964 000	
	85	Naturinformasjonssentre, <i>kan overføres</i>	66 114 000	
1422		Miljøvennlig skipsfart		
	21	Spesielle driftsutgifter	5 427 000	
1423		Radioaktiv forurensning i det ytre miljø		
	1	Driftsutgifter	16 704 000	
1424		MAREANO		
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	43 352 000	
1425		Vilt- og fisketiltak		
	1	Driftsutgifter	15 107 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	30 076 000	
	70	Tilskudd til fiskeformål, <i>kan overføres</i>	14 446 000	
	71	Tilskudd til viltformål, <i>kan overføres</i>	35 600 000	
1471		Norsk Polarinstitut		
	1	Driftsutgifter	228 072 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	71 926 000	
	50	Stipend	497 000	
1472		Svalbard miljøvernfond		
	50	Overføringer til Svalbard miljøvernfond	17 658 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1474		Fram – Nordområdesenter for klima- og miljøforskning		
	50	Tilskudd til statlige mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	23 745 000	
	70	Tilskudd til private mottakere, <i>kan overføres, kan nyttes under post 50</i>	28 000 000	
1481		Klimakvoter		
	1	Driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 432 000	
	22	Kvotekjøp, generell ordning, <i>kan overføres</i>	144 000 000	
	23	Kvotekjøp, statsansattes flyreiser, <i>kan overføres</i>	310 000	
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak		
	1	Driftsutgifter	98 262 000	
	73	Klima- og skogsatsingen, <i>kan overføres</i>	2 881 543 000	
		Totale utgifter		9 896 336 000
Inntekter				
4400		Klima- og miljødepartementet		
	2	Diverse inntekter	429 000	
	3	Refusjon fra Utenriksdepartementet	1 766 000	
4420		Miljødirektoratet		
	1	Oppdrag og andre diverse inntekter	4 272 000	
	4	Gebyrer, forurensningsområdet	38 132 000	
	6	Gebyrer, fylkesmannsembetenes miljøvernavdelinger	29 466 000	
	7	Gebyrer, kvotesystemet	8 077 000	
	8	Gebyrer, naturforvaltningsområdet	4 902 000	
	9	Internasjonale oppdrag	50 550 000	
4471		Norsk Polarinstitut		
	1	Salgs- og utleieinntekter	11 009 000	
	3	Inntekter fra diverse tjenesteyting	60 675 000	
	21	Inntekter, Antarktis	13 554 000	
		Totale inntekter		222 832 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1400 post 1	kap. 4400 post 2
kap. 1420 post 1	kap. 4420 post 1
kap. 1420 post 23	kap. 4420 postene 4, 6, 8 og 9
kap. 1471 post 1	kap. 4471 postene 1 og 3
kap. 1471 post 21	kap. 4471 post 21
kap. 1472 post 50	kap. 5578 post 70

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse, skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633 post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

III

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan:

1. overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimakvoter, post 1 Driftsutgifter, til dekning av honorar, transak-

sjonskostnader og utgifter til faglig bistand i forbindelse med salg av klimavoter.

2. overskride bevilgningen på kap. 1481 Klimavoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning, med et beløp som svarer til inntekter fra salg av klimavoter som er regnskapsført på kap. 4481 Salg av klimavoter, post 1 Salgsinntekter.

IV

Kjøp av klimavoter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan inngå avtaler om kjøp av klimavoter

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	31	Tiltak i verneområder	3 mill. kroner
	38	Restaurering av myr og annen våtmark	9,5 mill. kroner

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte be-

innenfor en samlet ramme på 1 900 mill. kroner for gamle og nye forpliktelser under kap. 1481 Klimavoter, post 22 Kvotekjøp, generell ordning.

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan foreta bestillinger av materiell o.l. ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

vilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	30	Statlige erverv, båndlegging av friluftsområder	55 mill. kroner
	33	Statlige erverv, nytt vern	4,4 mill. kroner
	34	Statlige erverv, nasjonalparker	1 mill. kroner
	35	Statlige erverv, skogvern	116,4 mill. kroner
	61	Tilskudd til klimatiltak og klimatilpassing	156 mill. kroner
	71	Marin forsøpling	15 mill. kroner
	73	Tilskudd til rovvilttiltak	10 mill. kroner
	78	Friluftsmål	3 mill. kroner
	85	Naturinformasjonssentre	2 mill. kroner
1482		Internasjonale klima- og utviklingstiltak	
	73	Klima- og skogsatsingen	2 014 mill. kroner

VII

Fullmakt til å inngå forpliktelser

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 kan pådra forpliktelser for fremtidige år til å kjøpe inn materiell og til å gi tilsagn om tilskudd ut over gitte bevilgninger under kap. 1420 Miljødirektoratet, postene 39, 69 og 79 Oppryddingstiltak, men slik at samlet ramme for nye forpliktelser og gammelt ansvar ikke overstiger 30,7 mill. kroner.

VIII

Utbetaling av tilskudd

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 gis unntak fra bestemmelsene i stortings-

vedtak av 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger på følgende måte:

1. Utbetalinger av tilskudd til utviklingsformål kan foretas en gang i året for FNs klima- og skogprogram, Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility, Forest Investment Program og Bio-Carbon Fund plus.
2. Utbetalinger av kjernebidrag til Global Green Growth Institute kan foretas i henhold til organisasjonens regelverk.
3. Utbetalinger av tilskudd til fond forvaltet av FNs Multi Partner Trust Fund og Inter-American Development Bank (IDB) kan foretas i henhold til regelverket for det enkelte fond.

IX

Utbetaling til Verdensbankens karbonfond

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2018 får unntak fra forutsetningene i Stortingets vedtak fra 8. november 1984 om utbetalinger av gitte bevilgninger gjennom at tilskudd til Verdensbankens Forest Carbon Partnership Facility Carbon Fund kan utbetales med det formål å betale for fremtidige verifiserte utslippsreduksjoner.

X

Utbetaling av tilskudd til offentlig-privat samarbeid

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet får unntak fra forutsetningene i stortingsvedtak av 8. november 1984 om at utbetaling av gitte bevilgninger kun skal skje ved behov, slik at det kan utbetales tilskudd til risikoreduksjon for investeringer i avskogingsfri og bærekraftig råvareproduksjon i tråd med kriteriene for kap. 1482 Internasjonale klima- og utviklingstiltak, post 73 Klima- og skogsatsingen.

XI

Utbetaling av renter på tilskudd

Stortinget samtykker i at opptjente renter på tilskudd som er utbetalte fra Norge under Klima- og skogsatsingen på kap. 1482 post 73 kan benyttes til tiltak etter avtale mellom Klima- og miljødepartementet og den enkelte mottaker.

Presidenten: Det vert votert over B I.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 52 mot 50 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.19.56)

Presidenten: Det vert votert over B II–XI.

Miljøpartiet Dei Grøne og Raudt har varsla at dei vil røysta imot.

Voteringsstavlene viste at 95 representantar røysta for tilrådinga frå komiteen og 2 representantar røysta imot.

(Voteringsutskrift kl. 15.20.24)

Tore Hagebakken (A) (fra salen): Jeg skulle stemme for – den skulle opp på 96!

Kari Kjønås Kjos (FrP) (fra salen): Jeg skulle også stemme for!

Presidenten: Då tek me voteringa ein gong til.

V o t e r i n g :

Tilrådinga frå komiteen vart vedteken med 98 mot 2 røyster.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.08)

Vidare var tilrådd:

C.

Rammeuavhengige vedtak, I-IX fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne

I

Stortinget ber regjeringen sikre en støtteordning for flytende havvind og andre former for havbasert fornybar teknologi for å kunne utløse investeringer i fullskala demonstrasjonsanlegg.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at det snarest etableres en demonstrasjonspark for havvind i samarbeid med aktørene, hvor fullskala teknologipiloter testes med tanke på oppskalering og kommersialisering.

III

Stortinget ber regjeringen etablere støtteordninger til realisering av et demonstrasjonsprosjekt for flytende havvind, som kan bidra til elektrifisering og utslippsreduksjoner på norsk sokkel.

IV

Stortinget ber regjeringen sikre at arbeidet med etablering av en levende genbank fullføres, for å verne og bygge opp igjen villfiskstammene i Hardanger i tråd med nasjonale mål og Norges internasjonale forpliktelser, herunder at det gis garantier for finansiering av genbanken.

V

Stortinget ber regjeringen utrede aktuelle insentivordninger på avløpsområdet og komme tilbake til Stortinget med dette til revidert budsjett for 2018.

VI

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2018 opprette en tilskuddsordning for tiltak mot mikroplast og spredning av gummigranulater fra kunstgressbaner.

VII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget i revidert nasjonalbudsjett med en plan for hvordan

staten skal medvirke til realisering av et nasjonalt naturressurscenter om barskog, knyttet til Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat i Eggedal.

VIII

Stortinget ber regjeringen om å foreta en gjennomgang av Sjøfartsdirektoratets kapasitet til å håndtere økende saksbehandling ut fra økende behov – for å håndtere søknader med ny teknologi, og spesielt opp mot autonome skip i nær framtid.

IX

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et større internasjonalt program for å redde livet i havet etter modell av den norske regnskogssatsingen.

Presidenten: Det vert votert over C I, II og IV–IX.

Høgre, Framstegspartiet, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Voteringstavlene viste at 51 representantar røysta mot tilrådinga frå komiteen og 50 representantarrøysta for.

(Voteringsutskrift kl. 15.21.43)

Silje Hjemdal (FrP) (fra salen): Jeg tror jeg stemte feil!

Presidenten: Då tek me voteringa ein gong til.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart med 52 mot 49 røyster ikkje vedteken.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.29)

Presidenten: Det vert votert over C III.

Høgre, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristeleg Folkeparti har varsla at dei vil røysta imot.

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart med 59 mot 42 røyster ikkje vedteken.

(Voteringsutskrift kl. 15.22.56)

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

vedtak:

I

I statsbudsjettet for 2017 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
1800		Olje- og energidepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter, kan overførast, kan nyttast under post 72, blir sett ned med frå kr 26 427 000 til kr 25 627 000	800 000
	70	Tilskot til internasjonale organisasjonar mv., blir auka med frå kr 2 000 000 til kr 2 800 000	800 000
1810		Oljedirektoratet	
	23	Oppdrags- og samarbeidsverksemd, kan overførast, blir sett ned med frå kr 117 000 000 til kr 111 000 000	6 000 000
1811		Statoil ASA	
	96	Aksjar, blir auka med frå kr 6 407 000 000 til kr 7 441 000 000	1 034 000 000
1820		Noregs vassdrags- og energidirektorat	
	22	Flaum- og skredførebygging, kan overførast, kan nyttast under postane 45, 60 og 72, blir auka med frå kr 292 892 000 til kr 317 892 000	25 000 000
	23	Oppdrags- og samarbeidsverksemd, kan overførast, blir sett ned med frå kr 90 000 000 til kr 80 000 000	10 000 000
1825		Energiomlegging, energi- og klimateknologi	
	50	Overføring til Energifondet, blir auka med	35 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		frå kr 2 586 000 000 til kr 2 621 000 000	
1830	70	Forskning og næringsutvikling Internasjonale samarbeids- og utviklingstiltak, <i>kan overførast</i> , blir sett ned med frå kr 17 300 000 til kr 14 000 000	3 300 000
1840	71	CO ₂ -handtering Tilskot til Teknologisenter for CO ₂ -fangst på Mongstad, blir sett ned med frå kr 617 000 000 til kr 524 000 000	93 000 000
2490	24	NVE Anlegg Driftsresultat	0
		1 Driftsinntekter	-115 000 000
		2 Driftsutgifter	110 300 000
		3 Avskrivningar	4 500 000
		4 Renter av statens kapital	200 000
		6 Reguleringsfond	-13 000 000
			-13 000 000
		Inntekter	
4810	2	Oljedirektoratet Oppdrags- og samarbeidsinntekter, blir sett ned med frå kr 116 625 000 til kr 110 625 000	6 000 000
4811	96	Statoil ASA Utbytteaksjar, blir auka med frå kr 6 407 000 000 til kr 7 441 000 000	1 034 000 000
4820	2	Noregs vassdrags- og energidirektorat Oppdrags- og samarbeidsinntekter, blir sett ned med frå kr 89 733 000 til kr 79 733 000	10 000 000
	40	Flaum- og skredførebygging, blir auka med frå kr 19 000 000 til kr 30 000 000	11 000 000
4825	85	Energiomlegging, energi- og klimateknologi Fondsavkasting, blir auka med frå kr 1 861 000 000 til kr 1 866 000 000	5 000 000
4840	80	CO ₂ -handtering Renter, TCM DA, blir sett ned med frå kr 4 000 000 til kr 600 000	3 400 000
	86	Avdrag, TCM DA, blir sett ned med frå kr 330 000 000 til kr 303 600 000	26 400 000
5440	24	Statens direkte økonomiske engasjement i petroleums- verksemda Driftsresultat, blir auka med frå kr 84 300 000 000 til kr 86 900 000 000	2 600 000 000
		1 Driftsinntekter	141 700 000 000
		2 Driftsutgifter	-26 300 000 000
		3 Leite- og feltutviklingsutgifter	-1 300 000 000
		4 Avskrivningar	-23 500 000 000
		5 Renter av statens kapital	-3 700 000 000
			86 900 000 000
5582		Sektoravgifter under Olje- og energidepartementet	

Kap.	Post	Formål	Kroner
	72	Påslag på nettariffen til Energifondet, blir auka med frå kr 630 000 000 til kr 660 000 000	30 000 000
5685	85	Aksjar i Statoil ASA Utbytte, blir sett ned med frå kr 9 068 000 000 til kr 8 372 000 000	696 000 000

Votering:

vedtak:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

I

I statsbudsjettet for 2017 gjøres følgende endringer:

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde tilrådd Stortinget å gjera følgjande

Kap.	Post	Formål	Kroner
		Utgifter	
1400		Klima- og miljødepartementet	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med frå kr 61 376 000 til kr 59 976 000	1 400 000
	71	Internasjonale organisasjoner, for høyes med frå kr 74 633 000 til kr 79 633 000	5 000 000
1420		Miljødirektoratet	
	21	Spesielle driftsutgifter, nedsettes med frå kr 275 972 000 til kr 270 972 000	5 000 000
	23	Oppdrags- og gebyrrelatert virksomhet, kan overføres, for høyes med frå kr 148 941 000 til kr 154 241 000	5 300 000
	38	Restaurering av myr, kan overføres, nedsettes med frå kr 14 125 000 til kr 2 125 000	12 000 000
(NY)	64	Skrantesykeprøver fra fallvilt, bevilges med ...	1 400 000
	73	Tilskudd til rovvilttiltak, kan overføres, for høyes med frå kr 60 051 000 til kr 79 051 000	19 000 000
	74	CO ₂ -kompensasjonsordning for industrien, nedsettes med frå kr 671 284 000 til kr 636 284 000	35 000 000
	75	Utbetaling av pant for bilvrak, overslagsbevilgning, nedsettes med frå kr 681 760 000 til kr 469 760 000	212 000 000
	76	Refusjonsordninger, overslagsbevilgning, for høyes med frå kr 91 679 000 000 til kr 115 679 000	24 000 000
	77	Diverse organisasjoner og stiftelser m.m., nedsettes med frå kr 15 416 000 til kr 14 416 000	1 000 000
1429		Riksantikvaren	
	70	Tilskudd til automatisk fredede og andre arkeologiske kulturminner, kan overføres, for høyes med frå kr 54 564 000 til kr 59 564 000	5 000 000
	71	Tilskudd til fredede kulturminner i privat eie, kulturmiljø og kulturland- skap, kan overføres, nedsettes med frå kr 147 015 000 til kr 144 015 000	3 000 000
	72	Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner, kan overføres, nedset- tes med	500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
		fra kr 56 545 000 til kr 56 045 000	
	74	Tilskudd til fartøyvern, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 61 883 000 til kr 60 883 000	1 000 000
	79	Tilskudd til verdensarven, <i>kan overføres</i> , nedsettes med fra kr 52 036 000 til kr 51 536 000	500 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
Inntekter			
4420		Miljødirektoratet	
	4	Gebyrer, forurensningsområdet, <i>forhøyes</i> med fra kr 34 253 000 til kr 45 253 000	11 000 000
	9	Internasjonale oppdrag, nedsettes med fra kr 63 914 000 til kr 60 214 000	3 700 000

II
Bestillingsfullmakt

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan foreta bestillinger av materiell og lig-

nende ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	38	Restaurering av myr	21,5 mill. kroner

III
Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Klima- og miljødepartementet i 2017 kan gi tilsagn om tilskudd ut over gitte be-

vilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1420		Miljødirektoratet	
	34	Nasjonalparker	15,7 mill. kroner
	73	Tilskudd til rovvilttiltak	10 mill. kroner

Votering:

Tilrådinga frå komiteen vart samrøystes vedteken.

Sak nr. 8 [15:24:01]

Referat

- (193) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Jan Bøhler og Maria-Karine Aasen-Svensrud om å endre tidspunktet som legges til grunn ved vurdering av voldsoffererstatning i gjenopptagelsessaker fra å være tidspunktet for den skadevoldende handlingen til tidspunktet for domfellelsen, og om å gi regelverksendringene tilbakevirkende kraft (Dokument 8:88 S (2017–2018))
Enst.: Vert sendt justiskomiteen.

- (194) Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statlige selskaper for 2016 (Dokument 3:2 (2017–2018))
Enst.: Vert sendt kontroll- og konstitusjonskomiteen.
- (195) Representantforslag fra stortingsrepresentant Per Espen Stoknes om å utføre en mulighetsstudie angående bruk av ny teknologi kalt Hyperloop til transport av fisk og personer (Dokument 8:89 S (2017–2018))
Enst.: Vert sendt transport- og kommunikasjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdighandsama. Ber nokon om ordet før møtet vert heva? Då vil presidenten ønskja alle gruppene ei verdig og koseleg

julemarkering i kveld og minna om at møtet begynner
igjen kl. 10 i morgon. – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 15.25.

